

IOANNIS CAII BRITANNI

DE CANIBVS BRITANNICIS, LIBER
VNVS.

DE RARIORVM ANIMALIVM ET
STIRPIVM HISTORIA, LIBER
VNVS.

DE LIBRIS PROPRIIS, LIBER VNVS.

Iam primum excuss.

*Londini per Gulielmum
Seresium typogra-
phum.*

Anno. 1570.

2

#4346

de
tu
fu
fo
ne
ex
ni
tu
m
ex
gr
tia
m

Ioannis Caij Britanni
*de Canibus Britan-
nicis libellus.*

Ad Gesnerum.

CRIPSIMVS AD
te (charissime Gesne-
re) superioribus annis
variā historiam de
varijs quadrupedum,
auium, atque pisci-
um formis : varijs
herbarum atque fru-
ticum speciebus & fi-
guris. Scripsimus &

de canibus quædam ad te seorsum, quæ in libro
tuo de iconibus animalium ordine secundo man-
suetorum quadrupedum, vbi de Canibus Scotiis
scribis : & in fine epistolæ tuæ ad Gulielmū Tur-
nerum de libris à te editis, inter libros non dum
excusos, te æditurum polliceris. Sed quia de Ca-
nibus nostris quædam in eo libello mihi videban-
tur desyderari, æditionem prohibui, & alium pro-
misi. Quamobrem, vt promissis meis stare, &
expectationi tuæ satisfacerem, homini omnis co-
gnitionis cupido, vniuersitatem generis, differen-
tiam atque vsum, mores & ingenium, veluti
methodo quadam conabor explicare. Dispartiar

A. 2.

in

Ioannis Caij de Canibus

in tres species: Generosam, Rusticā, & Degenerē: sic vt de illa primò: de hac postremò: de rustica, medio loco tibi dicam. Omnes Britannicos vocabo: tum quòd vna Insula Britannia, vt Anglicos omnes sic quoque Scoticos omnes complectatur: tum quòd venatibus magis indulgemus, quia voluptati ex feris & venatione, propter animalium copiam, atq; hominum otium, magis Britanni sumus dediti, quàm eorum animalium indigi & negotiosi

*Ex generosis
venaticis.*

Scoti. Ergo cū omnis ratio generosę venationis, vel in persequendis feris, vel in capiendis auib; finiatur, canum, quibus hæc aguntur, duo genera sunt: alterum quod feras inuestiget, alterum quod aues persequatur. Vtraque Latinis vno & communi nomine dici possunt venatica. Sed Anglis cum aliud esse videatur feras sectari, aliud aues capere, vt primum venationem, secundum aucupium nominant, ita canum nomina volunt esse diuersa: vt qui feras laceßunt, venatici: qui aues, aucupatorij dicerentur. Venaticos rursum diuido in quinque genera. Aut enim odoratu, aut visu fatigant feras, aut pernecitate vincunt, aut odoratu & pernecitate superant, aut dolo capiunt.

Sagax.

Qui odoratu fatigat: & prompta alacritate in venando vtitur, & incredibili ad inuestigandum sagacitate narium valet: à qua re nos sagacem hunc appellamus, quem Gręci ab inuestigando ἰχνεύτην, à nare ῥινὴ λᾶτῆν dicunt. Huic labra propensa sunt, & aures ad os vsque pendulę, corporisq;

risq; media magnitudo. Hunc Leuerariū vocita-
bimus, vt vniuersum genus in certas species atq;
nomina reducamus : cum alioqui vsus aut officij
nomine, in vnitatem speciei adigi nullo modo
queant. Nam alius leporis, alius vulpis, alius cer-
ui, alius platycerotis, alius taxi, alius Lutræ, alius
Mustelæ, alius cuniculi (quem tamen non vena-
mur nisi casle & viuerra) tantum odore gaudet :
& in suo quisque genere & desyderio egregius
est. Sunt ex his qui duos, vt vulpē atque leporem,
variatis vicibus sequi student, sed non ea fœlici-
tate, qua id quod natura sequi docuit: errant enim
sæpius. Sunt qui vulpē atq; taxum solum, quos
Terrarios vocamus : quod subeant terræ cunicu-
los, more viuerrarum in venatu cuniculorum, &
ita terrent mordentque vulpem atque taxum, vt
vel in terra morsu lacerent, vel è specu in fugam
aut casses cuniculorum ostijs inductas, compel-
lant. Sed hi in sagacium genere minimi sunt. Qui
insequuntur, maiores : propenso & hi labro atque
aure, nec viuas tantum vti memorati omnes, sed
& mortuas quoque conspersi sanguinis odore
persequuntur. Siue enim viuæ fauciantur feræ,
atque è manibus venatorum elabantur, siue mor-
tuæ ex viuario sublatae sunt (sed profusione san-
guinis vtræque) isti canes odore facilè persentif-
cunt, & subsequuntur. Eam ob causam ex argu-
mento sanguinarij appellantur. Cum tamen fieri
solet vt furum astutia nullo consperso sanguine
abripiatur fera, etiam sicca hominis vestigia per
exten-

Leuerarius.

*a badger.
an Otter.
a weasill.
a spore
a ferret.*

Terrarius.

*Sanguina-
rius.*

Ioannis Caij de Canibus

extentissima spatia nullo errore sequi norunt, in quantalibet multitudine discernere, per abditissima & densissima loca appetere, & si flumina tranent etiam persequi: cumque ad vltiorem ripam peruentum est, circuitu quodam qua fugitum est inuestigare, si primo statim odore in vestigium furis non inciderint. Sic enim arte inveniunt, quod fortuna nequeunt, vt rectè videatur ab Aeliano scriptum. lib. 6. cap. 39. τὸ ἐνθυμητικὸν καὶ διαλεκτικὸν canibus hisce venaticis inesse: nec ante cessant persequi, quàm sunt fures comprehensi. Eos luce, in tenebris habent heri: nocte producunt, quo alacriores in persequendo sint assueti tenebris, quibus prædones delectantur maximè. Iidem cum fures insequuntur, non ea donantur libertate qua cum feras, nisi in magna celeritate fugientium furum, sed loro retenti, herum ducunt qua velit ille celeritate, siue pedes sit, siue eques. In confinijs Angliæ atque Scotiæ propter frequentia pecorum & iumentorum spolia, multus vsus huius generis canum est, & principio discit pecudem & armentum persequi, postea furem relicto armento. In hoc genere nullus est aquaticus naturaliter, nisi eos ita nominare placeat, qui Lutram insequuntur, qui subinde ripas, subinde aquas frequentant. Non recusant tamen omnes auditate prædæ tranantis flumina, etiam aquis se committere. Sed hoc desyderij potius est, quàm naturæ. Quod autem ex his aliquas, Brachas nostri, Rachas Scoti sua lingua nominant,

nant, in causa sexus est, non genus. Sic enim canes fœminas in venatico genere vocare solent nostri. Ad postremum, in natura sagacium est, ut alij peruestigando taceant ante excitatam feram, alij statim ad primum odorem voce prodant animal, etsi remotum adhuc, & in cubili: & quo iuniores, eo petulantioris oris & mendatoris sunt. Aetas enim & venandi assiduitas, experienciã in his facit & certitudinem, ut in alijs omnibus: maxime, cū norint obtemperare domino vel inhibenti vel animanti. Quod visu laceffit, nare nihil agit, sed oculo: oculo vulpem leporemq; persequitur, oculo seligit medio de grege feram, & eam non nisi bene saginatam & optimam: oculo insequitur: oculo perditam requirit: oculo si quando in gregem redeat, secernit, ceteris relictis omnibus, secretamque cursu denuo fatigat ad mortem. Agasem nostri abs re, quod intento sit in feram oculo, vocant. Usus eius est, in septentrionalibus Angliæ partibus magis quam meridionalibus: locis planis & campestribus, quam dumosis & sylvestribus: equitibus magis quam peditibus, quò ad cursum equos incitent (quibus delectantur magis quam ipsa præda) assuescantq; sæpes fossasq; inoffensè & intrepidè transilire & aufugere, quò infessores per necessitates & pericula salutem fuga sibi quærant, aut hostem insequendo cum velint cédant. At si quando canis aberrauerit, dato signo quam mox accurrit, & feram de integro subsequens, clara voce, cursuque celeri

Agasæus.

Ioannis Caij de Canibus

Leporarius.

celeri vt ante laceffit. Quod pernicitate vincit, leporarius dicitur: quod præcipua eius cura, præcipuusque vsus est in persequendo lepore: Quamquam & in capiendo platycerote, ceruo, dorcade, vulpe, & hoc genus alijs feris, & viribus & memorata velocitate valent: sed plus minus pro suo quisque desyderio, & corporis firmitudine aut exilitate. Est enim strigorum genus: in quo alij maiores sunt: alij minores: alij pilo sessili: alij hirtio. Maiores maioribus, minores minoribus feris destinamus. Cuius naturam in venatione, magnam: in hoc, miram deprehendi: quod (referente Ioanne Froisarto historico lib. hist. suæ. 4.)

leporarius Richardi secundi Anglorum regis, qui ante neminem præter regem agnouerat, venientem Henricum Lancastriæ ducem ad castellum Flintum vt Richardum comprehenderet, relicto Richardo, Henricum solitis in Richardum fauoribus exceperit: quasi aduersitates Richardi futuras intellexerat & præsentiscerat. Id quod Richardus probe animaduertit, atque vt præsagium futuri interitus verbis non dissimulauit. Quod

*Leuinarius
seu lorarius.*

sagacitate simul & pernicitate potest, & genere, & compositione corporis medium est inter sagacem illum, & leporarium: & à leuitate appellatur leuinarius, à loro (quo ducitur) lorarius. Hic propter velocitatem, & grauius feram vrget, & citius capit. Quod dolo agit, vertagum nostri dicunt, quod se, dum prædatur, vertat, & circumactò corpore, impetu quodam in ipso specus ostio feram

Vertagus.

nam opprimit & intercipit. Is hoc utitur astu. Cū in vitarium cuniculorum venit, eos non laeſit cursu, non latratu terret, nec vllas inimicitias ostentat, sed velut amicus aliud agens, taciturna solertia prętergreditur, obseruat diligenter eorum cuniculis. Eo cum peruenerit, ita se humi componit, vt & aduersum ventum semper habeat, & cuniculum lateat. Sic enim ille reuertentis aut exeuntis cuniculi odorem facile sentit, & suus cuniculo omnino tollitur, & prospectu fera fallitur. Ad hunc modum compositus canis, & prostratus, aut exeuntem cuniculum & imprudentem in ipso specus ingressu versute opprimit, aut reuertentem excipit, atque ad latentem herum ore perducit. Minor hic est sagaci illo, strigosior, & erectiore aure. Corporis figura leporarium spurium diceret, si maior esset. Et quamuis eo minor multo sit, vno tamen die tot potest capere, quot iustum equi onus esse possunt. Dolus enim illi pro virtute est, & corporis agilitas. Huic similis, canis furax est, qui iubente heros noctu progreditur, & sine latratu odore aduerso persequens cuniculos, cursu prehendit quot herus permiserit, & ad heri stationem reportat. Vocant incolę canem nocturnum, quod venetur noctu. Sed hæc de ijs qui feras insequuntur.

Qui aves, proximum locum habent. Eos Aucupatorios dici, ante proposuimus. Hi ex generosorum numero etiam sunt, & diuisi generum. Alij enim per sicca rantum venantur: Alij per a-

*Canis furax**Ex generosis
aucupatorijs*

Ioannis Cui de Canibus

Hispaniolus

Index.

*a partridge
a quail*

quas tantum aues persequuntur. Qui per seca
tantum, aut libero vestigio & latratu auem inuesti-
gant & excitant, aut tacito indicio eandem comon-
strant. Primum genus Accipitri seruit: secundum
rheti. Peculiaria nomina, primum genus non ha-
bet, nisi ab aue ad quam venanda natura est pro-
pensius. Qua de causa Falconarij hos, phasianari-
os: hos, perdiciarios vocare solent. Vulgus tamen
nostrum communi nomine Hispaniolos nominat,
quasi ex Hispania productum istud genus primo
esset. Omnes maxima ex parte candidi sunt: & si
quas maculas habeant, rubrae sunt, raras, & ma-
iores. Sunt & rufi atque nigri, sed perpauca. Est
& hodie nouum genus ex Gallia aduectum (ut
nouitatis omnes sumus studiosi) sed ex toto in al-
bo obfuscatum maculose, quem Gallicanum vo-
citantus. Secundum genus est, quod tacito pede
atque ore auem querit, & nutum iuuantis heri
sequitur, vel promouendo se, vel reducendo, vel
in alterutram partem dextram aut sinistram de-
clinando. Cum auem dico, Perditem & Coturni-
cem intelligo. Cum inuenerit, cauto silentio, sus-
penso vestigio, & occulto speculatu, humiliando
se prorepit, & cum propè est, procumbit, & pe-
dis inditio locum stationis auium prodat: unde canem
indicem vocare placuit. Loco commonstrato, au-
ceps exprorectum rhere aui inducit. Quo facto,
canis ad consuetum heri inditum seu vocabulum
quam mox assurgit, & propinquiori presentia a-
ues perturbat, atque ut inexplicabilius irrhethian-
tur

fur facit. Quod artificium in cane, animali dome-
stico, mirū videri non debet, cum & lepus agreste
animal, & saltare, & tympanum anterioribus pe-
dibus nutro pulare tympanistarū more, & ca-
nem dente atque ungue perere, pedibusque cru-
deliter cedere, in Anglia visus est omnium admi-
ratione, anno salutis nostrę. 1564. Nec est vanum
istud, eoq̃ue relatum lubentius, quod opere preci-
um putarem, nihil pretereundū esse, in quo natu-
rę spectanda sit providentia. Qui per aquas au-
cupatur propensione naturali accedente mediocri
documento, maior his est, & promisso naturali-
ter hirtus pilo. Ego tamen ab armis ad postero-
res suffragines, caudamq; extremam, ad te (Ges-
nere) deorsum pinxi, ut vsus noster postulat,
quo pilis nudus expeditior sit, & minus per nata-
tiones retardetur. Aquaticus a nostris appellatur:
ab aquis quas frequētat sumpta appellatione. Eo
aut aues in aquis aucupamur (& precipue anates:
vnde etiam anatarus dicitur, quod id excellenter
facit) aut Scorpione occisas educimus, aut spicula
sagittę sue fallente ictu recuperamus, aut amissa
requirimus; quo nomine & canes inquisitores
eosdem appellamus. Quanquam Anas, & canem,
& aucipem quoque egregie subinde fallat, tum
yrinando, tum etiam dolo naturali. Etenim si quis
hominum ubi incubant aut excludunt, propin-
quabit, egressę matres, venientibus se sponte of-
ferunt, & simulata debilitate vel pedum vel ala-
rum, quasi statim capi possint, egressus fingunt

*Lepus tym-
panum pul-
sat.*

*Aquaticus
seu inquisi-
tor.*

*duck or
drake.*

*Anatum
fallat.*

Ioannis Caii de Canibus

*Anaticu-
larum pro-
videntia.*

*Canis pis-
cator.*

Lutra.

Pupinus.

Phoca.

tardiores. Hoc mendacio sollicitant obuios, & eludunt, quoad profecti longius, à nidis auocentur: cauentque diligenter reuertendo, ne inditum loci conuersatio frequens faciat. Nec anaticularum studium segnius ad cauendum. Cum enim visas se persenscunt, sub cespitem confugiunt aut carectum, quorum oblectu tam callide protegentur, ut lateant etiam deprehensa, nisi fraudem canis odore detegat. Canem piscatorem (de quo scribit Hector Boethus) qui inter saxa pisces odore perquirat, nullum planè noui inter nostros, neque ex relatione aliquando audiui, etsi in ea re perscrutanda perdiscendaque diligentior fu-erim inter pisces & venatores: nisi Lutrā piscem dicas, ut à multis creditur: quo modo & Pupinus auis, piscis esse dicitur & habetur. Sed qui perquirat piscem (si quis perquirat) venationis ne causa, an famis faciat, more ceterorum canum, qui per inedia cadaverum morticinam carnem appetere solent, tum demum ad te scribam, cum de ea te certior fiam. Interim id scio, Aclianum & Aetiū Lutrā, *αἰὲρ πῶς αἰσθῶν* solere appellare. Intellico etiam Lutrā hoc habere cum cane commune, quod per inopiam piscium, excursions in terram faciat, atque agnos laniat, rursusque ad aquam satur redeat. Sed inter nostros canes is non est. Phoca etiam inter scopulos atque saxa prædatur piscem, sed in numero canum nostratiū habitus non est, etsi canis marinus à nostris appelletur. Est & aliud genus canum generosorum

rum apud nos, sed extra horum ordinem, quos Meliteos Callimachus vocat, à Melita insula in freto siculo (quæ hodie vsu deriuante Malta vulgo dicitur, & christiano milite nobilis existit) unde ortum id genus habuit maxime: atq; à Melita siculi Pachyni, vt author Strabo est. Perexiguum id est planè, & fœminarum lusibus ac delitijs tantum expetitur, quibus quo minus est, eo gratius est, vt sinu gestent in cubiculis, & manu in pilentis, genus sanè ad omnia inutile, nisi quodd stomachi dolorem sedat applicatum sepius, aut in sinu ægri gestatum frequentius, caloris moderatione. Quin & transire quoque morbos ægritudine eorum intelligitur, plerumque & morte: quasi malo in eos transeunte caloris similitudine. Generosorum canum genus iam explicui: Nunc rusticum adijcio. In eo memorabilia duo tantum genera sunt: pecuarius seu pastoralis, & villaticum seu Molossium: alterum ad propellendas iniurias ferarum, alterum aduersus insidias hominum vtile. Pastoralis nostrum mediocre est, quod illi cum Lupo, naturali pecori inimico, res non est, cum apud nos nullus est, beneficio optimi principis Edgari, qui, quod genus vniuersum deleteretur, Cambris (apud quos in magna copia erant) vestigalis nomine in annos imperauit trecentos lupos. Sunt qui scribunt Ludwallum Cambrie principem pendisse annuatim Edgardo regi. 3000 luporum tributi nomine, atque ita annis quatuor omnem Cambriam atque adeo omnem Angliam

*Ex generosis
delicatis,
Melitæus
seu fotor.*

Ex rusticis.

Pastoralis.

*Lupi nulli
in Britania.*

B. 3.

orbasse

Polydorus Vergil. fa. 118.

Ioannis Cāñ de Canibus

Edgarus.

orbasse lupis. Regnavit autem Edgarus circiter annum domini. 959. A quo tempore non legimus nativum in Anglia visum lupum: aduectum tamen questus faciundi causa ex alienis regionibus, ut spectetur tantū, tanquam animal rarum & incognitū, sæpius vidimus. Sed ad canem pastorem. Is ad certam heri iubentis vocem, aut ex pugno concluso & inflato clariorem sibilum, errantes oves in eum locum redigit, in quem pastor maximè desyderat: sic ut leui negotio, & immoto ferè pede, pastor quo velit modo ouibus moderetur, vel ut se promoueant, vel gradum sistant, pedem referant, vel in hanc illamue partem se inclinent. Etenim non ut in Gallia & Germania, non ut in Syria & Tartaria, sic in Anglia quoque oves pastorem sequuntur, sed contra, pastor oves. Quandoque etiam nullo procurrente aut circummeunte cane, ad solum ex pugno sibilum sese congregant palantes oves, metu canis credo, memores vnā cum sibilo, prodire quoque & canem solere. Id quod in itinere diligenter sæpius observauimus, ad pastoris sibilum refrenantes equos, quo videremus rei experimentum. Eodem etiam cane ouem vel mactandumprehendit, vel sanandum pastor capit, nulla prorsus lēione.

*Villaticus
seu Cathe-
narius.*

Villaticum, vastum genus est & robustum. corpore quidem graue & parum velox, sed aspectu truculentum, voce terrificum, & quouis Arcadico (qui tamen ex leonibus creditur provenire) potentius atque acrius. Quod villis fideliter custodi-

custodiendis destinamus cū metus est à furibus,
villaticum appellamus. His quoque vtile id est
contra vulpem atque taxum, qui rem pecuariam
faciunt. Valet etiam ad fues agrestes persequen-
dos, domesticos è frugibus aut arvis abigendos,
taurosque capiendos atque retinendos, cum vñs
aut venatio postulat, singuli singulos, aut sum-
mum duo singulos, quamvis intractabiles. Est
enim acerrimum genus & violentum, formida-
bile etiam homini, quem non reformidat. Neque
enim ad arma expauescit: quoque acrius fiat, as-
suescunt nostri naturā arte & cōsuetudine iuu-
re. Etenim vrsos, tauros, arctylos, aliaq; fera ani-
malia, prefectis certaminū arctophylacibus, nullo
millo, nullo corio defensos exagitare: sepe etiam
cum homine sude, claua, ensēue armato concer-
tare docent, atque ita ferociore acrioresque red-
dunt, & impeterritos faciunt. Vis illis supra fi-
dem, & pertinax mordacitas, vsque adeo vt tres
vrsum, quatuor vel leonē comprehendant. Quod
videns aliquando (vt fama est) *HENRICVS Henricus*
septimus, Angliæ rex prudentissimus, quotquot *septimus.*
erant suspendi iussit, indignatus vt infimi & ig-
nobilis generis canes, generoso leoni, & anima-
liū regi violentiam inferant: memorabili exem-
plo subditorum, ne quid contra regem gens re-
bellis audeat. Haud absimilis etiam historia de eo
fertur, quod Falconem quendam suum, à Falco-
narijs vehementer laudatum, quod in aquilam
quid auderet, quā mox occidi iussit, ob eādem ra-
tionem.

Ioannis Caij de Canibus

Cicero.

Fures.

Valentinianus.

Alfredi vigilantia.

Canis custos

tionem. Hoc genus canis, etiam cathenariū, à cathena ligamento, qua ad ianuas interdiu detinetur, ne solum ledat, & tamen latratu terreat, appellatur. Et quanquam Cicero pro S. Ros. opinetur, si canes luce latrēt, ijs crura suffragantur, nostri tamen homines propter securitatem vitæ atque rei, longe aliter sentiunt. Nam furum apud nos plena sunt omnia: etiam luce, neq; infamem mortem suspendia metuunt. In causa est nō curia res solum, sed vestis vitæq; lux atq; fastus etiam, sed petulantia, sed otium & superbia Salaconum *μεγαλοῦργων*, qui nihil aliud quā ut equi insultare solo & gressus glomerare superbos, quā gyro breuiori flecti, qui nihil aliud quā cecurere, quā otiose mendicando accusata non merente corporis infirmitate spoliare. Sed his Valentinianus imperator bene prospexit legibus latis, ut qui nullo corporis morbo laborantes, corporis infirmitatem desidiosi ignauiq; prætexentes mendicarent, perpetui colono ei inferuissent, qui eorum ignauiam proderet atque accusaret, ne eorum desidia onerosa populo, odiosaue sit exemplo. Alfredus quoque regno administrando tanta vigilantia iustitiaq; usus est, ut si quis per vias publicas incedens, marsupium auro plenum vesperi perdidisset, manē, atque adeo post mensem vnum, integrum & intactum inueniret, uti Ingulphus Croyladensis in historia refert. Nostra autem ætate, nihil ferē securum, ne in ædibus quidem, quamuis accurate cōclusis. Custos quoq;

(Græcis

(Græcis *κύνες*) à custodiendis non solum villis, sed & mercatorum ædibus, & quibus ampla res est domi, canis iste nominatur. Eam ob rem canes publicæ alebantur Romæ in Capitolio, ut significant si fures venerint. Dicitur & Lanarium, quod eorū vsus multus sit lanijs agendis & capiendis bestijs. Sed & Molossicum quoque & Molossium Latinis dicitur, à Molossia Epiri regione, ubi hoc genus canes boni & acres erant. Est ex hoc genere quem mandatarium ex argumento appellamus: quod domini mandato literas, alias ve res de loco in locum transferat, vel melio inclusas, vel eidem alligatas. Quæ ne intercipientur, vel pugna, vel fuga si impar sit, diligenter cauet. Est & Lunarium, quod nihil aliud quàm excubias agit, quàm insomnes noctes totas protrahit baubando ad lunam, ut Nonij verbo utar. Ex quibus grandiores atque grauiores, etiam rotæ amplioris circumactu, aquam ex altis puteis ad vsus rusticos hauriunt, quos aquarios appellamus ex officio: & sarcitores ærarios vagos manticis ferendis memorabili patientia leuant: à qua re sarcinarios nuncupamus. Præter has villaticorum qualitates atque vsus, hanc vnā habent præcipuam, quod amantes dominorum sunt, & odium gerant in externos. Quo fit ut per itinera dominis in præsidio sunt, quos à furibus defendunt, viuos saluosque conseruant: à qua re etiam canes defensores iure dici possunt. At si quando vel multitudine, vel maiori vi opprimatur domi-

*Canis Lanarius.**Molossicus.**Mandatarius.**Lunarius.**Aquarius.**Sarcinarius.**Defensor.*

Ioannis Caij de Canibus

*Canum a-
mor & fides*

Kingestonne

*Canum in-
genia.*

nus atque concidat, usu compertum est, herum non deferere ne mortuum quidem, sed cum ad multos dies per famis & coeli iniuriæ patientiam peramanter obseruare, & homicidam, si occasio dabitur, interficere, aut saltem prodere vel latratu, vel ira, vel hostili insultu, quasi mortem heri vlturum. Huius rei exemplo fuit nostra memoria canis cuiusdam viatoris, qui Londino recta Kyngestonum, octo regum coronatione percelebre oppidum, profecturus, cum bonam itineris partem confecisset, latronum insidijs in Comparco, valli amplo & spatiofo, nemoribus obsito, & latrocinijs infami loco, occubuit. Canis item ille Britannus genere, quem Blondus sua memoria scribit, nō longe Parisijs hero à riuali interempto, & homicidā prodidisse, & ni canis vltionē homicidā deprecatus esset, iugulaturū fuisse. In incendijs quoq; in conticinio seu intempesta nocte incidentibus, eo vsque latrant annosi canes, etiam prohibiti, dum à domesticis excitatis percipiatur focus: & tum sua sponte cessant à latratu: quod usu compertū est in Britannia. Nec minor erat fides in eò cane qui domino profundam foueam per venatum incidenti nunquam absuit, dum sui vnus indicio sublatus is per funē fuit: in quem, cum oris cauernæ proximus esset, insiliebat canis, tanquam vlnis amplexurus reuertentem herum, impatiens longioris moræ. Sunt qui focum non patiuntur dissipari, sed prunas in focum pede remouēt, prius cogitabundi aspicientes qua ratione

id

id possit à se fieri. Quod si pruna ardentior fuerit, cinere obruunt, ac dein nare in locum promovent. Sunt quoque qui noctu villici officium præstant. Cum enim lectum petit herus, & omnia centum ærei claudunt veſtes, æternaq; ferri robor, nec custos absistit limine Ianus (vt scribit Vergilius) tum si prodire iubeat herus canem, is per fundos omnes oberrat, quouis villico diligentior, & si alienum quid inuenerit siue hominem, siue bestiam, abigit, domesticis relictis animalibus atque seruis. Sed quanta in his fidelitas, tanta varietas in ingenijs. Nam sunt qui ore infreno latrent tantum nullo morſu. Verum hi minus tremendi, quòd timidiore sunt. Canes enim timidi vehementius latrant, vt est in pro- uerbio. Sunt qui latrent atque mordeant. Ab his cauendũ quidem, quia admonent futuræ iniuriæ, sed non laceſſendum, quoniam ira concitantur ad dentem, ipsi etiam natura acerbiores. Sunt qui sine voce profiliunt, impetu inuolant, iugulum petunt, & crudelius lacerant. Hos formidato, quia animosiores sunt, & incautos opprimunt. Istis notis ignauum genus à strenuo, audax à timido discernunt nostri. Etenim ex malo genere, ne catulum quidem habendum existimant, quòd nullum necessarijs vsibus humanis commodiorem canem isto putent. Nam si quis commemoratos eorum vsus ad summas velit reuocare, quis hominum clarius aut tanta vociferatione bestiam vel furem prædicat, quam iste latratu? quis domi-

*Nota igna-
uia aut au-
datia.*

Ioannis Caij de Canibus

Ex degeneribus.

Admonitor

Versator.

Tympanista.

Lyciscus.

Lacena.

tor ferarum potentior? quis famulus amantior domini? quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor vigilantior? quis ultor aut vindex constantior? quis nuncius expeditior? quis aquarius laborosior? quis denique sacror ærarius gestandis sarcinis tollerantior? Atque hæc quidem de canibus Britannicis generosis atque rusticis, qui genus suum seruant, diximus. De degeneribus, & ex horum diuerso genere mixtis, quod nullam insignem veri generis qualitatem formamque referant, non est quod velim plura scribere, sed vt inutiles ablegare: nisi quod vel aduenas latratu excipiant, etiam luce, & eorum aduentus domesticos commonefaciant, vnde canes admonitores appellamus: vel quod in officio culinario, cum assandum est, inseruiant, & rota minore gradiendo, verua circumagant, ponderèq; suo æquabiliter versent, vt ne calo aut lixa quidem artificiosius: quos hinc canes versatores, seu veruversatores nostrum vulgus nominat: postremos omnium generum, quæ primo memorauimus. Sunt etiam canes nostri degeneres & ad tympanum saltare, & ad lyræ modos se mouere docti, multaque alia erecti proniq; facere, quæ à vagis quæstuosisque heris exequi didicerunt. Lyciscum nullum istic in Anglia habemus natium, vt ne lupum quidem vt est ante comprehensum: nec aliud genus vllum præter Lacenam & Vrcanum: illam ex cane & vulpe (quam multam habet Anglia, & domi inter canes vel animi vel morbi

* causa

causa sæpè alit) hunc ex vrsò & cane cæthenario: *Vrcanus.*

quos licet inimicos, pruriens tamen libido sæpè ita hic coniungit, vt alibi solet. Nam cum tigride Hircanos, cum leone Arcadicos, cum lupo Gallicos commiscuisse legimus. In hominibus quoque quibus ratio est, inimicos animos conciliat stulta illa res & naturalis, vt Moria loquitur. Est hic vrcanus, sæua bestia, & intractabilis iræ (vt Gratiij Poetæ verbis utar) ceteros canes nostros omnes feroci crudelitate superans, vel aspectus toruitate terribilis, in pugna acris & vehemens, tantaque mordacitate, vt citius discerpas quàm dissoluas: nec lupum nec taurum, vrsum aut leonem reformidat: vel cum cane illo Alexandri Indico certe conferendus. Sed de his hæcenus

vt de Britannicis verba fecimus. Externos aliquos *Externi* & eos maiusculos, Islandicos dico & Littuanicos, *canes.*

vsus dudum recepit: quibus toto corpore hirtis, ob promissum longumque pilum, nec vultus est, nec figura corporis. Multis tamen quòd peregrini sunt, & grati sunt, & in Meliteorum locum assumpti sunt: vsque adeo deditum est humanum *Externa* *prælatæ.*

genus etiam sine ratione nouitatibus. ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενεῖς: miramur aliena, nostra non diligimus. Neque hoc in canibus solum, sed in artificibus quoque vsu venit. Nostros enim licet doctos & peritos fastidimus, belluam è longinqua barbarie alienoq; solo profectam tanquam asinum Cumani, aut hominem

Ioannis Caſi de Canibus

Thalem noſtri ſuſpiciunt. Id quod Hippocrates ſub initio libri ſui περὶ ἀγμῶν recte ſua ætate obſeruauit, & nos libello noſtro ſeu conſilio de Ephemera Britannica ad populū Britannicum copioſius explicuimus. Atque in hoc genere quo quiſque indoctior, audacior, incogitantior, hoc pluris fit apud noſtros, atque etiam apud torquatos iſtos principes atque proceres. Ceterum de externis canibus nihil dico, quod de Britannicis tantum voto tuo ſatiſſacere ſtudeo, Conrade vir doctiſſime. Inter ea tamen quæ aliàs ad te dedi, de cane Getulo ſeorſum ſcripſi, quod rara ſpecies eius videbatur. De cetero genere, ipſe pleniffime ſcribis. Verum cum longius iam produximus hunc libellum quàm priorem ad te, breuius tamen quam pro natura rei, quod habuimus rationem ſtudiorum tuorum, memoriam cauſa quæ de canibus Britannicis diximus, in diagramma reducemus. Et quia vulgaribus nominibus delectaris, vt ex literis tuis didici, ea quoque Latinis apponemus, & ſingulorum rationes exponemus, quod nihil tibi ſit incognitum aut deſyderatum.

Canis Getulus.

Canes

Nomina.

Latina.

Anglica.

Canes er-
go Britā-
nici, aut
sunt.

Generosi.

Venatici.

Aucupa-
torij.

Delicati.

Rustici.

Degeneres.

Sagax.

Terrarius.

Leuerarius.

Sanguinarius.

Hunde.

Ter

Har

Blu

Agasus.

Leporarius.

Leuinarius seu

Lorarius.

Vertagus.

Gasehunde.

Grehunde.

Leuiner, or

Lyemmer.

Tumbler.

Hispaniolus.

Index.

Aquaticus, seu

Inquisitor.

Spainel.

Setter.

VVaterSpainel, or

Fynder.

Melitus, seu

Fotor.

Spainel gentle, or

comforter.

Pastoralis.

Villaticus, seu

Cathenarius.

Shepeherdes dogge.

Mastiue, or

Bandedogge.

Admonitor.

Verfator.

Saltator.

VVappe.

Turnelpete.

Danser.

Ioannis Caij de Canibus

Thalem nostri suspiciunt. Id quod Hippocrates sub initio libri sui περὶ ἀγμῶν recte sua ætate obseruauit, & nos libello nostro seu consilio de Ephemera Britannica ad populum Britannicum copiosius explicuimus. Atque in hoc genere quo quisque indoctior, audacior, incogitantior, hoc pluris fit apud nostros, atque etiam apud torquatos istos principes atque proceres. Ceterum de externis canibus nihil dico, quod de Britannicis tantum voto tuo satisfacere studeo, Conrade vir doctissime. Inter ea tamen quæ aliàs ad te dedi, de cane Getulo seorsum scripsi, quod rara species eius videbatur. De cetero genere, ipse plenissime scribis. Verum cum longius iam produximus hunc libellum quàm priorem ad te, breuius tamen quam pro natura rei, quod habuimus rationem studiorum tuorum, memoriam causa quæ de canibus Britannicis diximus, in diagramma reducemus. Et quia vulgaribus nominibus delectaris, ut ex literis tuis didici, ea quoque Latinis apponemus, & singulorum rationes exponemus, quod nihil tibi sit incognitum aut desideratum.

Canes

Canes ergo Britannici, aut sunt.

Ru

De

Nomina.

Latina.

Anglica.

er- ta- it	Generosi.	Venatici.	Sagax.	{ Terrarius. Leuerarius. Sanguinarius. }	Hunde.	{ Terrare. Harier. Bludhunde. }
			Agasæus.	{ }	Gasehunde.	{ }
			Leporarius.		Grehunde.	
			Leuinaris seu		Leuiner, or	
			Lorarius.		Lyemmer.	
			Vertagus.		Tumbler.	
	Aucupa- torij.	Generosi.	Hispaniolus.	{ }	Spainel.	{ }
			Index.		Setter.	
			Aquaticus, seu		VVaterspainel, or	
	Delicati.		Inquisitor.	{ }	Fynder.	{ }
			Meliteus, seu		Spainel gentle, or	
			Fotor.		comforter.	
	Rustici.		Pastoralis.	{ }	Shepeherdes dogge.	{ }
			Villaticus, seu		Mastive, or	
			Cathenarius.		Bandedogge.	
	Degeneres.		Admonitor.	{ }	VVappe.	{ }
			Verfator.		Turnespete.	
			Saltator.		Danser.	

**Canis Ge-
tulus.**

Th
ful
ob
Ep
cop
qu
plu
tos
ext
nic
de
de
spe
ple
du
br
bu
cau
dia
mi
qu
tio
aus

Ista vocabula nostratia cum nihil apud te, hominem peregrinum, loquantur sine interpretatione, vt Latinorum vocabulorū rationem prius reddidimus, ita Anglicorum iam reddemus, quō tibi pateant vniuersa, eo etiam quo prius obseruato ordine.

Hunde igitur (quem inter venaticos sagacem *Sagax* diximus) à verbo nostro hunte, quod apud nostros venari significat, vnica tantum immutata littera deriuata appellatione, nomen habet. Quod si à vocabulo vestrati hunde, (quod canem in vniuersum apud vos significat) propter vocum similitudinem appellari credas (mi Gesnere) vt non magnopere repugnabo, cum adhuc retinemus multa Germanica vocabula, à Saxonibus cum Angliam occuparunt, nobis relicta, ita illud admonebo, commune quidem nomen canis apud nos, dogge esse, venatici vero canis, hunde.

Similiter a verbo nostrati, Gase, (quōd fixius *Agasans* rem aliquam & attentius cōtueri est) Gasehunde appellatur nostris, quem ante Agasum nominari diximus. Neque enim odoratu, sed prospectu attento & diligenti feram persequitur iste canis, vt iam ante memorauimus, etsi non sum nescius etiam apud Latinos Agasæi vocabulum inter canum nomina reperiri.

A Gre quoque, Grehunde apud nostros inuenit nomen, quōd præcipui gradus inter canes fit, & primæ generositatis. Gre enim apud nostros gradum denotat. Hunc latine Leporarium *Leporarius* dice-

Ioannis Cay de Canibus

dicebamus.

Leuinarius.

A leuitate, Leuyner, à loro Lyemmer appellatur is quem Leuinarium & Lorarium latine nominauimus. Nam Lyemme nostra lingua, Lorum significat. Quod autem à leuitate Leuyner, hoc est à latina voce Britannicam, diducimus : cur in libris nostris sparsim à Græcis dictionibus & Latinis, Italicis & Germanicis, Gallicis & Hispanicis nostratia multa deriuamus, vnde ortū eadem multa habuerūt : & quemadmodū ab origine sua etiam multa per corruptionem iam declinarunt, libello nostro de symphonia seu consonantia vocum Britannicarum fusius explicabimus.

Lib. de symphonia.

Vertagus.

Postremus inter venaticos, Vertagus est : quē Tumbler vocitamus : quōd tumble apud nos vertere est Latinis, & tumbiere Gallis, vnde ortum habet id nomen Tumbler, mutata vocali in liquidam nostro more : contra quā in lingua Gallica & Italica, in quibus liquida ante vocalem, magna ex parte in aliam vocalem vertitur, vt implere & piano, pro implere & plano, quæ exempli gratia adduco, cum infinita sint.

Aucupatorij.

Post Venaticos, sequuntur Aucupatorij : inter quos primus est Hispaniolus, quem ab Hispania voce nomen accipisse prius diximus. Nostri omissa aspiratione & prima vocali, Spainel & Spaniel expediti sermonis causa proferunt.

Index.

Secundus, Index, quem nostri a Setter nominare solent, à verbo sette, quod locum designare nostris Britannis significat.

Post

Post hunc subsequitur aquaticus, hoc est a *Aquaticus*
VVaterspaignel, à vocibus VVater & Spaigne (hoc
est aqua & Hispania) deducto nomine. Nam a-
qua, in qua se exercet canis iste, VVater: & His-
pania (vnde primum genus hoc tractum ex no-
mine creditur) Spaigne apud nostros vocitatur.
Non quòd isti canes non sint etiam natiui in
Britannia, sed quòd generale & còmune nomen
canum, qui ex Hispania primò profecti putantur,
istæ canū species (vt & ceteri Aucupatorij) adhuc
vulgo referunt, etsi in Britannia oriuntur, & pe-
culiari aliqua vocis nota, aut qualitatē indicio
secernantur apud nos: vt est ista species, vocis
VVater, hoc est aquæ, appositione. Alio etiam no-
mine a Finder canis iste appellatur, quòd quæ- *Inquisitor.*
rendo inuenit res deperditas, quæ res nostris,
synde, hoc est inuenire, dicitur. Nos tamen ab
inquirendo latinum nomen huic fecimus, quòd
præcipua pars inuentionis in inquirendo est.

A venaticis & aucupatorijs, transitus est ad *Delicatis*
Delicatos, Rusticos, & Degeneres. Delicatum,
Melitæum & Spaignel gentle, hoc est Hispanio-
lum generosum, nominauimus, à generositatis
nomine data appellatione, quòd inter nobi-
les viros atque fœminas versari, & ijs in delitijs
atque ad lusus esse consuevit: vt erat illud Gor-
gonis ΚΥΝΙΔΙΟΥ apud Theocritum in Syracusijs,
quod discedens, feruæ diligentia pari cura cum
infante commiserat, vt catellum quidem illa intro
reuocaret: puerum verò vagientem placaret. Ad
D. I. alia

Ioannis Caji de Canibus

alia omnia inutilis canis iste est, nisi ad ea quæ iam ante diximus, nisi ad fouendum stomachum debilitatum frigore, nisi ad prodendum adulteriũ, quod fecisse huius generis catellũ quendam Siculum refert Aelianus, libro septimo, capite vicefimo quinto animalium.

Rustici.

Rusticos, Shepherdes dogges, Mastiues, & Bandedogges nominauimus: illorum quidem deducto nomine à pastore, qui Shepherde apud nos dicitur, quod custodit oues, quæ nostris, Shepe, apellantur: istorum à ligamento, quod Bande, & Sagina, quod maste, villicis nostris hominibus dicitur. Est enim crassum genus canum, & bene saginatum cathenarium hoc. Et si non sum nescius Augustinum Niphum, Mastium (mastium nostri dicunt) pecuarium existimare: & Albertum Lyciscum, ex cane & lupo genitum, esse scribere: quamuis idem pro Molosso magna ex parte vertat.

Versator.

Ad postremum, degeneres, VVappe & Turnespete nominari dicebamus: hunc à verbo nostrati turne, quod est verro, & spete, seu spede ad imitationem Italorum, quod veru dicitur: illũ à naturali canis voce VVau, quàm in latratu ædit admonendo. Vnde, originaliter VVaupe dicendum fuit. Sed euphoniæ bonæq; consonantiæ gratia, vocali in consonantem mutata, VVappe à nostris vocitatur. Et si non me fugit Noniũ, à voce naturali Bau, formare suum baubari, nõ à VVau, quemadmodum & Græci à suo Βάυειν.

Iam

Iam verò quòd dansare nostris, saltare sit Latinis, si didiceris, non est de canis saltatoris nostri nomine, amplius quod ipse expetas. *Saltator.*

Ita habes (mi Gesnere) non solum canum nostratum genera, sed & nomina quoque Latina atque Anglica, officia atq; vsus, differentias atque mores, naturas & ingenia, vt non sit quod desideres in hoc argumento amplius. Et quanquam forsàn omni ex parte non satisfecerim tibi in ædendo (cui in desiderijs omnis festinatio in mora esse videatur) quòd inhibuerim æditionem rudioris illius libelli, quem ad te tanquam ad priuatum amicum, non ad æditionem publicam ante annos quinque dederim, tamen in hoc spero me satisfecisse tibi, quòd mora fecit aliquanto meliorem, &

Δευτέραι Προτίδες
lectu commo-
diorem.

Ioannis Caij Britanni de canibus Britannicis libelli finis.

Iste liber scriptus fuit ante mortem Gesneri, etsi non ante publicatus, vt est ille de variorum animalium atq; stirpium historia.

In lib. Ioannis Caij Bri- tanni de canibus Britan- nicis, index.

A

A Dmonitor.	Fol. 9.a
Agasæus.	3.a. 11.a
Alfredi iustitia in fures.	7.b
Anatis prouidentia.	5.a
Anaticularum fallatiæ.	5.b
Aquaticus canis.	5.a. 12.a
Aquarius.	8.a
Aucupatorij.	11.b

B

B Londus.	8.b
Bracha.	2.b

C

C Anis cathenarius.	6.b
Canis tympanista.	9.b
Canis custos.	7.b
Canes externi.	10.a
Canis defensor.	8.a
Canis Lucernarius.	8.a
Canis mandatarius.	8.a
Canis piscator.	5.b
Canis pastoralis.	6.a
	Canis

Index.

Canis Getulus.	10.2
Canis sarcinarius.	8.2
Canis timidus quo modo à strenuo discernen- dus.	9.2
Canis vltor.	8.6
Canis index.	4.6
Canis excubitor.	8.2
Canis furax.	4.2
Comparcum.	8.6

D

Degeneres canes.	9.2
Delicatus canis.	6.2.12.2
Defensor.	8.2

E

Edgarus rex lupos sustulit.	6.6
Excubitor canis.	8.2
Externi canes.	10.2
Externa prelata.	10.2

F

Fotor.	6.2
Furum plena omnia.	7.6

G

Generosi venatici.	1.6
Generosi aucupatorii.	4.2
Generosi delicati.	6.2
Getulus canis.	10.2

D.3.

Henrici

Index.

H

H enrici septimi exemplum castigatæ rebellio- nis.	7.2
Hispaniolus.	4.b

I

I ndex canis.	4.b.11.b
Ingulphus Croylandensis historicus.	7.b
Inquisitor.	5.2. & 12.2
Islandicus canis.	10.2

K

K yngeston, seu Kingestoune, octo regum (Edwardi primi, Athelstani, Edmundi, Al- dredi, Edwini, Edgari, Edeldredi, Ed- wardi cognomento ferrei lateris) corona- tione percelebre oppidum.	8.b
--	-----

L

L Aniarius.	8.2
Lacena.	9.2
Lenerarius.	2.2
Leporarius. 3.b. 11.2. Henrici secundi.	3.b
Leuinarius.	3.b. 11.b
Lepus tympanista.	5.2
Liber de symphonia vocum Britannicarum.	11.b
Littuanicus canis.	10.2
Lorarius.	3.b
Lupos ex Anglia sustulit Edgarus rex.	6.2
Lupi	

Index.

Lupi nulli in Britannia.	6.a
Lutra an piscis ? an canis piscator ?	5.b
Lucernarius.	8.a
Lunarius.	8.a
Lyciscus.	9.a

M

M Andatarius.	8.a
Melitzus.	6.a
Mendici valentes.	7.b
Molossus.	6.a. 8.b. 8.3.a

O

οινυρεός.	8.a
Oves pastorem sequentes.	6.b

P

P Astoralis canis.	6.a
Phoca.	5.b
Pupinus piscis & avis.	5.b
Peruigil canis.	8.a

R

R Vftici canes.	6.a. 12.b
Rebellionis exemplum castigatum.	7.a

S

S Agar.	1.b. 11.a
Saltator.	9.a. 12.b
Salacones.	7.b
Sanguina.	

Index.

Sanguinarius.	2.2
Sarcinarius.	3.4

T

T ^{err} arius.	2.2
Tympanista.	9.2

V

V ^{al} entiniani imperatoris in validos mendicos lex.	7.b
Venatici canes.	1.b
Vertagus.	3.b. 11.b
Versator.	9.b. 12.b
Villaticus.	6.b
Vrcanus.	9.2

Indicis finis.

Erratum.

Folio. 2. b. versu. 9. lege libro sexto capite quinquagesimo nono de animalibus, τὸ ἐνθυμητικὸν καὶ διαλεκτικόν, καὶ μέντοι καὶ τὸ αἰρετικόν, hoc est, considerationem, ratiocinationem, atque etiam partitionem seu arbitrium canibus hisce venaticis inesse.

IOANNIS CAII

*Britanni de rariorum ani-
malium atq^{ue} stirpium
historia, liber
vnus.*

Non ante æditus.

*Londini per Gulielmum
Seresium typogra-
phum*

Anno. 1570.

Ioannis Caij Britanni de 1
rariorum animalium atq̃
stirpium historia,
libellus.

Ad Gesnerum.

RISTOTELEM, VI-
rum omnium sæculorum
laude celebratum, cum ani-
malium historiam scribe-
ret, & principis ope, &
multorum opera vsum ef-
se, monumentis traditur,
quòd nec omnibus cog-
noscendis sufficere, nec omnibus locis esse, nec
omnium operas præstare vnus ille potuisset. Idem
cum scirem tibi vsu venire potuisse honesto opere
occupato (Conrade Gesnere doctissime) adhibe-
bamus diligentiam nostram partim sponte natu-
ræ nostræ, partim honestissimis literis tuis exci-
tati, vt quæ istic in nostra Britannia occurrerent,
honestum conatum tuum in vtilitatem commu-
nem inclinatum promouerent. Misimus igitur
quædam per interualla temporum, prout se for-
tuna nobis obtulerunt. Ea in vnū veluti fascē col-
legimus, & in ordinem reuocauimus: tum quòd

A. 2.

vniuer-

Ioannis Caij de rariorum

vniuersam rerū naturā vt nos expressimus tu non prodidisti, sed detruncatā pro vsu tuo: tum quòd quædam intercidiſſe tibi (vt Brendini anſeris deſcriptionem) in ſcriptis tuis conſiteris. Hęc quòd rarioris generis atque argumenti ſunt, tuæque cauſa ſcripta, de rariorum animalium atque ſtirpium hiſtoria ad te inſcripſimus. Continet enim quadrupedes omnes, volucres, piſces, atque ſtirpes, quæ aliàs ad te conſcripſimus, & tranſmiſimus, quæque apud nos in ſcriptis aſſeruauimus, & aliquot præterea alia, in quæ vel ex eo tempore incidimus, vel quæ ad te non ante miſimus. Ex quibus ea ſolum prodidimus, quæ rara, & magna ex parte à communi vsu ſenſuq; hominum noſtri orbis remota nobis videbantur, ab omnibus notis & vulgaribus temperantes. Et quoniam de Britannicis tantū canibus ſcribere inſtituimus in libello noſtro de canibus Brit. ad te, externos canes quos ego miſerim, tanq̃ alienos ab illo inſtituto, in hūc libellū relegauimus. Is, quòd vnus ſolus & Getulus fuit, de eo ſolo iam dicemus: exordiumque ab eo capiemus, cetera ſuo ordine proſequentes: ſic vt primo de quadrupedibus: mox de auibus: tertio de piſcibus: vltimo de ſtirpibus verba faciamus.

De Cane Getulo.

De quadrupedibus.

CAnis Getulus iam anno domini. 1554. apud nos eſt in Britannia: corpore coaſto, curto & recuruo naturaliter, etiam cum ingrediatur, pariter

pariter & collo breui aut nullo: cruribus longioribus quā pro corporis proportionē, cauda breuissima & pene nulla: facie (vt herinaceo terrestri) acuta atque nigra: oculo item nigro, dente canino, ex altera oris parte infra supraque geminato, ex altera simplici. Voce canis, gressu simiæ, pilo per faciem & anteriores partes crurum leui, per reliquum corpus hirtō. Idem per totum corpus intimus seu ad profundum, rufus est, per tergus extimus & per superficiem, Lupinus. Longitudo illi à capite ad caudam, pedis vnus tantum est, & pal. vnus Ro. dempto vno digito. Altitudo, pedis vnus & pal. vnus est.

De Vncia.

Vncia, fera est seuiſſima, canis villatici magnitudine, facie & aure leonina: corpore, latere promisso, cauda, pede & vngue felis, aspectu truci: oculo splendore radiante, dente tam robusto & acuto, vt vel ligna findat: vngue ita pollet, vt eodem contra nitentes in aduersum retineat: colore per summa corporis pallescentis ochræ, per ima cineris, asperso vndique macula nigra & frequenti, cauda reliquo corpore aliquanto obscuriori & grandiori macula: quam extremam mouet, vt felis, cum lubet, reliqua immota. Auris intus pallet sine nigro, foris nigricat sine pallore, si vnā flauam & obscuram maculam è medio eximas. Ea è duplici pelle (ea videlicet quæ è regione exteriori maxillæ assurgit, & quæ

Ioannis Caij de rariorum

quæ à summo capite conuenit) in summa aure
coeunte, constituta est , facileque in sicco capite
(quale domi meæ habeo) & videri & separari eæ-
dem possunt. Reliquum caput totū, est maculo-
sum frequentissima macula nigra(vt est reliquum
corpus) nisi ea parte quæ inter nasum & oculū est,
qua nullæ sunt, nisi vtrinque duæ, & eæ paruæ :
quemadmodum & ceteræ omnes in extremis &
imis partibus, reliquis sunt minores. Maculæ in
summis quidem crurum partibus & in cauda, ni-
griores sunt & singulares, per latera vero, compo-
sitæ, quasi singulæ maculæ ex quatuor fierent.
Ordo nullus est in maculis, nisi in labro superiori,
vbi ordines quinque sunt. In primo & superiori,
duæ discretæ : in secundo sex coniunctæ, vt li-
nea esse videantur. Hi duo ordines liberi sunt, nec
inter se commisti. In tertio ordine octo coniunctæ
sunt, sed cum quarto vbi finit commiscuntur.
Quartus & quintus in suo principio (quod ad na-
sum habent) tenui admodum discrimine separati,
statim se committunt, & vna decurrunt per to-
tum superius labrum, faciuntque non maculam
per totum id, sed latam lineam. In mortuo ani-
mali ita se habent maculæ, propter cutis (puto)
contractionem. In viuo, maculæ istæ in suis quæq;
ordinibus videntur separatæ. In ipso medio inter
hos vtrinque ordines, aliæ minores sunt, exactè
per quincuncem dispositæ. Sed in imo labro ma-
culæ, etsi magnitudinem, non tamen ordinem
seruant. Nasus nigrescit, linea per longitudinem,
perque

perque summam tantum superficiem inducta leniter. Oculi glauci sunt. Dentes illi anteriores hinc inde sex sunt, humanis non absimiles, nisi quod ex his qui in medio collocantur, minores: qui per extrema, maiores sunt, ut & superiores imis. His utrinque dens grandis, acutus, atque longus est, in ima maxilla ceteris iunctus, in superiori, tanto spatio disiunctus, quanto dens inferior capi possit. Hi labris velantur in viuo animali, sed in mortuo non item, reductis præ siccitate labris. Grandis ille dens, longus est digitos Rom. duos, in ambitu ad radicem non nisi digitis duobus cum semisse cōprehensus. Denti inest cauitas quædam exilis per totam longitudinem, quæ tamen non apparet nisi rumpatur dens. Inferior maxilla durum os est & rigidum, tres dentes habens magnitudine inequales, ut & superior, quatuor. Caua etiam ea est intus per longitudinem. Inter magnum dentem & maxillarium primum inferioris maxillæ, spatium est vnus digiti vacuum, à quo positus statim est primus, ceteris duobus minor. Huic contiguus alius est grandior: & post hunc tertius etiam, secundo maior. In summa maxilla, in medio illo spatio (quod digiti vnus Rom. esse dixi) inter dentem grandem & primum maxillarem, dens est exiguus admodum & informis, demittens se tantum leniter in maxilla, nullo in inferiore, qui illi respondeat, existente. Dimidiati digiti post eum spatium, secundus est, cui iunctus tertius est, & post hunc quartus,

Ioannis Caij de rariorum

tus. Inter se ita superiores & inferiores maxilla-
res morsu committuntur, vt pectinatim coeant.
Duo priores in inferiori, & secundus & tertius in
superiori maxilla dentes, eius sunt figuræ, cuius
est iris in summo diademate coronatorum aureo-
rum Regis Angliæ atq; Franciæ. Eius etiam figu-
ræ tertius est in inferiori, & quartus in superiori,
nisi quòd interior vtriusque ala, quæ gulæ propior
est, natura demitur. His coniuncti nulli erant alij
in vtraque maxilla. An post interuallum vnus
digiti, finita dentium serie, relictum integrum,
alij erant inserti, nescio. Illud scio, non nisi post
id spacij amputatas maxillas, quasi studio mon-
strandi dentes id esset factum, indicioque nullos
superfuisse. Pudendum ijs est felis. Mari statim
sub meatu quo alui excrementum redditur, posi-
ti testiculi duo sunt parui, quibus ab ima parte
iunctus caulus est, nō propendens, sed in suo præ-
putio extuberans tantum leniter. Viuit ex carne.
Fœmina mare crudelior est & minor. Vtriusque
sexus vna, ad nos ex Mauritania est aduecta na-
ue. Nascuntur in Libya. Si quod illis cocundi sta-
tum tempus est, hic mensis Iunius est. Nam hoc
mas fœminam superuenit: si id natura fecit ac
non lasciuiam. Leones cicurari possunt, id quòd
ex hoc intelligo, quòd in vrbe Londino, & in ar-
ce Londinensi leones custodum suorum oscula
excipiunt, contactum admittunt & colludunt.
Ipse vidi. Ista animalia tam ferocia sunt, vt cu-
stos cum primò vellet de loco in locum mouere,
coge-

cogebatur fuste in caput actō (ut aiunt) semimortua reddere, atque ita in capsam ligneam ad hoc factam, & respirationis gratia perforatam reponere, atque ita de loco in locum tuto transportare. Post horam reuiuiscēbant tamen hęc, ut cati, non nisi extremis iniurijs obnoxia morti. Itidem fecit custos cum ē capsa exemit. Iam vero nouas rationes inuenerunt reponendi & eximendi, trahendo ea in capsam fune, & capsam eis admonendo conto. Fœminam iamdudum ira fustulit: parui canis consuetudine mansuescit mas, adeo ut resupinatus complectatur canem pedibus & colludat, ita ut nec dente lēdat nec vngue. Vestigia habet Leoninis prorsus similia. Eodem enim die & Vnciæ & Leonis vestigia vidi, huius cum homine, illius cum paruo cane ludentis. Vngues habet validos, vncos & acutos, falculosque auersos, quorum mucrones condit in corporis vaginas ut leo & felis, nec nisi appetendo prētendit. Aiunt hęc animalia sepe cum leone contendere. Paruum canem non lēdunt, nisi fames vrgeat: magnum vel faciati lacerant. Iratum, vocem ēdit irati canis, r. literā geminantis, sed quā quiuus canis maiorem, ex amplo pectore & arteria seu curculione ductam: qualemq; canis villaticus redderet, si in cupa grandiori inclusus, ad iram stimularetur. Quod scribunt esse cane longius, id mihi non videtur. Nam sunt apud nos multi canes villatici, qui longitudine æquent. Pecuario tamen & maior est & longior, ut & villatico hu-

B. I.

milior.

Ioannis Cañ de variorum

mīlior. Vanum est, quem Vncia vulnerauit, eum murium concursu permictum interire. Nam nos vidimus duos custodes ab vna Vncia vulneratos, nec tamen mures accurrerunt, nec perminxerunt, neq; ex vulnere grauius quid est insecutū, quāmsi ex sano cane, aut incisione leui vulnus esset. Quē ferit, caput petit si possit, idque aut ex insidijs, si imparem se putet: aut simulata beneuolentia si non putet. Ita enim canem villaticum (sic M. Varro & Columella eum nominant, quem hodie Molossum vocant: cuius generis præcipui pugnaesq; apud nos sunt in Britannia, vt si vspiam terrarum, adeo vt ne cum vrsō quidem certare singulari certamine vereantur, vti in libro nostro de canibus Britannicis diximus) dudum interfecit intromissum. Primo enim conspectu, caudæ motu applaudebat: mox se prosternebat tanquam supplex, tum appropinquabat velut ludibunda, exporrecto pede vno, vt feles solent cum ludere gestunt. Tandem vbi securum putabat canem, ac de vita parum sollicitum, nacta oportunitate, impetu insultabat, ac morsu iugulum petijt, nec nisi mortuum dimisit. A morte, vngue lacerando pectus aperuit, & cor eduxit, primumque vorauit, crudeli more. Dentes non denudat nisi irata. Non absimiles istis mores Pantheris sunt. Etenim tradunt odore earum & contemplatione, armenta mire affici, atque vbi eas persentiscant, properatō conuenire, nec terri nisi sola oristoruitate. Quam ob causam Pantheræ statione

Pantheræ.

absconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt, spectanda prebent, vt pecuarios greges stupidos in obtutu populentur secunda vastatione.

De Lynce seu Leuncia.

Est in arce Londinensi animal carniuorum, agni bimestris magnitudine, corpore toto, capite ore, pede, & vngue felis : sed sua barba atque cauda : illa vtrunque dependente, ex dimidio anteriori nigra, posteriori alba : hac, breui atque crassa, ex dimidio superiori ruffa, inferiori nigra. Oculo flauescente, cilio obscure albicante. Aure, vt cati, erecta, pilo intus albo & tenui repleta, foris albo & nigro vestita, sed ita vt summa pars nigro, media, triangulari fere modo, candido, & ima nigro vestiatur. Nec est ea contenta suo orbe finiri, nisi etiam & anterior eius pars seu extrema margo & posterior etiam, eo modo recuruetur in auersum, quo modo margines galeri sacerdotis Græcæ apud Venetos ecclesiæ vtrunque ad superiora replicantur. Summis auribus insident pili aliquot nigri, veluti cristæ. Color animali est in extrema parte ruffus, in intima, albus, sed respersus hic fuscis & fere per quincuncem dispositis, illic sui coloris obscurioribus maculis, singulari pilo candido & item frequenti per vniuersum corpus præter cetera conspicuus, vt est in quibusdam cuniculorum nigris pellibus. Ex vtraq; nasi parte, maculæ quatuor sunt, ordine recto positæ : in vtroq; labro, vt nunc dicemus. In superiori labro, quinque

Ioannis Caij de variorum

sunt macularum ordines æquidistantes . In primo ordine & summo, quatuor : in secundo, quinque: in tertio octo : in quarto , quinque : in quinto, quatuor sunt, & hæ etiam in suo quæque ordine æquidistantes. In imo labro, septem sunt tantum insigniores , duobus ordinibus collocatæ . In primo, quatuor, ad ipsam labri oram : in secundo post eas, tres aliæ : post has, aliæ minores, sed non ita certa lege dispositæ vt superiores . In superiori labro, vtrinque extant pili quidam rigidiores atq; albi, vt in catis & leonibus . Nasus illi rufescit pallide, distinctus à cætera facie vndequaque linea nigra. Extremum nasum per longitudinem alia linea (vt in Vncia) diuidit, sed per summa tantum leniter ducta, non per ima altius impressa. Pes illi callosus est, & vnguis, vt Feli & Vnciæ, in pede abditus, nec nisi appetendo pretendit vt illæ. Scandit mirum in modum, ita vt ea in re quid possit, ipsa natura vel in cauea docet. Mobile animal est, & loco stare nescit, adeo vt nisi fortè fortuna Pici martij vox ex corbe cuiusdam rustici, (qui tum leones videndi causa venerat) quietum reddidisset & attentum, nulla fuisset spes exquisitoris delineamenti. Eo præsentem, quietissimum erat : illo discedente, nusquã consistebat. Quamobrem coactus eram misso post rusticum famulo, vocalem illum emere, quo præsentem, mirabundum tantisper constitit, dum confecto negotio atque absoluto opere discedendum fuit. Luzarne nostri vocant, Leunciam ne an Lynce

ex

ex vocū symphonia dicturi, ambiguum est. Pellis in vsu est magnatum, & pretijs venditur amplioribus. Non excandescit nisi in iniuriosos. Vocem reddit qualem felis, cum succenset socio cibum pręrepturo. Custodi blandum est & mite, nec in quenquam seuum.

De Zibetto.

Nuper fortuna mihi Zibettum animal ex Africa obtulit. Id fele quouis maius est, & taxo paulo minus, facie acuta vt taxi aut martis, aure breui, obtusa, & orbiculari, intus pallida, foris nigra, nisi in marginibus vbi pallefcit. Oculo cœruleo & cœlesti, crure, & pede nigro, explanatoq; magis quam feli: vngue item nigro, nec in pede abdito, nec ita adunco vt feli, dente magis quàm vngue timendum. Totum est maculosum. Etenim nasus illi niger est, ima pars maxillæ superioris pallefcit, media nigrescit: inde ad verticem, melino colore est. Inferior maxilla nigra est tota. Setæ in labro superiori albæ sunt in pallida cute, vt & paulo supra oculum duæ aliæ albæ in cute nigra. Guttur nigrescit. Paulo infra supraq; aurem lineæ tres nigræ oriuntur, quarum prima, recta descendit ad guttur: secunda, obliquè defertur ad mediam colli longitudinem: tertia obliquè item, ad armum fere pertinet. Paulo infra id loci, contrario ductu, aliæ lineæ exorsæ, semicirculari penè modo ascendunt ad spinam per armum, idq; per armitantum regionem. Nam ceterum corpus,

Ioannis Caij de rariorum

macularum lineas (seu ordines) abruptas aut continuas, per corporis longitudinem dispositas, aut productas habet. Etenim quæ per spinam tenditur una, longa est & continua, ab armis incipiens: secunda una item, sed abrupta ut & tertia. Quarta & quæ deinceps sunt, maculae discretæ sunt, sed ita ut in longitudinem porrigatur earum positio. Cauda illi ex dimidio priori maculata, ex posteriori nigra ex toto est. Pilus per faciem tibiam atque pedem, mollis est & sessilis: per reliquum corpus, profundus, rigidus & erectus. Maculae penitus descendunt, non per summa tantum incumbunt. Lingua non scabra, sed levis est. Sub cauda meatus est, ut ceteris animalibus, per quem alui excrementum egerit. Paulo inferius, ciuette receptaculum est. Pari post spatio pudendum masculinum est, in corpore abditum. Iratum, vocem edit irati canis, r. literam geminantis. Aliter affectum, felis, cum adhuc sit iuuenis, sed submissam. Longum est Zibettum à capite ad caudam, pedem unum, palmos tres, & digitum unum Rom. Crassum sub ventre maxime, qua maximum est, pedem unum, palmos duos & digitos tres Rom. Mansuetum animal hoc nostrum est, & tractabile. Vendebatur libris octo nostratibus, hoc est coronatis Gallicis viginti quatuor, aut florenis rhenensibus quadraginta octo.

De Strepsicerote.

Strepsicerotis cornua tam graphice descripsit
Plinius,

Plinius, atque Iyris tam appositè comparauit, vt longiore verborū ambitu opus non sit. Ergo hoc tantum addam: ea esse intus caua, sed longa pedes Rom. duos, palmos tres, si recto ductu metiaris: si flexo, pro natura cornuum, pedes tres integros. Crassa sunt vbi capiti committuntur, digitos Romanos tres cum semisse. Describuntur in ambitu palmis Romanis duobus & dimidio eo ipso in loco. In summo, leuore quodam nigrescunt, cum in imo fusca magis & rugosa sint. Iam inde à primo ortu sensim gracilescunt, & tandem in acutū exeunt. Pendunt vna cum facie sicca per longitudinem dimidiata, libras. 7. vncias. 3. & semissem. Facies, quæ adhuc superest iuncta cornibus, & frontis ceruicisq; pilus, loquuntur Strepsicerotem animal esse magnitudine ferè ceruina, & pilo rufo ad instar ceruini. Sed an nare & figura corporis ceruina sit, ex facie nihil habeo certi dicere, cum nares diuturni temporis vsu detrite sint, & facies eadem de causa hinc inde glabra sit. Conijceres tamen ex eo quod superest, eum propius accedere ad Ceruum aut Platycerotem. Hinc pictor ceruinæ adiunxit nares Strepsicerotis faciei. Aures tamen habes Strepsicerotis, exiguas scilicet & breuiiores, quàm pro faciei magnitudine. Quod inter radices cornuum vides, pars colli est. Sunt qui putent ouem Cretensem Strepsicerotem esse. Equidem aliter sentio: Etenim si ouis Cretensis seu I-dea, Strepsiceros sit, propter erectorum cornuum versuram, eadem opera & Monoceros erit Strepsiceros.

Ioannis Caij de rariorum

siceros. At non propter versuram erecti fibri, sed flexuram indirecti cornu vocatur Strepsiceros. Ita enim flexa utraq; sunt, ut eorum curvaturæ faciant imaginē lyrae, ut rectē scripsit Plinius. Quamobrem lyrae imaginē adiunxi, ut inter Strepsicerotem & ouē Cretensem, nō tu solum, sed & omnes qui eam viderint dijudicent. Talē autē antiquorum lyram fuisse vicissim & ex hac cornuum curvatura, & ex cœlesti lyra scire licet (etsi in chartis astronomicis aliter depingatur) si dempto manubrio, aut pro manubrio supposito animalis capite, spatium inter cornua corpus esse lyre animo conceperis.

De cornibus Cerui Palmati.

Caput hoc viderur mihi eius animalis esse, quod Iulius Capitolinus in historia sua de tribus Gordianis cernuum Palmatum ex argumento vocat. Eius si non est, alicuius ex genere Platycerotōn fuerit. Verum quōd cornua hęc aut æquant aut superant & longitudine & crassitudine ceruina, & latitudine excedunt Platycerotis cornua, consonū est corpus animalis Cerui potius quam Platycerotis simile esse. Vidimus in cœnobio Killyngworthensi, in Anglia nostra in comitatu VVarwicensi, vnde depinximus.

De Tragelapho seu Hircocervo.

Est in Britannia nostra hoc anno. 1561. peregrinum animal & bisulcum, ex rupibus montanisq;

nisq; locis Mauritaniae aduentitium, media magnitudine inter Ceruum & Platycerotem: corpore quidem cerui, sed latere firmiori & promissiori, crureq; breuiori & crassiori: colore item & pilo cerui, quo est hibernis horis, ruffo & nigro promiscue positis: arunco capri sed diuiso, sed in aduersum recuruo: collo mediocriter quidem longo, sed crasso. Sub eo multus & longus villus, per omnem penè eius longitudinem productus, ad genua ferè pendulus: iuba setosa per totam ceruicis longitudinem exporrecta, sed præcipue per sumos armos tuberi instar longi erecta, colore quàm est reliqui corporis aliquanto obscuriori: genibus longo & denso pilo ad posteriora reflexo per transuersum, sed callo nullo contactis, credo vt fallentis saltus, casus ve iniurias arceat: ungula priorum pedum exteriori, maiori & longiori: interiore, minori & breuiori. Posteriorum contra, interiore ungula maiori & longiori: exteriori, minori & breuiori, quasi vtrobique vnâ capri, alteram cerui diceret: sed omnibus cauis, & solea seu vestigio carentibus, hoc forsan naturæ consilio, vt per asperitates locorum, quibus naturaliter delectetur, firmitus figat pedem, dum asperitas loci ungulam subintret. Fœminarum ungulæ, duas aut tres impressiones habent, per summa leues diligentius contuenti, quæ maribus desunt, quasi fœminis natura aliquid ad delicias atque ornamentum adderet. In vtroque sexu ungulæ quotannis decidunt, vt in ceruis cornua:

Ioannis Cay de rariorum

volente natura in vngulis ceruum monstrare, cū in cornibus, quæ caprina magis sunt, non posset. Aure breuiori, quasi capri : oculo, pudendo, testiculo, & cauda cerui, nisi quòd hæc momento longior est. Cornibus arietis sed nigris, sed suo modo in auersum reflexis. Per eorum longitudinem mediam producit lineam, duos distinguens rugarum vtrinq; recuruarum ordines. A summa sui parte, gibba sunt, ab ima, caua, seu resima, angulis vtrinq; obtusis. Longa sunt pedes Rom. duos & digitum vnum : distantia qua latissime patent, pes vnus, palmi tres, digitus vnus, & semis : qua minime, vix digiti vnus latitudo est. Crassa verò ad radices in ambitu, pes vnus, pal. semis. A digitalis enim (vt dixi) latitudinis distantia in principio, sensim se expandunt in latus & auersum ad pedem vnū, pal. 3. digitum vnum & semissem. Dein se reuocant introrsum, ita vt summa fastigia non distent nisi pede vno & palmo vno. Cornuum situm atque flexum naturalem, contemplare in capite absoluto à corpore : figuram gibbam & resimam, in adnato. Longitudo faciei à vertice ad nares extremos pedis est vnus & digit. 3 : latitudo ad frontem, qua parte latissima est facies, palmos duos, & digitum vnū est. Altitudo totius animantis est, pedum trium & semis. excepta iuba : longitudo totius à vertice ad caudam, pedū. 4. est & dimidij, ac digitorum duorum. Dentes habet tantum inferiores, & eos sex, nec defectum dentibus puto. Ruminat vt
cetera

cetera bisulca. Nares nigri sunt, à quibus labrum superius diuiditur linea nigra perpendiculari. Mite animal est, petulans & lasciuū, moribusq; reliquis similis hirco quàm ceruo : præruptis æditisque locis atque tectis gaudens & insultans, vnde se præcipitare in cornua aiunt naturaliter, vt ijs fracto prius casus aut saltus impetu, anteriora genua corpus postea excipiant. Cursu valet, sed saltu magis. Memorata enim altitudinis loca saltu scandit. Fœminæ maribus multo sunt minores, cornuta etiam & villosa gutture atque collo, sed non ita magno, longo, & reflexo cornu, nec ita denso & longo villo, vt mares. Vescitur fœno, pane, fursure triticeo, auena, & herba. Ego Tragelaphum puto. Vulgus & qui ex Mauritania aduexerunt, ouem Barbaricam vocant, cum tamen nihil habet commune cum oue. Quidam rursum ceruum Barbaricum, qui rectius sentire mihi videntur, cum ex dimidio posteriori, similior ceruo sit : ex anteriori, magis capro. Fœtus pariunt singulos.

De Bucula Ceruina:

Ex Mauritanie desertis locis aduectum ad nos est animal bisulco vestigio, magnitudine ceruæ, forma & aspectu inter ceruam & iuuenecam : vnde ex argumento voco Moschelaphum, seu Buculam ceruinam. Capite & aure longa atque tenui, tibia & ungula gracili vt ceruæ, ita vt ad celeritatem videatur factum animal. Cauda pedali longitudine

C. 2.

& paulo

Ioannis Caij de variorum

& paulo amplius, forma, vaccinae caudae quam simillima : sed breuitate, accedens propius ad ceruinam : quasi natura ambigente ceruae ne esset an vaccae : per superiora ruffa & leuis, per ima nigra & hirta. Colore corporis fuluo, seu ruffo vndique, pilo sessili cutiq; æquato, in fronte stellatim posito, at sub cornibus per ambitum erecto. Cornibus nigris, in summo leuibus, cetera rugosis, rugis ex aduersa parte, sibi vicinioribus : ex auersa, ad duplam aut triplam latitudinem à se diductis. Ea cornua primo suo ortu digitali tantum latitudine distantia, paulatim se dilatant ad mediam vsque sui longitudinem & paulo ultra, qua parte distant pal. 3. Rom. & semissem. Tum se reducunt leuiter, & recedunt rursus in auersum, ita vt extrema cornua non distent nisi pal. 2. digit. 3. & semissis interuallo. Longa quidem sunt ped. j. & pal. 1. crassa vero in ambitu ad radices. pal. 3. Caput à vertice, qua parte linea nigra inter cornua diuiditur, ad extremos nares, longum est ped. 1. pal. 2. & digit. 1: latum, qua est latissimum, in fronte videlicet paulo supra oculorum regionem. dig. 7 : crassum in ambitu, qua maximum est, ped. 1. & pal. 3. Dentes habet octonos, ordine caret superiori, & ruminat. Hubera sunt duo, corpori æquata, quo constat iuuentam esse, nec dum foetam. Placidissimum animal est & tractabile, ludibundumque, saltu valens atque cursu. Quibusuis per famem vescitur : pane, formagine, carne salita, fœno, herba, & quouis oblato. Vñus eius est
in

in venatione, caroq; dulcis. Contemplare imaginem accuratè factam, ita vt viuam diceret si spiritus adesset, sed per maciem depictā triduo ante mortem. Ex quo scire licet habitiores fuisse per valetudinem buculam hanc ceruinam.

De Hippelapho, seu Equicervo.

Noruegia in nostrā Britanniam animal quoddam transmisit, sui quidem generis, sed mixtæ formæ. Nam corpore compacto, crure longo atq; gracili, ungula bifida, cauda breui, ceruum esse diceret: capite & aure Mulum, cornu Dorcadem, labro superiori propenso alcerem ferè, iuba equum, nisi quod tenuior & erectior ea est quàm equi. Peculiariter habet ab armis ad caudam per omnem spinæ longitudinem pilum eleuatum leuiter, aruncum sub fauce promissum, & in eo palcar pendulum, pilum per artus longiusculum obliquo assensu, collum breuius quàm pro corporis modo. Eam ob rem cum vel herbam carpit, vel panem proiectum tollit, vel potum ex vase aut vado sumit, in genua procumbit. Cornua in hoc genere mari tantum, non è summo capite erecta, sed è medio ferè capite ex utroq; latere paulo supra oculum enata, & in latus exporrecta, aspera & tuberosa vt ceruis, nusquam leuia, nisi in summis processuum fastigijs, & qua decurrunt venæ, ad tegumentum villosum per teneritudinem nutriendum in longitudinem productæ. Minus tamen aspera sunt à primo processu ad secundum in an-

Ioannis Cai de rariorum

teriori parte, & rugis potius quàm tuberculis
conspicua. Eadem ad dimidiam sui longitudinem,
recta tendunt, inde in sublime sensim retruan-
tur. Vtrumq; , processus tantum tres facit, quorū
humiliores bini in aduersum spectant, sublimio-
res singuli coelum. Euenire tamen solet, vt vel in-
opia pabuli, vel morbo, (vt custodes retulerunt &
ipse vidi) finistrum cornu duos tantum exiga-
t processus. Longa ea sunt pedem Romanum vnū
cum semisse, & digitum vnū cum semisse. Cras-
sa ad radicem, palmos Romanos duos integros.
Summus vnus cornu processus, distat à summo
alterius, pedibus Rom. tribus, & digitis tribus: vt
& infimus ab infimo, pedibus duobus. Metior à
fastigijs. Colore sunt & densitate substantiæ, cer-
uinis quàm similima. Pendunt vna cum sicca, di-
midata, rupta, & spongiosa fronte, libras quin-
que cum semisse & vncie dimidio. Cum libram dico,
vncias sedecim intelligo. Decidunt quotannis vt
ceruis Aprili mense. Caua enim non sunt. Frontis
spacium inter cornua, palmorum duorum Rom.
cum semisse est. Eminens caluæ pars, quæ inter
cornua est, à posteriori parte caua est. In ea caui-
tate cerebrum erat positum, descenditque ad me-
diam oculorum regionem. Eam in sceletō a. & b.
literæ indicant. Dens vt ceruis, sed equino maior,
& in maxillaribus per interiores sulcos, sed sum-
ma sua parte, denticulus acutus assurgit, ne quid
eò cibi inconfectum delabatur. Colore id animal
est per adolescentiam, murino aut asinino: per
pro-

proiectam etatem, fusco, sed magis per extremas totius corporis margines : pilo leuissimo, cruris maximè, nisi sub ventre, in intimo & summo crure, imo & supremo collo, pectore, armo atque spina. Proceritate est, duodeuiginti palmorum vulgarium & digitorum trium. Multo velocius equo est. Eccemina singulos peperit in Britannia : aiunt tamen geminos parere. Caro illi nigra est, & fibra crassa atque longa uti bubus : præparata tamen ut ceruina, atque in furno cocta, in cibo ceruina est suauior. Vescitur herba, sed rarius apud nos, eo credo ingenio quo equi, qui cum panem possunt, tænum nolunt. Folio, cortice ex arbore, pane & auena lubentius. Priora vel ad triginta pal. vulgares excelsa, naturali corporis positura carpit. Si quid sit eo excelsius quod affectat, erigit se in posteriores pedes, & prioribus in arborem aut maceriem innixum, ut solent capræ, vel supra fidem extento ore detruncat : tanta est animalis proceritas & altitudo. Bibit aquam, bibit & alam seu heram auidissimè pariter & copiosissimè, idque sine ebrietate. Sunt qui vinum dedere, sed id si prolixius hauserit, imitatur vitium ebrietatis. Placidissimum animal est, si cicuretur : alioqui ferox admodum, & humanum genus persequens, si non aspectu, at odore, quo maximè pollet, & cane certius. Quamobrem qui per viuaria regia illi præficiebatur, singulis annis ser-ra dissecabat cornua. Quem comprehendit, calcibus deturbat, & si eques est, etiam equum. Quem

non

Ioannis Caij de rariorum

non ante conspectum, odore presenserit, voce prodit propemodum clarè grunientis suis. Orbem sua foemina, mulieres valde affectat, & quasi sexum nosset, pudendum denudat. Id habet instar ceruini. Ungulam eius aduersus morbum caducum valere creditur. Hoc animal Noruegia Elend & Elke nominat, si bene externa vocabula nostri sonant. Equidem Hippelaphum seu Equicervum cum Aristotele & Alberto magno dicerem. Hic enim Muli caput, atq; aures habere dicit equicervum. Ille iubam tenuem à capite ad armos protensam, aruncum peculiarem à gutture pendulum, & Dorcadis cornua gestare scribit Hippelaphum. Alcem esse non putem: cum Alci nec crura flexa sed rigida, nec cornua his similia, nec in armis iuba sit apud veteres, si bene memini. Minus Hippardium crediderim, cum presertim foemina cornibus careat, & mari aruncus sit: quæ in Hippardium non cadunt. Tragelaphum esse dicere, vetant & Dorcadis cornua, & Muli caput. Adiungam veram imaginem, & seorsum capitis Sceleton vnà cum futuris vt erant naturaliter, quo certius quæ ad capita pettinent, cernantur omnia.

De dama Plinij.

Damam Plinij ex caprarum genere esse, indicat pilus, aruncus, figura corporis, atque cornua: nisi quòd his in aduersum adunca, cum ceteris in auersum acta sint. Capræ magnitudine est, & colore

lore Doreadis, Plinij & Romanorum esse, indicio est, quod Romæ in columna quadam marmorea & triumphali superstita adhuc, cum anno domini 1543. essemus Romæ, insculpatur, & cum Pliniana descriptione conueniat.

De oue Arabica μακροκερὼς.

Ovis Arabica paulo maior nostra est vulgari, eodē tamen quo nostra vellere & figura corporis, sed colore paulo obscuriori. Tantum tibiæ & prima facies rufescunt modicè. Cauda longa est cubitos tres. Hinc μακροκερὼν voco. Hanc naturaliter per terram trahit ovis. At ne attracta teratur in terram & exulceretur, excogitarunt pastores, caudæ postellum (ἀμαξίδω Græci dicunt) subdere, & illi caudam alligare. Vescitur herba, carne, pisce, pane, caseo, & quibuscumque, id docente fame in nauis, cum aduecta ad nos est ex Africa in Britanniam. Herodotus in Thaleia scribit, non alibi visum hoc, aliudque genus πλατυκερὼν (quod hic subiiciam) quàm in Arabia. Sunt in Arabia (inquit) duo ouium genera, admiratione digna, neque alibi usquam visa: Alterum, caudam gerit tricubitali longitudine: alterum, cubitali latitudine. Eam ob rem πλατυκερὼν Arabicam istā nominare libuit. Arist. tamē in Syria progigni scribit hoc genus ouium latæ caudæ lib. de historia animalium octauo, in hæc verba: ἐν δὲ τῇ

Ioannis Caij de rariorum

Συρίαι τὰ πρόβατα τὰς ὄρας ἔχει τὸ πλεόν-
τος πήχεως: & Plinius Aristotelem imitatus
lib. item octauo, cap. 48. Syriæ cubitales ouium
caudæ (inquit) plurimumque in ea parte lanitij.
Mores habet ceterarum ouium.

De oue Arabica πλατυκέρκω.

Ex Arabicarum genere ouis hæc est Tartarica,
vulgaris quidem suo orbe atque loco, sed nostro
incognita & inusitata, vulgari nostro ariet, non
testiculis & repandis cornibus solū, sed totius cor-
poris forma quàm simillima, nisi quòd duplo fere
maior nostro est, naresq; habeat aquilinas, po-
steriorum item pedum ungulas exteriores interi-
bus multo longiores, & caudam sine ossè, cubi-
tali latitudine, ad grauitatem (puto) duodecim
librarum & amplius, paulo vltra clunes promi-
nentem, cuius extremæ latitudinis partes ita at-
tenuantur, vt clunibus ab vtroque latere affixæ,
accomodatius adæquentur. Natibus hæc insterni-
tur, nusquam à corpore absoluta, nisi in ima sua
parte, qua excrementum animalis redditum deci-
dit. Qui locus pugni seu manus contractæ ampli-
tudinis est, & velati meatus excrementi vestibulum.
Ita ea cauda facta est, vt natura videatur re-
liqui corporis cutē paulo vltra clunes produxisse,
vt, inuoluta prius illa cute pinguetudine, reducat
eam postea ad nates reliquaq; fémora contegen-
da. In summo tegitur illa vellere piloso, multo,
atque denso, ita vt cauda non esse videatur, nisi
con-

contrēctes manibus & subleues. Tamen quicquid
prominet vltra regionē cluniū, cauda est. Ea sub-
tus glabra est, & lana omni nuda, nisi quod in eius
extremo & medio margine interiori, neuus qui-
dam cutaneus, seu acrochordon lanuginosus,
digitali ferē crassitudine sed non longitudine
propendat, sub aspectum non cadens nisi caudā
latam eleues. Eum custodes caudā putant. Caudæ
substantiam quidam pinguitudinem, quidam car-
nem glandulosam, vt est vaccarum huberum, esse
autumant. Discrimen discam in morte animalis.
Ovis, mas est seu aries, vellere tectus multo, pilo-
so, profundo & denso, ad genua fere promisso. In
colore per omnia melino obscure rufescit, nisi
media facie qua albescit, & vtroque corporis la-
tere, media sua parte, qua grisea est, & in imo
ventre, quo pallet. Altitudo animalis, duorum
pedum Romanorū est, palmorum trium, & digi-
torum duorum: longitudo à vertice ad extremā
caudam, ped. 4. & digit. 5: crassitudo per ambi-
tum velleris, ped. 5. & palmi vnus est. Facies à
vertice ad extremas nares, pedis est vnus & digi-
ti vnus. Cornuum radices iunctæ sunt, positæq;
medio loco inter verticem & oculos. Eo sunt co-
lore cornua, quo ceteris ouibus, per conuexum
magis quā cauū rugosa: longa ped. 1. dim. &
digit. 1. Aures fuluescunt vt & tibiz, antrosumq;
per medium cornuū flexum prospectant. Rumi-
nat, caretque dentium ordine superiori, vt ceteræ
oues, inferioribus quinque tantum existentibus.

Ioannis Caij de variorum

Vox item ouis est, sed grandior, vt ex amplo pectore. Mansuetum animal est & tractabile, eisdemque moribus quibus ceteræ oues. Equidem, ex vero illo ouium Arabicarum genere puto quod *ἡ λαλὺ κερκὼν* Herodotus dixit, quod latitudo caudæ tantum sit sine longitudine, etsi ex Tartaria productum sit.

De Bonasi cornibus.

Incidi in caput vasti cuiusdam animalis (mi Gesnere) cui nudum os capitis vnâ cum ossibus, quæ cornua sustinebant, grauissimi ponderis erant, & iustum ferè attollentis onus. Quorum curuatura ita se promittit, vt non recta deorsum vergat, sed oblique antrorsum. Quod quia videri nequit in facie prospiciente, curauim vt appareret in auertente in latus. Spacium frontis inter cornua, palmorum Romanorum trium est cum semisse. Longitudo ossium cornuum, pedum duorum, palmorum trium, & digiti semissis est. In ambitu, vbi capiti iunguntur, pedis vnus & pal. semissis sunt. Huius generis caput aliud VVaruici in castello vidi anno domini. 1552. quo loco magni & robusti Guidonis, comitis olim VVaruicensis, arma sunt. Cuius cornuum ossibus si ipsa cornua, quæ dempta erant, addas, multo fierent longiora, & alia figura atque curuatura. Eo in loco etiam vertebra colli eiusdem animalis est, tanta magnitudine, vt non nisi longitudine trium pedum Romanorum & duorum

rum palmorum cum semisse circundari possit. Acque & ad id animal pertinere existimo omo-
platam illam, quæ visitur catenis suspensa è porta
septentrionali Couentrix, cui vt nulla spina est, (si
bene memini) ita lata est ima sua parte pedes tres,
digitos duos : longa ped. 4. palm. 2. Ambitus a-
cetabuli quod armum excepit, pedum trium est,
& palmi vnus. Circundat os integrum, non nisi
pedum vndecim, palmi vnus longitudo & se-
missis. In sacello magni Guidonis comitis VVar-
uicensis, quod positum est nō amplius mille pass.
VVaruico oppido, suspenditur costa huius item
animalis (vt ego quidem reor) cuius ambitus
quo loco minima est, palmorum trium est : Lon-
gitudō, sex pedum cum dimidio. Sicca ea est, &
in extrema superficie cariosa, pendit tamen lib. 9.
cum semisse. Ex vulgo pars, apri esse costam pu-
tat, à Guidone occisi : pars, vaccæ quæ propè Co-
uentriam in fossa quadam commorabatur, multis
infesta. Quam posteriorem opinionem ad verum
propius accedere puto, cum Bonasi forsan esse
possit, aut vri. Multa huius generis animalia olim
fuisse in nostra Anglia (siluestri olim & nemorosa
Insula) verisimile est, quod nobis adhuc pueris
multus vsus erat huiusmodi animalium cornuum
in mensa solennioribus epulis loco poculorum, vt
olim vri cornuum in Germania ad eum vsu, re-
ferente Cæsare in commentarijs de bello Gallico
libro sexto. Sustinebantur pedibus ex argento
tribus, & ab oris item argento coneludebantur, vt

Ioannis Caij de rariorum

ibi. Sic quoq; olim qui cultui studebant, dentibus marinantium belluarum insigneabant ensium capulos. Candicabant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua viris gloria semper fuit in armorum nitela. Iam vero non nisi auro & argento fulgent hæc.

De Sciuro Getulo.

Sciurus Getulus coloris est mixti ex rufo & nigro. Eum ab armis ad caudam per latera & dorsum albæ fuscæq; lineæ, alternatim certis distinctæ interuallis, decentissimè depingunt. Idem aliquibus fit in colore ex albo & nigro, respondentibus etiam in cauda lineis: nisi si quando expansa cauda propter pilorum raritatem eadem dispareant. Venter illi cœruleum colorem imitatur in albo positum. Paulo minor is est vulgari Sciuro. Nec aures extantes habet, vt ille: sed depressas magis & ferè capiti equas, orbiculares, & per cutis superficiem deductas in longum. Caput, Ranæ ferè est. Cætera similis vulgari Sciuro. Nam figura corporis eadem, eadem natura pili, mos idem & viuendi ratio. Cauda se contegit more cæterorum Sciurorum. Cuius imago ad viuum depicta est & expressa. Nam è Getulia (quam hodie vocant Barbariam) à mercatore quodam aliquot viui ad nos allati sunt, vtriusque, quem dixi coloris. Eos ad delicias alimus, & extra omnem controuersiam Sciuri sunt. Nam (vt dixi) & mores, & magnitudo, & viuendi genus, & vox, & vsus

usus caudæ, & erecta infessio quando est, & cetera respondent. Tantum socordia differt. Est enim tardum & pigrum animal, meticulosumque, neque ea viuacitate & agilitate qua nostri valet aut saltu, vix ausum de mensa aut scamno humiliter desilire. Frigoris quoque impatiens est. Quo fit ut sole locisque gaudeat calidis. Vescitur nucibus, amygdalis, pane & ficu, ut & carnibus quoque auuidissime. Ego depingendum curavi extenta cauda, ne corpus adumbraretur, caudaque, qualis ea esset & colore & figura, ostenderetur.

De Saguina.

Saguina animal est paruum, soricis magnitudine, aut non multum supra modum pusilli cuniculi, aut arctomyos iunioris (vtriusque magnitudinis vnum vidi) colore griseo, barba fulta & obscure cinerea, cauda soricis operta pilo, pedibus Sciuri, facie cepi seu satyri penè, aure orbiculari, patente & humili, vestita pilo intus nigro, foris candido, & moribus caudatæ finniæ. Mulieribus nostris in delirijs est. Viuit vuis passis, pane, ficibus, pomis atque pyris.

De Cercopitheco vario:

Habemus istic apud nos ex Mauritania Cercopithecum quendam, quem vocamus Barbaricum, seu mamonetum varium, colore dorfi & lateris viridi, frequenti hinc inde inserto pilo griseo seu melino. Ventre mento & barba (quam
habet

Ioannis Caij de rariorum

habet lunatam) candidis, facie & ribijs nigris, naso albo: cetera, alijs Cercopithecis similem. Ex minore genere Cercopithecorum est, magnitudine videlicet cuniculi minoris. Descripsisse satis est, cum figura corporis ceteraq; lineamenta ceteris Cercopithecis nulla in re differant.

De Chamaleonte.

Chameleon, animal est quadrupes, macrum & gibbosum, capite galeato, corpore & cauda laceratæ maioris, ceruice penè nulla, costis plus minus sedecim, obliquo ductu ventri iunctis vt piscibus: prioribus cruribus brachijs humanis, posterioribus cruribus hominis parum lacertosi & figura & flexu quàm similimis: pedibus, manus hominis ad carpum vsq; diuisas singulariter imitantibus, sed ita, vt in prioribus pedibus, auricularem & medicum digitum à ceteris diuidi, in posterioribus, auricularem medicum & medium ab alijs separari intelligas. Cum enim digiti tantum. 5. sunt, in prioribus pedibus interius, digit. 3. sunt, exterius. 2. In posterioribus contra, interius duo, exterius. 3. existunt. Os illi, hiatus est magnus, ab acuto in latum se diffundens, dentium locis osse perpetuo, & eo leuiter ferrato, tantaq; labra, quantis possit illud contegi. In ore lingua est acuta, cuius ima pars os est, summa, laxum & apertum marsupium primo aspectu. At si educas, corpus longum esse videtur ad instar pyramidis, palmi vnus Romani longitudine. Ea
iacu-

iaculata, & magna celeritate vibrata, ad muscas capiendas utitur: cumque reducit, ita in se redit ea, ut latior eius pars angustiores perpetuo excipiat, & præter basim (in qua reliquum iam eius corpus totum veluti in patente marsupio recumbit) nihil conspiciatur. Intestina habet piscium more in spiras simplices conuoluta, & excrementum in eis molle atque nigrum. Unde scire licet non rore, non aere solum vivere. Meatus excrementi eo loci corporis positus est, quo clunibus cauda iungitur. Ventri hepar inest, crocei plane coloris. In summo pectore duo erant corpuscula carnea colore sanguineo, sed exigua, ut tubercula. Eorum alterum cordis figuram representabat: alterum, pulmones esse non videbantur nec substantiæ ratione nec figura. Quid autem essent, non intelligo. Oculorum loci caui sunt, & per summa atque extrema veluti suggrundijs per oras serratis defensi. In eis oculi eadem cute contacti sunt, qua reliquum corpus: nec diuisa ea parte cutis est in palpebras, ut in alijs animantibus, sed circumducta totis penè, ut palla gemis, nisi qua per exiguum foramen è medio prospiciunt. Id autem officij præstat illis cutis, quod in alijs animantibus muscoli. Ea enim ducit ac reducit in hanc aut illam partem quo velit aspectu internum oculum. Neque enim ut alia animalia motu musculorum immotis palpebris oculum mouent, ita & hoc immoto illo tegumento. Per eius foramen pupilla nigra cernitur, & circa eam aureus circulus

E. I. resplen-

Ioannis Caij de variorum

resplendens penitus conspicitur, maxime cū cœ-
lum suspicit. Ab extremo oculi tegumenti orbe
ad pupillæ foramen, sex lineæ croceæ æquis inter-
uallis in ortu distinctæ ita ducuntur & coarctan-
tur sensim, vt meridianæ illæ lineæ, ab æquatore
ad polum alterum ductæ. Galeam spinæ iungit
assurgens cuticula, & ex vtroque galeæ latere, cu-
tanea duo corpora breuem cervicem contegunt.
Cutis aspera est, & veluti minimis vnionibus vn-
dique confita, maxime per summam spinam &
imum ventrem. Vtrobique enim veluti filum
quoddam vnionum per mediam corporis longi-
tudinem, quàm ceteris partibus maiorum duci-
tur: per summa, à capite ad caudam: per ven-
trem imum, ab extrema maxilla inferiori ad cau-
dam. Cauda teres est, à summo gracilescens ad ex-
tremum, æqua cum toto corpore longitudine, si
caput demas, tota veluti ex vnionum circulis con-
stituta. Longitudo vniuersi nostri Chamæleontis,
erat iusti pedis Romani. Latitudo, à summa spi-
na ad imum mediumque ventrem, duorum digi-
torum Romanorum & vnus quarti. Recentis
adhuc atque viui animalis corpus succulentum est
& æquabile, nisi costarum regione, & galeata par-
te, quæ leuiter extuberant, econtra quàm in sic-
cis sceletis, vbi omnia inæqualia sunt. Color viuis
est, qui rei cui est proximus, in quem se nouit na-
turaliter commutare. Hinc prouerbium Chamæ-
leonte mutabilior. Etsi sunt qui dicant se obser-
uasse duos tantum referre colores, alio lucente
sole,

sole, alio per opacum. At mortui iam color, totus pallidus est, sed magis per ima & intima, conspersus per summa & extima (maxime in spina & cauda) aureis maculis, crebris & maioribus seu oblongis orbiculis, ita spinæ incumbantibus, ut sacci asinis, sed per intervalla: per ima & intima, cæruleis magis & minoribus veluti punctis, sub faucibus quàm alibi crebrioribus, & veluti per quincuncem dispositis. Innocens animal est & tardum, placidum & tractabile. Tarditatem gressus, celeritate vibratæ linguæ pensavit in vitam. Hoc præ cæteris habet proprium, ut cum sole occidat atque oriatur, ita ut quam corporis posituram occidens sol reliquerit, eandem oriens excipiat, siue de ramo, altero tantum pede, pendeat, aut in ventrem humi pronus incumbat, aut alicui rei duobus pedibus, reliquis sublatis, innitatur, aut alia quacunque forma. Interea temporis, mortuus planè videtur omnibus. Hiatus illi æternus, sine ullius usus ministerio. Hæc nos observauimus in viuo & mortuo, quem domi nostræ diu aluimus.

Haftenus de quadrupedibus: nunc de avibus pauca illa proferemus, quæ ad te (Gesnere) dedimus.

De Haliaeto.

Haliaetos, id genus aquilæ est, quod ex mari lacubusq; prædam querit, unde nomen inuenit. Is magnitudine Milui est; capite albis & fuscis distincto lineis, ut melino: rostro aquilino: oculis

E. 2.

culis

De avibus.

Ioannis Caij de rariorum

culis in medio nigris, in ambitu aureis: lingua
ferè humana, nisi quòd ad radicem vtrinque habet
appendicem: colore per summa asturis, per ima
albo: gutture maculis notato ruffis vt & ventre,
pectore medio pure candido: crure crasso & squa-
moso: pede vncungui & cæruleo: digitis qua-
tuor, per superna ad dimidiam longitudinem
etiam squamosis, ad reliquam incisus, per inferna
asperis & aculeatis tenacitatis causa: & his tam
validis, vt flexos vix vlla vi extendas. Prædator is
est piscium, discussis decidentis corporis impetu
aquis, ex eisque viuit. Et quamuis ex pisce vi-
uat, fidipes tamen est vtroque pede, non altero
palmipes, vt vulgus putat. Giraldu Cambrensis
libro de Topographia Hiberniæ, vbi de auibus
biformibus agit, hunc Aurifrisiũ vocat: & altero
pede aperto & vnguibus armato esse, altero clau-
so cum vulgo scribit. Supra magnitudinem cor-
poris alæ longitudo est, quæ ad pedes Romanos
duos & digitos vndecim extenditur. Inoleuit o-
pinio istic apud nostrum vulgus in Britannia, eam
in esse vim naturalem huic aui, vt quem conspexe-
rit piscem, eum se quàm mox resupinare & con-
uertere, atque ad summam aquam ascendere, in
eaque fluitare vt sopitum, quo faciliior præda sit
volanti. Ideoq; eius adeps studiosius asseruatur à
nostris piscatoribus, quòd eandem vim habere
creditur. Frequentes sunt apud nos in maritimis
locis & Vecti insula. Nostri an Osprey vocant.
Moribus placidus est & tractabilis, & famis pati-
entissimus.

*Giraldus
Cambren.*

entissimus. Vixit enim septem dies apud me sine cibo, & in alta quiete: nisi si hoc non mos fecit sed fames, quæ omnia domat. Carnem oblata[m] recusavit: piscem non obtuli, quod eum ex hoc vivere didici. Caro illi nigra est.

De anserẽ Brendino.

Anser Brendinus, avis est marina, palinipes, figura anseris, sed magnitudine paulo infra, capite albo exiguo & curto, sed rostro nigro, à quo linea nigra ad oculum vtrumque ducitur, collo fusco, à pectore ad caudam ex dimidio corpore inferiori albo, coxendice murino (vt est Columbæ vulgaris color aut gruis) ex superiori, ad collum fusco, vt & ad caudam medio inter vtrumq; murino: alis item murinis, cum cauda longitudine paribus, sed pennis ad extremum obfuscatis. Cauda nigra est ex albo enata, pede nigro & palmato. Gregalis avis est & garrula. Ex pisce viuit, frequens apud nos per littora in Britannia. Vulgus Britannorum quod ad littus habitat à coloris varietate a Brendgose nominat. Ornithopolæ Londinenses Bernaclum vocant, cum dicendum putem Berndclacum seu Brendclacum, quod antiqui Britanni atque item Scoti, anseres marinos, palustres & lacustres omnes Clakes dicebant, cum tamen hodie corruptè dicimus Fenlakes & Fenlagges, cum dicendum fuit Fenclakes. Varium item colorem, Brend, seu per metathesim Bernd iisdem appellabant. Vnde bernded seu brended id ani-

E.3.

mal

Bernaules.

Clakes.

Brend.

*Clake. anseres sunt Scotis.
vide Turneri de anim.*

Ioannis Cai de rariorum

Anser Bassanus.

mal dicitur, quod in colore murino variegaturum est albo, ut est hic anser. Non est ergo Scotorum Bassanus anser, qui in Basse Scotorum Insula nidum ponit atq; oua, à qua nomen habet. In hanc insulam rupem existentem, nec in summo quantam Miluus oberret (ut Poëta dixit) sed exiguam, venturi statò anni tempore anseres, quo prius speculatu, qua observatione premissis nuntijs utantur quam ingrediuntur: quo anni tempore hoc faciant, qua solitudine insulæ, concludentibus se incolis ad aliquot dies, donec se firmauerint anseres, ne abigant, quanta multitudine atq; densitate inuolent, sic ut in serenitate solem adimant, quot pisces afferant, quot oua pariant, & quantos fructus in annos ex eis anserumq; plumis atq; oleo percipiant insulani (nam Pupinorum pinguedinem habent atq; gustum) longum esset recensere.

De Anate Indica.

Est apud nos ex India anas, eadem planè corporis figura, eodem rostro & pede quo vulgaris, sed ex dimidio maior ea & grauior. Caput illi rubescit ut sanguis, & bona pars coniuncti colli à posteriore parte. Id totum callosa caro est, & incisuris distincta: quaq; ad nares finit, carunculam demittit à reliqua carne figura separatam, qualis cygnis est, rostro coniunctam. Nudum plumis caput est, & ea quoque colli pars quæ rubescit, nisi quod in summo capite crista est plumea atque candida, per totam capitis longitudinem protensa:

sa : quam, cum excandescit, erigit. Sub oculis ad rostri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigrae carni sunt inductæ : & vna atq; altera à summo oculo ad superna eleuatæ. Oculus flauescit, separatus à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auersum macula est singularis, separata à cæteris. Rostrum totum est cœruleum, nisi quòd in extremo macula nigrescit vna. Pluma illi per totum colli processum reliquum, alba. Qua corpori collum iūgitur, circulus est plumeus niger, rara pluma alba, maculosus & inæqualis, per ima angustior, per summa latior. Post eum per totum imum ventrem pluma alba est : per summum corpus, fusca, sed ab circulo illo nigro pluma alba in summo diuisa. Extremæ alæ atque cauda cum splendore virescunt, vt Cantharides. Tibiarum cutis fusca est, incisuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis pallescit magis, vna atque altera respersa macula fusca, incerta lege disposita, nisi in interuallo sinistri pedis, vbi sex per digiti extremi longitudinē disponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauitatem. Vox illi non qualis cæteris anatibus, sed rauca, qualis faucibus humanis catarrho obfessis. Mas maior est quàm foemina. Ea similis mari est, nisi quòd non ita variegato corporis colore est. Viuit ex cœnosis aquis, & alijs quibus cætera vulgaris anas gaudet.

Ioannis Caij de rariorum

De Anate Turcia siue Indica altera.

Anati quidem similis est quæ Turcica siue Indica dicitur, sed quantitate & magnitudine corporis anserem ferè diceres. Tota est candida, nisi quòd rostrum, tibiæ, atque pedes rubent, genæq; item callosa carne, & rostri tuber supra nares. Caro illi dulcis est, & vox sibilus. Sunt eius generis quædam, colore albo & nigro variegatæ. In aqua viuit, locisq; gaudet cœnosis vt ceteræ anates.

De Pica marina.

Pica marina (vt nostrum vulgus nominat) paulo maior est terrestri, coloris quidem varietate in corpore similis, sed colore pedis, digitorum numero, incisuris, cauda atque rostro admodum dissimilis. Nam pes rubet, & digito posteriori destituitur, nec incisuras habet is & tibia, sed impressiones quasdā, piscium squamis quàm simillimas. Fissus est, sed ita in digitis vtrinq; luxuriat cutis, quemadmodū in fulicis penè, vt ad natandū quoque pes factus videatur. Avis est Amphibios. Caudam curtam haber, rostrum longum atq; tenue, perpendiculariter latum, non teres, colore in summo ad caput rubrum, per reliquum pallidum, nec est in fine acutum, sed obtusum id. In mensa grata avis est.

De gallina Getula domestica.

Gallina Getula domestica, paulo minor nostra est,

est, colore in supernis obscure ruffa, in infernis pallida, pluma capitis incomposita & erecta, cristata ferrata, humili, simplici, carnea: gutturosa magis perpetuò, quàm nostræ cum gloriunt: tibijs pedibusque plumosis, maximè per exteriora & posteriora vt columbis, ne per interiores plumas gressus impedirentur: cetera vt vulgaris.

De Melagride.

Meleagris pulcherrima avis est, magnitudine corporis, figura, rostro, & pede Phasianus similis: vertice corneo, in apicem corneum à posteriori parte præcipitem, in anteriori leniter accliuem eleuato, armatus. Eum natura voluisse videtur inferiori capitis parti tribus veluti lacinijs se promittentibus committere atque deligare: inter oculum & aurem vtrinque vna, & in fronte media item vna: omnibus eiusdem cum vertice coloris: ita vt infideat capiti eo modo, quo ducalis pileus illustrissimo duci Veneto, si quod iam aduersum est, auersum fieret. Rugosus is est: inferius, per circuitum: qua se attollit, in directum. In summo collo ad occipitium nascuntur erecti quidam atque nigri pili (non plumæ) in contrarium versi. Oculi toti nigri, æquè & in orbem palpebræ atq; cilia, si maculam in summa & posteriori parte supercilij vtriusque demas. Imum caput per longitudinem vtrinque caro quædam callosa colore sanguineo occupat, quæ ne propendeat veluti Galli gallinacei palea, vt replicaretur natura

F. I.   voluit,

Ioannis Caij de rariorum

voluit, & auerso ductu in duos processus acutos
à capite liberos finiret. Ex hac carne attollunt se
vtrique carunculæ, quibus nares in ambitu ve-
stiuntur, & caput in anteriori parte à cetero ro-
stro pallido separatur. Harū ad rostrum margines
inferiores, replicantur etiam leuiter sub vtroque
nare. Quod inter verticem & carnem est à dextra
& sinistra parte, album deplume est, leui cœru-
leo mixtum. Color verticis atque apicis, idem
prorsus est cū colore dactyli. Tibiæ nigræ sunt, &
in anteriori parte, squamosa incisura duplici no-
tata: in posteriori nulla, sed leues, & veluti pun-
ctis quibusdam sui coloris respersæ. Color illi
sub faucibus exquisitè est purpureus: in collo ob-
scure purpureus: in cetero corpore per summa
contuenti, qualis consurgit si album & nigrum
pollinem vtcunque tenuiter tritum, colori fusco
rarius aspergas, nec tamen commisceas. Tali co-
lori maculæ albæ ouales aut rotundæ per totum
corpus inesse visuntur, per summa minores, per
ima maiores, comprehensæ interuallis linearum
(vt apparet in plumarum compositione naturali)
quæ se mutuo interfecant obliquo hinc inde du-
ctu, per summa tantum corporis, non item per
ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes,
sed ex singulis auultis plumis. Superiores enim,
obliquis lineis se mutuo interfecantibus, aut, si
mauis, orbiculis quibusdam ex albo & nigro (vt
dixi) polline confectis, & per extremitates con-
inactis, vt in fauis aut rhetibus, maculas ouales
aut

aut rotundas albas in spacijs fuscis comprehendunt : inferiores non item . Vtręq; tamen simili lege positę sunt. Nam in alijs plumis , ordine ita iunctę sunt, vt ferę triangulos acutos faciant : in alijs , vt oualem figurę representent. Huius generis ordines tres aut quatuor in singulis suis plumis sunt, ita vt minores in maiorũ complexu reponantur. In extremis alis & in cauda, rectis lineis equidistantibus procedunt per longitudinem maculę. Inter gallum & gallinam vix discernes, tanta est similitudo, nisi quod gallinę caput totum nigrum est. Vox illi est diuisus sibilus , non sonior, non maior voce coturnicis, sed similior voci perdicis, nisi quod submissior ea est , nec ita clara. Cursu velox est.

De Morinello.

Morinellus, auis nobis cum Morinis communis, stulta admodum est, sed in cibis delicata, eoq; apud nos in summis delitijs atque pretio est. Imitatrix auis est. Ideo, vt Scops & Otus saltandi imitatione, ita hęc noctu ad lumen candelę pro capientis gestu capitur. Nam si is expandit brachium, extendit & illa alam : si is tibiam, & illa itidem. Breuiter quicquid gerit auceps, idem facit & ales. Ita humanis gestibus intenta auis, ab aucipe decipitur, & rethę obuelatur. Auis parua est, magnitudine Sturni, tribus tantum digitis anterioribus, posteriori nullo, vertice nigro, genis candidis, coturnicis ferę colore, si cinericei

Ioannis Caij de rariorum

parum admisceas, potissimum circa collum. Morinellum voco duplici de causa, & quod avis est apud Morinos frequentissima, & quod avis stolidi est, quæ stultitia græcis *μαρότης* dicitur. Eam ob rem nostri etiam Doterellū vocant, quasi stultitia delirantem dicant.

De Puphino siue Pupino.

Est avis quedam marina nostras, parui anatis (quàm *βόσναδα* Græci vocant) magnitudine & figura corporis, pedibus palmatis & rubescens, ad posteriora magis positus quàm ceteris palmipedibus exceptis pygoscelibus: rostro tenuiore magis latitudine se demittente, quàm longiore processu se extendente, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has & caput est, subcœruleum est, & ea figura qua luna est, cum exacti dies decem sunt à coitu. Per summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota, nisi summo pectore, qua nigricat. Viuit ex mari. Hunc nostri Puphinum dicunt, nos Pupinum à naturali voce pupin. Latitat in cauernis, vt charadrius. Eam ob rem eductæ cuniculi cauea avis hæc est, loco non procul à mari posito, à venatore quodam immissa viuerat. In piscis usu apud nos est in solenni ieiunio per quadragesimam: carne & gustu, Phocæ marinae

rinæ haud dissimilis. Gregale animal est, & sua
habet latitandi tempora, vt Cuculus & Hyrundo.
Oua parit in terræ cuniculis bina magna ex parte.
Alis non confidit nisi conspecto mari. Pigrum vi-
detur animal, sed iniurię patiens. Vescitur carne
lubentius quàm pisce, & cuniculi quàm alterius
animalis, sed vtroque crudo: cocta & assa respuit.
Cetera non attingit humana edulia. Acstate se la-
uat, sed nunquam, quod obseruatione depre-
hendi potest, bibit: an quòd aqua marina care-
bat, nescio. Excrementum alui illi est quale acci-
pitri. Cum non esset quod ederet, cibum voce na-
turali geminata & summissa, pupin, pupin cla-
mitando, implorabat. Alebam domi meæ ad
menses octo. Mordebat lubenter ministrantes
cibum, aut attingentes, sed benignius atque in-
nocentius. Exiguo cibo satiatur. Non enim vorax
avis est vt Coruorans noster, quem tu (Gesnere *Coruorans*
charissime) coruum aquaticum & mergum recte *seu Mergus.*
nominas, nostri Cormorantem corruptè dicunt,
nescientes ex vocis ætymo coruum vorantem ap-
pellari debere. Quod naturaliter facit, cum illi à
natura vnicum tantum intestinum sine elice (vt
aiunt) rectum sit concessum, propter vehementi-
am caloris naturalis, citissimè absumentis quæ as-
sumuntur omnia.

De Spermologo seu Frugilega.

Spermologus noster à cornice nigra nulla in re
differt, nisi morū innocentia, $\pi\rho\lambda\omicron\beta\epsilon\omega$ seu in-

Ioannis Caij de rariorum

gluie, qua granum legendo continet, ad suos referat: (est enim gutturosus) albo callo, qui in summo rostro est ad caput: & voce, quam habet gutturalem & raucam. Vnde forsan nostris, quibus nomina rerum multa Latina sunt & Græca, (vti libro nostro de symphonia vocum Britannicarum diximus) rouce dicitur, quasi rauce Anglis, raucus Latinis fit dicendus: victu quoque à coruo differt, quòd frumento, hordeo, & cetero semine (vnde nomen σπερμολόγος inuenit apud Græcos) vescitur. Vescitur & vermibus, vbi frugis frumenti que copia non est. Hinc rustici nostri dubitant maior ne sit ex eis vtilitas agris dum legunt vermen, frugis & sementis pestem, an inutilitas hominibus dum vorant granum, hominis nutrimentum. Tanta tamen multitudo est, vt legibus condemnentur: iunocens alioqui auis atque vtilis. Agricolis enim teneri adhuc ex nido, in cibo sunt. Non nisi excelsis arboribus, idque societate quadam numeroque nidificant, cohabitant, & confidunt.

De Sacropsittaco.

Pfittacorum plura esse genera obseruauimus. Quidam enim pusilli, magnitudine videlicet turdi, toto quidem corpore virides sunt, sed caudam longam atque gracilem, & eam aut flauam, viridem, aut puniceam habent. Quidam rursus grandes sunt admodum, cornicis magnitudine, ex toto punicei seu rubri, nisi sub imo ventre, extre-

tremis

tremis alis, & extima cauda, quibus partibus cum cœruleo virescunt. His rostrum est magnū, cauum, pellucidum, & aduncum, medio tantum sui pallidum, utroque extremo ex parte nigrum, ut & inferior maxilla tota nigra, cuius cavitatem lingua dura & nigra ceterorum Psittacorum modo & forma occupat. Vtrinque genæ, in cute rugosa, figura ferè triangulari obtusa, candicant, rubris mollium pennarum ordinibus equidistanti parallelo inductis, & alicubi etiam sine ordine. Oculus parvus, & in albo cilio cuticulari constitutus, pupillam habet nigram, quam circumdat aureus circulus. Digitos habet quatuor ita efformatos, ut videatur natura voluisse omnes anteriores fecisse, retorxisse tamen duos in auersum firmandi corporis causa. Hos Brasilia mittit, quos propter insignem magnitudinem Sacropsittacos nominamus. Veteres enim quod præclarum magnumque erat, sacrum dicebant. Ut sacrum os, sacrum anchoram, sacrum falconem, quem hierofalconem dicunt, sacrum piscem, ἱερὸν μένους, sacrum famem, & sacrum morbum. Huius generis imaginem quam à nobis accepisti, subiunge. Ceteros inter hos magnitudine medios, aliæ regiones, ut insula Hispania, Aegyptus, & India ferunt, sed colore vario. Alij enim toto corpore cinereo, caudas habent fultas, breuiores & puniceas, in extremoque lunares. Alij ex toto virides sunt. Alij cum corpore vireant, cauda longa flavescent. Mores habent omnes similes, & victum com-

Ioannis Caij de rariorum

communem, nisi quòd Sacropsittacus, pane bera
macerato, carne, & pisce etiam vescatur.

De Coruis albis.

Anno domini. 1548. Augusto mense, coruos
duos candidos ex eodem nido vidi & contrecta-
ui istic in Cumbria nostræ Britanniaë, apud eius-
dem prouinciæ comitem natiuos, atque ita ad au-
cupium factos vt accipitres. Nam & brachio fal-
conarij quietè insidere, & soluti ad eius vocem
atque signum vel è longinquo quàm celerrimè
aduolare docti erant. Hos nihil est infaustum cõ-
sequutū, vt albas illas hirundines, de quibus Ale-
xander Myndius apud AEliañ. Nam qui coruū
album notat, colorem notat: vt qui vrsū al-

Vrsus albus

*Vulpes ni-
gra.*

bum & vulpem nigram: quorum vtrumque vi-
dimus ex Moscouia istic in Britannia. Quan-
quam vulpem nigram non queo dicere, etsi vul-
gus nigram vocet: sed potius fuscā, aut obscurè
griseā reliquo corpore. Nam genas atque tibias
tantum fuscas habet, clunes atque caudam.

Expletis iam quæ de volatilibus ad te scripsi
mi Gesnere, suo ordine pisces consequuntur.

De Xiphia seu Gladio.

De piscibus.

Xiphiaë igitur piscis summam rostri partem
tantum, quæ gladio seu ensi militari similis
est, ad naturale rostrum tibi depinximus. Ima e-
nim rostri pars, oculus, & reliquum caput, vetu-
state absumpta sunt. Pars illa rostri superior, tota
ossea

ossea est & dura, reliquoq; corpori longitudine par, vt Aristoteles tradidit. Sicca etiam illa nostra est. Superficie sua summa & extima leuiter aspera est: intima & prona, leuior. Componitur ex duobus ossibus, quæ ab vltimo suo fine mucronato ad caput vsque ita coniuncta sunt, vt vnum quid esse toto processu videantur. Vbi ad caput peruentum est, paulatim se diuidunt & diducunt, ita vt superior pars ad cranium conficiendum latius assurgat: altera palati os facit, rectoque ductu à lato in acutum tendit, pari cum superiore longitudine. Medium rictum & hiatum inter vtrumque os bona sua parte occuparunt cerebrum atque oculi, quæ iam vetustate deleta & consumpta sunt. Reliquum adhuc occupat in modum cunei materia quedam ruffa, cariota, pinguitudine quadam vnctiosa, etiam in tanta vetustate, medio modo se habens inter durum & molle, friabilis, ita vt digitis facile deteratur, materiei illi cariosæ, quæ in salicum putredine visitur, non absimilis, intertextis quibusdam membranulis continentia causa. AEquæ & ea parte qua se findere occipiunt, ossi superiori incumbit media sua parte alterum os tenue & mucronatum, eo modo quo vaginis gladiatorum incumbit altera ad cultrum excipiendum vaginula. Ab eo mucrone ad extremum rostrum, in medio latitudinis suæ spacio, sulculus quidam est, vti in multis ensibus ferreis videre est. Vtrinque eius sulci, leuiter in summo decurrit ad vltimum ferè mucronem

Ioannis Cañ de rariorum

neq̃ alter sulculus, sed non ita altè impressus aut
excauatus, vt est medius ille. In intima seu prona
sua parte futuram quandam habet in media lati-
tudine, per omnem longitudinem leuiter se at-
tollentem. Conspicua tamen hæc non ita sunt, nisi
in sicco rostro, propter πειλός & οὐ & cutem, qui-
bus obducuntur adhuc recentia, vt in hoc nostro
quantumuis sicco quibusdam in locis, maximè
vbi se diuidit, apertum est. Gladius ipse sine pel-
liculis, colore est obscure pallido. Vnde tamen di-
uisio illa incipit, semper est nigrior vnctuositate
materiæ, quæ in ipso rictu inter os vtrumq; con-
tinetur. Longum est os illud nostrum (quod par-
ui Xiphie rostrum videtur esse) à fine ad sum-
mum capitis, pedes Romanos tres & semissem.
Sed ad hiatum (quo tenus gladij militaris figu-
ram refert) pedes duos, palmos tres. Pendit li-
bras tres, vncias duas annosum iam & siccum.

De Maculone.

Anno. 1555. Lynni, Norfolciæ oppidi in An-
glia portuosi, quòd Antoninus in itinerario por-
tum Lemani nominat, in siccum à piscatoribus
eductus fuit piscis hic maculosus, rudi figura de-
pictus, & chartis impressis per omnem Angliam
diuulgatus, longusque amplius pedes. 60. carne
pingui, clara, & candicante, gustus suauitate cer-
uinam referente. Nomen nostrates nesciuere pis-
catores, nos Maculonem à notis vocitemus.

De

De Aspredine.

Aspredo fluuiialis piscis est, toto corpore asper, pinnis spinosus, Percæ forma & magnitudine, colore per summa fuscus, per ima cum pallore flauus: duplici per maxillas semicirculorum ordine notatus, oculo ex dimidio superiori fuscus, ex inferiori subaureus, pupilla niger: linea per dorfi longitudinem exporrecta, & veluti filo transuerso corpori affixa singularis: notis per caudam atque pinnas nigris maculosus, quæ pinnae cum ira subest, inhorrescunt: cum animi conquiescunt, residunt. Caro Aspredini quæ Percæ, & friabilitate & salubritate laudata. Locis gaudet arenosis: & cum alibi in Britannia, tum præcipue in Hiero flumine (quod nostrum Nordouicum alluens, in Baradenum estuarium ad Hieri ostium, oppidum *Hiermouth.* tum piscatu tum portu celebre, illabitur) frequens est. Nostri Ruffum vocant: quod cum Latinis asperum significet, Aspredinem, piscem nominauimus.

De Variata.

Variata, piscis est marinus, illustris, aureus & resplendens magis, versicolor tamen, vt si multo colori aureo & splendescenti exiguum purpureum admisceas. Is color prout ad solem in hanc aut illam partem verses piscem, ita alius atque alius est, vt in collo Columbino: vnde pisci Variatæ nomen dedimus, ea analogia, qua aurata dicimus.

Ioannis Caij de rariorum

mus. Magnitudine & forma est alburni, cute & carne Percæ. In Australi nostri Britannicæ mari plurimus, inter scopulos atque saxa frequens. Ipse mense Iulio anni. 1555. captum vidi in nassa, & contrectavi, per serenitatem & tranquillitatem animi gratia exspatiatus in mare in scapha piscatoria ad mille passus, videndi causa vrbs reliquias quam mare in insula Selsey absorpserat, & ludentem colore naturam suspexi. Mortuo marcessit color, & ad pallorem degenerat.

De Trachuro.

Trachurus figura corporis scombro est similis, ut vix internoscas, nisi ad caudam vncinis (vnde Trachuri nomen habet) & linea ab vncinis ad sumas costas, atq; inde ad caput producta. Nostri an Horsefish, quasi caballinum piscem dicas, nominant. Sed vnde, aut qua ratione, non dum video, cum nihil cum equo habeat commune: neque in numero magnorum piscium est, quos Horsefishes subinde nominamus, sumpta ex Græcis ratione, qui ut grandia in compositione Hippos vocant (ut Hipposelinon, Hippomalachen, & Hippomarathon) ita nostri in compositione Horse vocitamus, ut Horsemintes, Horsemuscelles, hoc est mentastrū, seu mentham caballinam, & mytulos caballinos, seu hippomytulos: uti latius in libello nostro de symphonia vocum Britannicarum explicuimus. Cor illi triquetrum est, & caryophilo aromatico simile, iniecta vesicula.

cula. Non vulgaris apud nos est piscis, pretijue vilioris.

De Acu.

Acus item apud nos non vulgaris piscis est, nisi circa phanum Botulphi, quod nostri Boston, quasi Botolphes toune dices, nominarunt, vbi veneunt seni in denarios. Cor habet vt Trachurus, & ei incumbentem ampullæ seu phialæ modo erectam vesiculam, orificio cordis fundo suo insidentem. Siccus piscis est & vescus, sed carne dura siccaque vt scombri. Hornebeke nostri dicunt, à corneo quod habet rostro.

De Cerco.

Appulit littori nostro Britannico piscis grandis inter Calerum & Douarium rethe piscatorio captus decimo sexto die Iunij, anno. 1569. quem ego Londini vidi. 22. die eiusdem mensis & anni. Magnitudinis Delphini erat, corpore tereti vt Delphino per omnem longitudinem, sed cauda ex toto lata, & quibusdam impressionibus exornata, colore vninverso obscure murino, nisi quòd in imo ventre candicabat. Britanni & Hispani Cherke appellant, à caudæ (reor) longitudine & miraculo. Nam *κέρκος* Græcis, cauda est Latinis. Idcirco Latine Cercus recte dici potest. Verum quemadmodum Delphinis levis cutis, sic Cercis aspera est, vt est hominis mentum rasum: Corium vndique dices, vt est Delphinis. Pinnæ
G.3. quoque

Ioannis Caij de rariorum

quoque fuscae & coriaceae, duraeque vt Delphinis, & eae ex utroque latere binae: in dorso duae, anterior maior: posterior multo minor: & in extremo ventre paulo ante caudam vna parua. Costas nullas habet: spinam tantum (sed non osseam) vniuersum corpus perreptantem. Intestina pro magnitudine exigua, & ferè ieiuna, hepar grande. Anteriores dentes habet duplices: maxillares utrinque; alternatim duplices atque triplices, ex quibus intimus recuruatur in aduersum tenacitatis causa. Longitudo corporis à nare (quae ultra os se profert obtusius) ad caudam, pedes Romani septem sunt: longitudo caudae, septem cum semisse. Ambitus corporis quā maius est, pedum quatuor, & palmorum trium. Caudam, falcem esse diceret: cuius falcata pars inferior, tenuis est vt acies: superior crassior, vt falcis spina seu dorsum. Tota lata est vt falx. Vbi corpori committitur, lata pinna est. Inde cauda incipit, & falcis similitudinem accipit. Est enim velut falcis calcaneus. Hinc cauda in processu ad extremum sui coacta in angustius est. Recuruatur ad inferna non superna. Corpori caro est, qualis Salmoni, & vesca, sed non usquequaque grata palato. Parit animal.

De Chrysophrys.

Chrysophrys etsi rarus est in alijs Angliae partibus, in alijs tamen circumflui maris nostri rarus non est, maxime occidentis. Id quod tibi innotescat, quod Gillius tradat in mari nostro eos non esse,

esse, ex nostris viuam vnus imaginem, graphice depictam, atque ad naturam exornatam misimus, quem nostri ab aureo colore superciliorum, Dory, quasi auratam dices, appellant. Vocant etiam Bramam marinā ob similitudinem corporis quam habet cum cyprino lato. Misimus etiam eius piscis dentes & maxillas, raras certē & spectatu dignas. Addidimus & descriptionem eius, quam mihi ipsi non asseruauī, quod semper causas tuas pręferebam, vt nec multa alia quę ad te misi. Tu si habeas adiunge, vna cum icone & dentibus penicillo expressis. Lupi quoque marini caput *Lupus marinus.* quod ad te dedimus propter dentium ordinem, figuram, atq; numerum in summo palato & imo ore, & conchas striatas nostrę Britannię quas *Conchæ.* misimus cum conchis seu margaritis fetu suo, etiam excudito & publicas facito, mi Gesnere.

De Delphino.

Delphinum Shorhami in Suffexia Britannię captum, vidimus integrum Londini mense Decēbri. 1569. Curru enim aduectus fuit ad Thomam Norfolcię ducē, qui diuisit, & amicis distribuit. Longē gratior eius caro fuit veru assa, quam furno cocta. Maximē, si ex condimento phocę carni accommodato, ex aceto, micis panis similaginei, atque saccharo composito, comedatur. Id vsu deprehendi. Caro eius, phocę carni est simillima, nisi quod clarior & gustui gratior est. Cor habet Porcino simile, vt & hepar & pulmones,

Ioannis Caij de rariorum

nes, nisi quòd triplo grandiores sunt. Incuruum animal non est, vti à multis pingitur; sed rectissimum & teres, à capite vtrunque sensim gracilescens ad extrema. Niger piscis est, nisi in ventre quo candicat. Cutem, corium esse dixeris leuissimum, & corpus vniuersum contegens, & pinas obuelans. Bellonius eius iconem rectius expressit penicillo, quàm alius quiuis qui piscium historiam scripsit. Ceterorum figuris ita species inter se conueniunt, vt hyena lupo, quæ vt lupo non absimilis, ita nec omnino similis est. Phocena non erat, quam nostri Porpose nominant, dicturi Porpoise & contracte Porpoise, à porco pisce, vt in libro nostro de symphonia vocum Britannicarum dicemus. Nam licet eam Delphino simile scribat Aristoteles, & Delphini esse speciem, tamen minorem dicit, & colore magis cœruleo, & ampliori dorso. At huius Delphini longitudinem decem fuisse pedum constat, & colore nigro. Alterum eius generis in Rubicone Italiæ vidi traiciens flumen, anno domini. 1543. Cuius tanta erat natandi sub aqua celeritas, vt si iam prope esset, mox quàm longissimè abesset. Id quod ex eo deprehendebamus, quàm respirationis gratia subinde ex aquis profilire cogebatur. Ad eum modum eundo ac redeundo tanquam ludibundum ad naucleri sibilum (nam musica delectari creduntur) diu contemplati sumus qui traiciebamur.

Rubicon.

De

De Cerucho.

Ceruchus, piscis grandis est, Cerci aut Phocę-
næ ferè magnitudine, ore pro quantitate corpo-
ris, dentium ordine triplici munito. In ipsis fau-
cibus penitus etiam dentes sunt acuti & frequen-
tes: & tubera vtrunque tria, dura, & dentata, se-
perata quidem, sed iuxta se ordine tamen posita:
oculi pupillam circundat lacteus circulus. Color
vniuerso corpori, qui asino nostro, quem coddum
nostri vocant, vt & caro similis. Vtramque max-
illam duæ cartilagines faciunt, quarum vtræque
alteris, qua coeunt, committuntur, vt coalescant
per symphysem & in ipso mento, & in maxillę su-
perioris medio. Ex his inferior, barbulis quibus-
dam foris per oras vndique pendulis duplici ordi-
ne per interualla ornatur. Superior, tuberibus
atque spiculis inæqualis conspicitur. Etenim quæ
eam cõstituunt cartilagines duæ, in summo labro
qua coeunt recuruatæ, duo sustinent tubercula
obtusa, non multum prominentia, digitali ferè
crassitudine. A quibus vnciali latitudine cum se-
misse è genis profiliunt spicula vtrunque duo, non
multum extantia, sed humilia. Inter hæc è medio
capite assurgit corniculum, longitudinis palmi
vnius & semisis, crassitudinis pollicis maioris.
Post id non magno interuallo prominent cornua
duo maiora, dura, nigra, erecta, & acuminata,
sesquipedali quidem longitudine, sed brachij sep-
tennis pueri crassitudine: à quibus nomē Ceruchi

H. 1.

dedi-

Ioannis Cañ de variorum

dedimus animali, alioqui incognito. Ab his alia cornicula seu spine per omnem dorsi longitudinē certis interuallis disponuntur ad caudā, eo minora, quo longius absunt à capite: eoq; maiora, quo propius accedunt. Caudam habet cutaneam, non absimilem alæ Vespertilionis, sed crassam: vt & pinnas duas anteriores, quæ è scapulis pronascentes vt brachia curta, in extremis dilatantur in membranam crassam, costis quibusdam osseis numero viginti tribus, è brachio enatis, & per oras acutis instratam, vt fit in alis vespertilionum. Statim à capite, vtrinque branchias faciunt exiles costæ quinque, ad pinnas ferè productas. E ventre enatas tibias videbis, & inde pedes duos cutaneos, crassos, & in digitos quinq; diuisos, sed vnguibus orbatos, membranisq; crassis per interualla digitorum repletos, per summa læues, per ima hirtos. Cauda & pinnæ expansæ, formā habent ferè semilunarē, in extremis aculeatæ. Ceruchus seuo & pice nuper vncti Carbasi seu nauiculæ delectatus, secutus eam est ad littus Britannicum inter Lestofte & Pakefeld in Suffolcia, & destitutus recedentis maris vnda, in sicco relictus est, & à Lestoftensi- bus anno domini. 1570. mense Febuario interceptus. Cuius caput aqua madidum ne in rugas præ siccitate contrahatur, ad nos allatum est Londinum, vnà cum figura piscem referente naturaliter, mense Maio eiusdem anni. Vidimus & contrectauimus, depingi que curauimus, addito reliquo corpore ex figura ad viuum efformata. Mo-
ribus

ribus esse implacidis, retulit is qui spectandum proposuit, & sine intestinis, natura vno contenta stomacho, sineq; excrementi foramine: quod rarum est, si verum est.

Atque hæc quidem de piscibus, iam ad stirpes transibo. Quæ quia paucae sunt, longum negotium non faceissent. Neque enim de omnibus, sed de ijs quas ad te (mi Gesnere) didimus, scribere proposuimus.

De Scapo granorum paradyfi.

Scapus granorum paradyfi, instar scapi est papaueris, nisi quod in summo conclusus est, quodque maior eo est, Pyri videlicet, mediocris magnitudine, colore dactyli, apice à cetero corpore circulo quodam diuiso. In eo scapo magna granorum copia est, ut in papauere, aut malo Granato.

*De stirpibus**De Palmite.*

Palmites planta est radice lignosa, multo singulari surculo, & eo lignoso, absectoque in hac figura Palmitis: sed cui tamen singulo, folia virescunt plura, gladiolo non absimilia, ordine propter se posita. Summa radix cum se è terra effert, varia veluti carice, intus pallida, per extremitates ruffa vestitur, in coni formam. Omnem caricem filamenta quedam instar rhetis contexta, ambitu suo comprehendunt. Inter carices cauus quidam ac pallidus gladiolus hinc inde latet. In

H. 2.

co

Ioannis Cañ de rariorum

eo Palmitis semen continetur . Id, arboris denſi figuram refert , ramis vndique milio veſtitis . In Hispania naſcitur, Hispanis tenero adhuc aſparago, in cibis vtilis. Venerem excitare creditur, palmitesque nominatur. Apud diuum Paulum Londini, huius plantæ ramos ſeu virgultas ſiccas, vt palmas geſtant ſacerdotes in feſto palmarum, palmas Hieroſolymitanas , ſeu Arabiae deſertæ appellantes.

De Piſis ſponte naſcentibus.

Piſa in littore noſtro Britannico quod oriente ſolem ſpectat certo quodã in loco Suffolciæ, inter Alburnum & Orfordum oppida, ſaxis incidentia (mirabile dictu) nulla terra circumfuſa , autumnali tempore anni. 1555. ſponte ſua nata ſunt, adeo magna copia, vt ſuffecerint vel milibus hominum.

De Ilice.

Ilex, grandis arbor eſt & patula , quanta Pyrus, folijs planè Agrifolij, mari aculeatis, ſcœminæ ſine aculeis , Glandem fert, vt quercus, ſcœmina. Vtriuſque generis vnã vidimus in Britannia, marem in horto paryſino in ripa tranſthameſina, ſcœminã in horto regio VVeſtmonaſterij. Folium ei pingue eſt: Ideo ſemper viret . Quam ob rem Greine tre verbo Germanico nomen inuenit apud nos , qui alienis quàm noſtris magis delectamur. Alioqui Grene tre diceremus , quod grene

grene apud nos, idem est quod viride apud Latinos, & greine apud Germanos. Plantam ad te, Gesnere, misimus, vt inter tua de stirpibus exprimas.

Sed hæc abunde de animalibus atque stirpibus raris ad Gesnerum cum suis iconibus, quas omnes ille expressit in libro suo de iconibus cum descriptionibus nostris nostro nomine, præterquam Tragelaphi, Buculæ ceruinæ, ouis latæ caudæ, Saguinæ nostræ, Cercopithecij varij, Picæ marinæ, scapi granorum paradyfi, Palmitis & Illicis, quæ ab edito libro de historia animalium, & libro de iconibus seu figuris misimus. Cercum, Delphinum, & Ceruchum, à morte eius inter raros pisces retulimus, quòd non nisi postremis annis in nostram potestatem inciderint: alia addituri prout se nobis offerent, vnacum figuris. Hæc interim.

*Ioannis Caij de rariorum animalium atq;
stirpium historia libelli,
finis.*

CATALOGVS EORVM

QVAE IN HOC LIBEL-

lo continentur.

Quadrupedum.

C anis Getulus.	Fol. 1
Vncia.	2
Lynx seu Leuncia.	3
Zibettum.	6
Strepsiceros.	6
Cervus Palmatus.	7
Tragelaphus, seu Hircocervus.	7
Bucula ceruina, seu Moschelaphos.	9
Hippelaphus, seu Equicervus.	10
Dama Plinij.	11
Ovis Arabica Macroceros.	12
Ovis Arabica Platyceros.	12
Bonafus.	13
Sciurus Getulus.	14
Saguina.	15
Cercopithecus varius.	15
Chameleon.	15

Avium.

H aliactos.	17
Anser Brendinus.	18
Anser Bassanus.	18
Anas Indica.	18
Anas Turcica.	19
Pica marina.	19

Gallina

Catalogus.

Gallina Getula.	19
Meleagris.	20
Morinellus.	21
Puphinus. 21. Vbi de Coruorante seu Mergo.	
Spermologus.	22
Sacer Psittacus.	22
Coruus albus. 23. Vbi de vrsu albo & vulpe nigra leges obiter.	

Piscium.

Ziphias seu Gladius.	23
Maculo.	24
Aspredo.	25
Variata.	25
Trachurus.	25
Acus.	26
Cercus.	26
Chrisophrys. 26. Vbi de Lupo marino, & concharum foetu margaritis, quas alio nomine conchos Latini vocant.	
Delphinus. 27. In quo de Phocena quam nostri Porpose nominant, & de Rubicone nobili Italiae flumine scripsimus. De Phoca, quam nostri cōtracte Seele vocant, explicatē See Vele dicturi, hoc est Vitulum marinum, in libro nostro de canibus Britannicis diximus, vbi de Cane piscatore ægimus. Eam à nostris etiam Dogge fishe, id est Canem marinum appellari, eodem in loco scripsimus.	
Ceruchus.	28

Stirpium

Catalogus.

Stirpium.

S Capus granorum paradyfi.	29
P almites.	29
P isum spontaneum.	29
I lex.	29

FINIS.

Errata.

Fol. 4. b. versu. 8. lege beneuolentia si infidijs
non possit. Ita enim. &c.

Fol. 5. b. vers. 15. lege leuiter ducta.

Fol. 6. a. vers. 8. lege ex Africa obtulit. Id cu-
riosius ad viuum atq; diligentius depictum ad
te mitto, vt non sit ouum ouo similis. Id fele
quouis. &c.

Fol. 6. a. vers. 26. lege alia lineæ exorsa.

Fol. 6. b. vers. 13. lege leuis.

Fol. 7. a. vers. 9. lege leuore.

Fol. 22. b. vers. 1. lege vt ad suos.

Fol. 23. a. vers. 20. lege sacrum falconem.

Fol. 27. b. vers. 12. lege quam nostri Porpose no-
minant.

Fol. 24. b. ver. 20. lege quod Antoninus.

Fol. 25. a. vers. 2. lege nostrę Britannia.

Fol. 27. b. vers. 26. lege quod respirationis.

IOANNIS CAII
*Britanni, de libris suis
liber vnus.*

Non ante excusus.

Londini, per Guliel-
mun Seresium Ty-
pographum.

Anno. 1570.

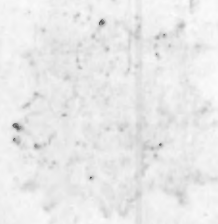

IOANNIS CALI

Episcopi

liber

Historia

Londini, per Gulielmum

typographum

1550

Anno 1550

Ioannis Caij Britanni
*de libris proprijs li-
ber vnus.*

Ad Thomam Hatcherum.

VADEBAT AN-
nis superioribus (mi
Thoma charissime)
insignis ille vir Con-
radus Gesnerus, sem-
piterna memoria di-
gnus, vt quæ à me
scripta essent omnia,
eorum ad se catalo-
gum paucis conscri-

berem. Scribebam quidem vt votis eius respon-
derem, sed paucis admodum & ieiunè, q̃ causam
voluntatis eius nesciebam. Iam tu idem poscis: &
non poscis tantum, sed etiam per postremas tuas
ea de re literas ita causam agis, vt exigere videaris.
Multas enim rationes affers, & eloquentia tua vr-
ges grauitè, ne videar hanc gratiam amicitiae tuae
sed causae tribuere. Cum Londini sim, interpel-
las: cum Cantabrigiae, idem facis: nunc è propin-
quis, nunc è loginquis locis eius rei memoriam
refricas, vt omnino mirer quid in libro sit, quod

A. 2.

tibi

Ioannis Caij

tibi placeat. Si de me loquar, ipse certe non video quid in eo sit quod tantopere desyderes. Si non sit quod alijs tibi que displiceat, satis iusta mihi ratio est cur tibi velim satisfacere. Et si sit, modo non lædat, aliquid tamen voluntati tuæ, & amicitia nostræ tribuendum censeo: quando ita libeat, atque quodam modo imperes. En ergo librum, quem flagitas: in quo, quando nulla eius catalogi quem ad Gesnerum scripsi copia mihi superest quem ad te darem, priora omnia repetam & retexam: quæque ab illis temporibus, quibus illa ad Gesnerum scripsi, commentatus sum, addam atque assuam. Adiungam præterea occasiones atq; tempora scribendi, personarum atque rerum circumstantias, & quibus locis sint excusa quæ ædidi-
mus. Exprimam & nomina librorum quos scripsimus, traduximus, aut emendauimus, & argumenta magna ex parte omnia: obiterque ex occasione mentionem faciemus de controuersijs anatomicorum, de mortè clarissimi viri Conradi Gesneri: de Bibliothecis Italiae: deque pronuntiatione Græcæ & Latinæ linguæ ex Græcorum, Italorum, Germanorumque sententia & usu. Eum librum de libris proprijs ad te inscribimus, quod ipse eius scribendi & ædendi author extitisti. In quo eo ordine quoque prosequemur omnia, quæ gesta sunt. Ordinemur à primis annis.

Versions.

Cum annum agerem alterum & vicesimum, atque adhuc Cantabrigiæ in nostra Britannia studerem, quò amicis meis gratificarer, & quid ipse possem

possem experirer, conuerti quędam de Gręcis in Latinam : quędam de Latina in vulgarem linguā, quę eorum institutis ad quos scribebam, accommodata mihi videbantur. Ad quendam enim amicū meum, Nicephori Callisti Zanthopuli Gręci libellum (in quo explicat quemadmodum quis orando etiam confiteatur) ex Gręcis in Latinum conuerti. Ad aulicū item, Chrysostomi de modo orandi deum libellum : quodd non ita multus esse in oratione visus est. Erasmi etiam de vera theologia librum traxi in compendium alteri, qui sacrę scripturę lectionis studiosus, non tamen quibus limitibus legendi aut intelligendi modum circumscriberet, nec rationem tuto inueniret, sciuit. Cępit enim per ea tempora noua de religione persuasio istic in Anglia pullulare. Demum, Erasmi paraphrasim in Epistolam sancti Iudę conuerti alteri amico, cui studium fuit eius epistolę. Hęc iuuenis scripsi.

Post annos sex quam hęc gesta sunt, moriebatur Norwici anno domini. 1537. 29. die Septemb. annos natus. 25. menses. 7. dies sex, familiaris noster Gulielmus Frammigamus, conciuis noster, eisdem scholis Nordouici quibus nos ab ineunte ætate doctus. Erat is homo tenacissimę memorię, secundı ingenij, infinitę lectionis, indefatigati laboris atque diligentię, in aula Penbrochiana Cantabrigię per adolescentiam educatus, per iuuentutem in Collegium reginale collega affectus : professione Philosophus, gradu artium ma-

*Commenta-
rj in lib.
Frammi-
gami.*

A. 3

gister,

Gulielmus Frammigam.

Ioannis Caſij

giſter, quem alij artium doctorem nominant : blandæ ſemper eloquentiæ iuuenis, nihil non ſciens quod ad liberales ſcientias pertinebat (maximè Muſicam & Rhetoricam, in quibus erat inſignis) nihil quod ad Poëtas, Hiſtoricos, atque etiam Theologos, (in vtraque lingua Græca & Latina doctus) faciebat. Is moriens, libros ſuos quos per ætatem ſcripſerat, nobis commendauit. Scripſit autem octo. Ex quibus duos ſoluta oratione, elegantî ſtylo, de continentia ſcripſit : in quibus lupanaria, veneriſque mancipia grauibus verbis perſequitur : uſque adeo, vt ne Poëtas quidem, amores profeſſores, admittat: libidinem condemnat, vitæ puritatem commendat : illius pœnas, huius præmia proponit. Ceteros libros ſcripſit oratione ligata, ſed vario argumento. Etenim de conſolatione ad Aemilianum cœcum ſcripſit librum vnum verſu Exametro & Pentametro : quo ſe conſolabatur aduerſus infirmitatem oculorum, quam ex immodico ſtudio Cantabrigiæ contraxerat : exponens quæ commoda per cœcitatem conſequimur, quæ animi incommoda per eam deuitamus. Poſt hunc quartus, Laurentius ſequitur, in quo diui Laurentij martyrium heroico carmine deſcribit, hoc argumento, vt ipſius hæc carmina docent.

*Illius aggeſtis exuſta mapalia tadis,
Artificuſq; dolos Dectj, iuuenesq; furentes
Inſidijs canimus : fuerit quæ gloria noſtro:
Tū quibus inſœlix Mezentius occubuit umbris.*

Quintus

Frannigam Laurentius

Quintus est, ἐκπύρωσις, seu incendium Sodomorum cœlesti igne, ob nefanda scelera & obscœnam libidinem atque turpitudinem, versu item heroico. Sextus, Idololatra, in quo notat carmine Choriambico gliconio eos, qui ætate sua veri numinis honorẽ ad tristia idola transtulerunt, hocq; non ex sacrae scripturae arcanis & sententia solum, sed ex Poetarum etiam magis. Gulosos enim, ventres colere deos tradit : bibaces Bacchum : pugna-ces Martem : libidinosos Venerem : avarosque Plutonium : ad eum modum perstringens singulos prophanos deos atque gentilitios, eosque affirmans vt deos colere & venerari humanum genus, à vero deo vitiorum multitudine declinans & deficiens.

Septimum, Ἀρετὴν, hoc est virtutem, Græca voce nominauit. Vbi tradit virtutis vim & potestatem ad bonam vitam omnia posse, nulla aduersa virtutem de sede deturbare, virtutem perpetuam esse nec finem habituram : nullis incendijs consumi, nullis cathenis contineri, nullo imperio domari, nullo hoste ledi, iustitiam cōseruare, venerem pellere, temulentiam fugare, cetera vitia trudere, eiusque sedem in cœlis esse.

Octauus, Epigrammatum est : vario argumento atque carmine scriptus : in duos ad nos libros diuisus, quorum argumenta retexere longũ esset. In hos omnes libros nos etiamnum iuuenes scripsimus scholia atque commentarios : tum quod obscuriores erant illi, nisi doctis, propter Poeta-

Ioannis Caij

rum fabulas, voces & sententias, stellarum, temporum atque regionum circumscriptiones, hemistichia, allusiones & antonomasias, rerum, scientiarum, argumentorumque varietates & figuras: tum quod mihi semper fuit gratissimum etiam à iuuentute, veluti sub aspectum ponere, quantum in literis humanioribus per ea tempora, quantumq; in alijs scientijs per insequentia profecerim. Sed hi Commentarij, & illi libri postquam in Italiam profectus sum, apud eos periere, apud quos in Anglia reliqueram, sine vlla spe recuperandi, etsi rediens diligenter inquisiueram, vsque in presentem annum domini. 1570. quo hæc scripseram. Mense autem Aprili cum in mensa Reuerendissimi Matthei Cantuariensis archiepiscopi, de libris illis sermo esset, Reuerendus Edmundus Rossensis episcopus vnâ accumbens, apud se in Bibliotheca sua superesse, eosque impressos, quantum memoria suppetabat, asseruit, pollicitusque est cum primo otio se daturum. Sed vt non dum accepimus, ita non dum excusimus.

*Historia
urbis Nordouici.*

Instituimus etiam historiã Nordouicensis nostre ciuitatis in Britannia orientali, cuius Cornelius Tacitus & Antoninus Augustus, antiqui scriptores, ille sub Nordouici nomine, hic sub ventę appellatione faciunt mentionem: decreuimusque persequi. Sed varia studia quibus distrahebamur in publicum & priuatum vsum, progressum exitumque denegarunt: reliquo apparatu indigesto apud nos adhuc extante. De futuro nihil ausim polliceri: sed

sed si fata volent, & otium dabitur, inceptum forsan prosequemur: si non ad exitum, saltem quoad poterimus. Quod si non poterimus, saltem gustum eius rei alijs dabimus in libro nostro, quem de antiquis Britanniae urbibus scripsimus. Interim satius esse ducimus de ea nihil dicere, quam pauca scribere.

Atque hi primi nostri libri sunt. Secundos anno domini. 1542. exercitij nostri causa iuvenes adhuc in Italia lufimus, eosque duos, quos de medendi methodo ex sententia Galeni & Io. Baptiste Montani (præceptoris nostri in medicina) inscripsimus: quod in eis libris conscribendis sequuti sumus ductum eorum virorum: ut Galenus atque Celsus Hippocratis, Oribasius atque Paulus Galeni, & Vergilius Homeri (quod Macrobius collatis locis luculenter docet) ut est nemo qui aliquem imitandum sibi non proponat: non penna tamen transcribentes singula, sed ratione subducentes vniuersa, rerum, verborumque sanguinem & medullam, tanquam e testa nucleum eximentes, omniaque postea nostro modo explicantes paraphrasticos. Etenim artificium tantum sequuti sumus atque sensum ex sententia, non sermonem simplicem & inconditum, non verba & sententias dissipatas ut est ipse prolucutus, etsi perdocte quidem ille omnia. Verba expendimus non numerauimus. Is id facillimè intelliget, qui homo candidus & ingenuus, vtramque methodum & nostram & Montani (quæ hodiè inter eius opera se-

B. i.

orsum

*Methodus
medendi.* *et an.*
32

Ioannis Can

*Lib. de nat.
deorum. i,*

orsum extat, nec tum composita fuit) diligenter
legerit, & materiem, ordinem, stylum & scriben-
di rationem diligentius expenderit. Quòd si quan-
do alienis riuulis hortulos nostros irrigamus (vt
se fecisse gloriatur Cicero) ob id non erunt nostri
hortuli? Alioqui, ne Galeni quidem erunt libri
quos ex Hippocratis sententia scripsit, qui multi
sunt: nec tres illi de motu pulmonis & thoracis,
qui Pelopis præceptoris sui documenta continere
dicit: nec vnus ille de medicinali experientia, quæ
ex sententia Pelopis & Philippi Empirici vel sua
confessione scripserat. Etenim libro de libris suis
ait, Pelopem cum Philippo Empirico disputasse,
Pelope medicinam sola experientia consistere non
posse defendente, Philippo posse: seseque cum
vtriusque rationes hinc inde habitas excepisset,
atque in ordinem redegisset, exercitamentum
quoddam sibi ex eis conscripsisse. Sed nec Epicuri
libri erunt, quos ex Democrati fontibus hausisse
Epicurum Marcus Tullius tradidit. Nec Marci Ci-
ceronis liber ille de vniuersitate, quem magna ex
parte ex Platonis Timæo sustulit: nec officiorum
illi, in quibus multum se Panætium secutum lib. 2.
profitetur, nec eius alia multa, quæ ex Zenophonte
ad verbū penè decerpserit. Quantum tamen eorū
flosculis suos hortos vernari gestiat & exultet,
tanquam in re bene gesta, norunt qui legerunt.
Nec propterea omittendum quantopere ad Atti-
cum superbiat, quod Isocratis myrothecium in li-
bros suos consumpserit. Imo neque Theophili
pre-

protospatarij de constitutione humani corporis opus in quinque lib. dispartitum, Theophili erit, cum nihil aliud quàm epitome Galeni librorum de vsu partium sunt. Nec Plauti aut Terentij comœdię erunt, quas ex Menandro & Appollodoro magna ex parte transtulerunt: Nec Pythagore, quæ à Zora Assyrio traxisse eum Alexander Polyhistor refert. Nec Homeri Poëma, quòd ex Sybilla Delphica (quę de bello Troiano ante vaticinata est quàm euenit) versus complurimos operi suo interseruisse eum Bocchus manifestat. Nec Plinij naturalis historia, quòd in libro. 16. eiusdem operis, multa ex Boccho (vt fatetur ipse) transtulit. Nec Liuij. 21. liber, quòd ex tertio Polybij ad verbum penè traductus esse videatur: Nec Planudis multa, quæ Catonis sunt: nec Erasmi (vt ad recentiores veniam) apothegmata, quæ ex Plutarcho, Athenęo, Zenophonte, & alijs congesta sunt. Quid multa, ne Cratonis quidem illa Methodus Therapeutica erit, quam ex sententia Galeni & Montani se scripsisse ait, vsque adeo nemo est qui per omnia sapit, qui omni ex parte ita sibi confidat soli, vt non sit opus Thesio: nemo qui ex se ad omnia sufficiat. Etiam Iupiter accersiuit Titanas in auxilium. Multo certè minus anatomica Oribasij erūt, quæ Oribasij nomine circumferuntur: cum ea ex Galeno ad verbum ferè transcripta sunt. Etenim non ex sententia tantum Galeni, vt nos, sua scripsit, sed vniuersa penè ad verbum transumpsit. Nam primæ partis omnia, ex administrationibus anato-

Ioannis Caij

*Anatom.
musculorū
& neruo-
rum Galeni*

incipis Galeni sublegit : cetera pars, vniuersum prope librum de ossibus, vniuersam musculorum & neruorum dissectionem Galeni continet : vt eos qui velint, integros propemodum inde petant. Quo nomine tamen tantum abest vt non putem esse suos (cum sua ex Galeno anatomica esse dicat) vt existimem eum magnam gratiam iniuisse apud omnes, qui eos nobis conseruauit, quos & tempus & negligentia nobis hactenus sustulerunt. Qua de causa decretum est, duos eos libros de musculorum neruorumq; dissectione, cum primo otio seorsum addere. Et quanquam Montano tanquam præceptorī meo, à quo multa didici, multum tribuam, nolim tamen eius causa Galeno (eius præceptorī, cui acceptam tulit nobis audientibus omnem methodum) nobisque factam iniuriam. Nam vt plura à Galeno quàm à Montano accepta sunt, ita quedam ex nostra officina (vt de me modestius loquar) certè promanarunt. Quæ si quis qui est, aut fuit, aut est futurus nobis tollat, magnam certè nobis factam iniuriam non iniuste clamitabimus : multoque magis, quòd ex eorum sententia magna ex parte scripta ingenuè confelsi sumus, & nostras etiam commentationes eorum nominibus attribuimus. Hoc qui nescit, libros eos per Hiero. Frob. & Nicol. Episc. Romana litera Basileæ anno domini. 1544. mense Maio primò excusos legat. Sed interim ex accidenti id accedit nostris libris de medendi methodo gratiæ, quòd Galenum & Montanum spirare videantur, ne de-
gene-

generasse videamur. Hi libri duo, vniuersalem tantum methodum continent. Quam ad exercitium particulare, & priuatā medendi rationem perductā cerne in libris nostris duobus de Ephimera Britannica: qui tibi methodi velut instar & exemplū erūt singulare, si ex methodo mederi ægris studeas, vt certē debes. Qui autem Epitomas rerumq; summas, atque capita rerum in breues summas digesta methodos vocant (vt Leonardus Fuchsius in Epistola ad Fabritium ante librum suum, quem compendium medicinæ rectē, methodum non rectē nominauit) quid sit methodus non videntur mihi intelligere, vt eorum pace dixerim.

Eodem tempore conscripsimus commentarios *In anato-*
etiam in Galeni libros Græcos περὶ ἐγχειρήσεων *mica Gale.*
ἀνατομικῶν qui extant nouem, καὶ τὰς περὶ *comment.*
μυῶν κινήσεως duos, quos eadem opera in Italia
castigauimus ad vetustum quendam librum, cuius
mihi copiā fecit vir clarissimus Lazarus Bonamicus
per ea tempora humaniorum literarum Græcæ &
Latinæ linguæ Patauij professor publicus. Illi libro
ad castigationem accesserunt notæ quædam Græcæ,
sed eæ paucae, ex vetusto libro Græco apud Iuntas,
per Augustinum Gadaldinū, hominem certē com-
modum & literatum, & præli Iuntani præfectum
eo tempore, transumptæ, atque ad Andream Ve-
salium (qui eadem communique mecum domo v-
sus est Patauij, nempe casa de gli valli, seu vt Pa-
tauini loquuntur ca valle, appresso al ponte della
B. 3. pagina,

*Quæ Basi-
lea excusa.*

paglia, ad octo menses, quo tempore libros suos de fabrica humani corporis scripsit & depinxit) in hoc transmissæ, vt ex eis, Galeni libros anatomicos Latinos castigaret. Honestæ enim emulatio illis diebus intercessit inter Antonium Iuntam, Augustinum Richum, & Victorem Trincauellium, de castigatiori omnium Galeni operum æditione Latina. Sed eæ notæ cum parum & Wesalio & mihi profuerunt, (erant enim maxima ex parte falsæ omnes) occasionem dederunt diligentius alia exemplaria inquirendi. Inquirendo autem inueni aliud exemplar Bessarionis Græcum in Bibliotheca sancti Marci Venetijs, quod aliquot etiam locis iuuit. Castigatis igitur nouem illis qui supersunt Galeni libris anatomicis, paratisque in eos commentarijs, in Angliam reuertens, obiter excudendos curauî Basileæ apud Hiero. Frob. & Nicol. Episcop. anno domini. 1544. vnâ cum libris Galeni integris περὶ ἀντεμβασσομένων, cuius bonam partem Paulus Aegineta in suum vsum conuertebat: vnâque cum magna parte libri septimi Galeni de vsu partium Græca: libro item primo περὶ τῶν ἰπποκράτους καὶ πλάτωνος δογματῶν Græco cū translatione eiusdem nostra Latina: libro Galeni de comate Græco: & libro Hippocratis περὶ φαρμάκων Græco, nō ante inuentis neque excusis. In fine libri περὶ φαρμάκων abundabat id quod Paulus Crassus, ex præceptoribus nostris in medicina vnus, quintum caput fecit. Id nos quod huc
nihil

nihil pertinebat, atque ex lib. Hippocratis περὶ
 ὑπάρχουσας ἰατρικὰς ad verbum desumptum sit,
 à studioso quopiam credo, qui multa in vnum co-
 dicem congeslerat, consulto negleximus, & om-
 nino secludendum censuimus, vt qui velit, ex suo
 loco petat. Postquam in Britanniam venerim, na-
 ctus sum aliud exemplar, περὶ ἐγχειρήσεων καὶ
 νατομικῶν Ioannis Clementis Angli, probi viri *Io. Clementis.*
 & singularis medici, & alterum Thomæ Linacri, *Tho. Linac-*
 hominis præcellentis iudicij, qui inter multa præ- *cris.*
 clara opera, collegium medicorum Londini anno
 domini. 1520. instituit, cuius nos Annales à Col-
 legio condito scripsimus, & ad annum domini
 1565. vltimum præsentis nostræ annum pro-
 duximus. Præsumimus autē annos septem, quousque
 per ædificationem collegij nostri Cantabrigiæ li-
 cuit: quod inchoatum anno. 1565. absolutum est
 anno. 1569. Scripsimus etiam Annales collegij
 Goueuilli Cantabrigiæ ab ipsis primordijs ad annū
 præsentem 1570. cuius argumentum leges in hi-
 storia nostra Cantabrigiensis Academiæ. Sed has
 historias in priuatum vtriusque collegij vsum tan-
 tum scripsimus. Exemplaria Linacri & Clementis,
 in publicum vsum conquisiimus. Ex quibus mul-
 ta nostris castigatis addidimus in aliam æditio-
 nem, quam vnā cum libris Galeni περὶ χρείας
 μορίων Græcis per nos emendatis meditatus sum.
 Id eo studiosus fecimus, quòd opus illud Galeni
 omnis generis hominibus necessarium & condu-
 cible

Ioannis Caij

cibile visum est. Medicis quidem & Chirurgis, ut cognita ex his humana constitutione, quemadmodum his ferro, illis medicamento utendum sit, uti secundo nostro libello de medendi methodo diximus, scire possint. Philosophis verò, quibus naturæ studium est, ut hominis naturam, & naturæ in eo miraculum admirari discant. Ceteris omnibus, ut seipsum noscant: quo non est alia iucundior contemplatio. Etenim tum seipsum quis probe noscet, cum quas partes habeat, & eas quo modo constitutas atque inter se compositas nouerit. Tantum id vehementer dolet, nemini adhuc visos (quod intelligam) ex multis annis reliquos eius operis Galeni libros. Magnam anatomicam partem, aliquando apud Antoniū quendam vicecomitem fuisse (in Italia credo) Ambrosius Calepinus in dictione medicina confitetur: ea videlicet ædificatione, quæ Haganoæ fuit anno domini. 1526. Auximus & commentarios nostros in eosdem, in quibus, inter alia, de ginglimo diximus, quod aliena figura noui anatomici expresserunt: de intercepto cerebri distinguente non gestante, quod locus iste lib. 9. Gal. anatom. deprauata emendatione Vesalij legitur: & de musculo Deltocide, ἀγκυλῆς que nodo, ut loci intelligantur. Diximus etiam non esse decem abdominis musculos (ut hi existimant, qui ex sola περιγεαφῆ musculos æstimant: & exiguos illos ad finem inferiorem rectorum musculorum appendices, duos statuunt) sed octo tantum cum Galeno & his qui numerum

ex

*Abdomi-
nis musculi
octo tan-
tum*

ex usu officioque constituunt : esseque rectos musculos (de quibus omnis controuersia est) tantum duos. Sed hæc in summa diximus, causas non adiecimus. Eas hic proferemus innixi Galeni fūdamētis. Vnumquemque igitur musculum ex osse oriri, & in os inseri cum Galeno dicimus. Id ideo est, quia trahit mouetque ossa, præcipua membrorum organa & fulcimenta. Neque enim caro vt moueatur largita est (id tamen per accidens ad motum ossis cui adheret patitur) sed vt motus sit instrumentum, membraque moueat, sic vt in statuis chordulæ. Nam passiuæ pars os est, actiuæ caro, quæ à motu nomen habet musculi, quasi mouisculum diceres. Etsi non me fallit apud Græcos musculum appellari *μῦς*, à figura muris, cui est simillimus, si pellem detrahas atque pedes. At trahere mouereque nihil potest, quod non vtroque suo fine in aliquo firmetur, re videlicet ad quam attractio fit, & re attracta: illa vt stabiliatur, hac vt apprehendat aut adhareat. Sic enim in membris fit attractio, vt cum homines per communem funem trahendo aut aliud quid, aut seipsos trahere certant, altero trahente, altero resistente. Etenim vtrisque necessum est vt funis aut alligetur, aut ab vtrisque tenaciter apprehendatur. Quod dum fit, violenterq; trahunt, vt in hominibus infirmiores firmior quo velit ducit, sic in rebus pars tracta sequitur, difficulter si grauis, facile si leuis fuerit: neque secus attractio potest fieri. Iam vero si musculus firmari in aliquo osse (non vno dico sed di-

*Carunculae
ad radices
rectorum,
non sunt
musculi.*

*Recti non
à pube or-
tum habent.*

uerſo) vtroque ſuo fine neceſſum habet vt moue-
at, ortu videlicet & inſertione, vt veteres anatomi-
ci recte docuerunt, nec carunculae illae muſculi
erunt, quod in os non inſeruntur; & duos tantum
rectos muſculos eſſe conſequi par eſt, quod vterq;
rectorum altero ſuo fine in oſſe pectoris, altero in
oſſe pubis tantum confirmatur. Vnde conſequitur,
ſi muſculi recti numero eſſent quatuor, quatuor
quoq; eſſent oſſa diuerſa quibus alligentur. Quod
cum verum non ſit (ſiquidem inter os xiphoides
& os pubis nullum intermedium os eſt ſed abdo-
men ſolum) nec verum eſſe poteſt quatuor eſſe re-
ctos muſculos, ſed duos tantum, vtrinque nempe
vnum. Verum ſi dixeris exiguos illos quos vocant
muſculos id officij habere in mouendo, quod in
grauioris campanae motu habent chordae appen-
dices, quae principali chordae annectuntur, nempe
vt ſubſidiaria inſtrumenta ad motum ſint, negarem
& id quoq; tamen quod non firmis neruoſitatibus, ſed
infirmis *Αλαφύεσι*, non oſſibus rigidis hinc in-
de, ſed ſequacibus carnibus altero ſuo fine adhae-
reant. Vt non addam eodem motu non mouere
eos quo recti, ſed aduerſo. Nam rectorum muſcu-
lorum motus & attractio non eſt ad inferna, ſed
ſuperna, capitibus ſublime in pectore conſtitutis:
caruncularum contra. Quo poſito, axoma eſt ana-
tomicum, vnumquemque trahere ad ſuum princi-
pium. Niſi cauſae defendendae gratia cogaris di-
cere, rectos muſculos à pube non pectoris oſſe
ortum habere, contra quam omnes haecenus ve-
teres

teres anatomici, in humani corporis sectione scientissimi, prodiderunt. Alioqui non est quamobrem velis eorum capita in osse pubis collocare. Ut deorsum moueatur pectus forsan. At id, etiam citra musculos detrahentes, relaxatis aduersis musculis, sua grauitate pectus facit. Ut autem attollantur infernæ corporis partes circa pubem, quæ sua grauitate in altum ferri renituntur, musculorum vi opus est vel maximè. Hinc eorum capita in summo posita sunt. Et quamuis sua natura non mouetur os pubis vt in articulo suo, mouetur tamen flexu alieno, spinæ videlicet, vt in actibus venereis similibusque motibus facile est videre. Nec si non moueatur os pubis, ob id sequeretur vt caput musculi in eo, tendo in pectore ad istius motum sit constitutus: cum eadem opera dici posset pectus quoque non moueri, cum & costarum radices transversis processibus vertebrarum firmiter alligentur, sic vt moueri sua natura nullo modo queant singula, vniuersa tamen queunt ex accidenti, ad flexum nempe spinæ, & propter grauitatem suam atque partium superiorum, & musculorum erigentium & extendentium remissionem. Nec nisi præter naturæ ordinem rationisque ductum capita musculorum in imo collocabis, cum musculi omnes qui recta deorsum feruntur, ortum à superioribus habeant. Nam vt à summis ordiatur, qui maxillas mouent, ortum habent in capite: qui brachium, in humero: qui cubitum, in brachio: & qui manum, in cubito. Crura item qui mouent, in coxa:

Ioannis Can

qui tibiae, in crure : qui pedes in tibijs: idque bona ratione . Nam cum omnis motus ad superna violentus est , musculorū ministerio ad motum opus habet. Qui nisi sublimiori loco positi fuerint, mēbra in sublimē attollere certē nequeunt . Contra, ad inferna motus , sua cuiusque partis grauitas (nisi aduersorum musculorum intentio obeſt) ſatis facit, niſi cum violentia opus eſt . Nec ſi obliquas fibras habeant carunculæ illæ , ob id ſunt muſculi (nam inter cubitum & radius ad carpum caro eſt tranſuerſis fibris quæ tamen non eſt muſculus) ſed ſi muſculi eſſent, ob id obliquo motu mouerent. Nam obliquitas non facit vt moueant, ſed vt oblique moueant ſi mouerent. Mouere autem non puto, ſed infulcire & replere (vt facit caro quam inter cubitum & radius ad carpum dixi poſitam) καὶ φερεῖν iudico . Subeſt enim recti muſculi tendo, qui per compreſſiones lēderetur, niſi incumbens caro velut puluinus quidam arceret iniuriam. Sed quid iſtas nugæ ſerio conſector ? quas Galenus vix dignatus eſt attingere. Quid de inciſuris rectorum muſculorum dicam, atque eorum uſum explicem ? cum Galeno viſum eſt eas, idque genus minuta ſilentio prætereire, neceſſaria tantum perſequi. Quod ex eo ſcire licet, quod in fine libri ſui de oſſibus ad Tyrones , profiteatur ſe conſultò de oſſe cordis, laryngis, & naris, de ſefamoide, atque id genus exilibus ſermonem non facturum, poſtquam ea quæ cognitu neceſſaria ſunt explicafſet. Addit & rationē: δὲ ἀνάγκη νῦν λέγεσθαι inquit.

De inciſuris rectorū.

inquit : docens sibi consiliū esse necessaria tantum tradere & consectari , exigua & leuis momenti omnia præterire . Quod certe iusta Galeni excusatio esse potest, atque ab omni ignorantia negligentiaque hominem liberare . Hæc si scissent qui tantopere Galenum reprehendūt, cessarent à maledictis. Quibus si inuenienda essent omnia quæ Galenus inuenerat, & necessaria consectanda omnia quæ est ille consectatus sine Theseo atque duce, utique æquiores essent omnes, Galenoque magis parcerent, nec tam acriter hominem dentato calamo & linguæ virulentia iniquius perstringerent. At cum præter minuta quædam nihil est ab eo relictum, & omnia quæ habent noui isti authores necessaria, ab vno Galeno acceperint, eademque repetendo alio stylo atque ordine vt sua reddiderint, ac præterea ex sua obseruatione quasdam meras, propè dixi, nugas, quas aut Galenus neglexerat vel contempserat , aut inepta sua incisione sibi ipsi fecerant, annotarunt, mirum quas nouitates quidam se repperisse dicant, & quantas tragedias in Galenum excitent , tanquam si pro aris ac focis res esset, atque ex sua officina omnia prodirent , nec tamen inter se eisdem de rebus satis conueniunt, nec vsus explicant, sed tantum quid non sint in multis edocent. Diligentiam quidem laudo, sed innoxiam, sed sine reprehensione tanti viri, quantum nec orbis à morte eius habuit, nec in medicina in futurum habiturus est : quem & sæculū prius propemodum adorauit, vt suo testi-

*Incisura-
rum vsus.*

monio Eusebius combrobat, & nos ambabus vlnis propter accepta literarum monumenta complecti debeamus : multo impares futuri , si iusto examine , nihil indulgentes nostris affectibus , libraremus vniuersa. Sed acerba res inuentus, acerba temeritas amorque sui . Illud tamen de incisuris breuiter dicam, eas à natura creatas non ad rectorum numerum, sed ad eorum robur & firmitudinem . Nam si natura diuississet ad numerum, singulos ad ortum & insertionem osi affixisset, qua ratione à nobis dictum prius est , vt singuli cum mouendum os sit, suum quisque officium faceret. Ceterum cum ortus tantum vnus & insertio vna sit in vno musculo recto, incisuræ plures musculos plures non faciunt (non enim omnis diuisio facit musculum) firmiores tamen faciunt . Etenim per neruositates intertextas, carnis partes (molles quidem illæ & infirmæ) breuiores factæ, longitudinis infirmitati facile succurrunt . Plures enim breues vno longo tenatiores sunt, & rumpendi periculo minus obnoxij : vt & breuis funis longo est torosior atque continentior . Ad hæc incisuræ ad commodum motum decusque membri in mouendo faciunt. Nam si sine incisura continuus esset musculus, vt est ille cursoris in femore, per mouendi officia præter modum & decorum venter nimium intumesceret , & rumpendi periculo non vacaret, quod semper natura refugit . Nam moles impedit officium, species offendit oculum : & intendendo presto semper noxa est, quod in illo cursoris

foris euenisse musculo in anatomicis author est Galenus. Recisis autem & in plures breuioresque partes reductis musculis, singulæ intumescunt modicè, distributo iam maiori vnus modo, in plurium modulos. Quo modo, & officio consultum est, & decori satisfactum. Admonuimus etiam lectorem in eis commentarijs seu annotationibus quorundam Galeni locorum in Anatomicis, quos Vesalius corruerat, cum illi eorum castigandi prouinciam Antonius Iunta typographus Venetus commiserat. Inter quos vnus est libro anatomico 9. pagina. 335. de intercepto cerebri. Addidimus & verā effigiem ginglymi ad Galeni sensum pag. 299. quem Vesalius ante expressit in prima æditione libri sui anno domini. 1543. pagina. 14. longè aliena, & plane dissimili, quòd in ea mutus ferri ingressus non sit, vt est in ginglymo ossium humani corporis.

Castigationes.

In eisdem commentarijs, de fibris etiam hepatis (quas λοβες Græci dicunt) pauca verba fecimus, quòd & tū temporis, vt & hodie quoq; contra Galenum de fibrarum numero orta disputatio est. Etenim authores noui, nullas aut duas tantum esse hepatis fibras autumnat, veteres, duos, tres, aut quatuor, plures aut pauciores, prout maiora minora ve sunt iocinora, esse scribunt. Grauiores atq; doctiores his fidem adhibent, leuiiores & ignari, illis. Omnis error est, in non intellectis fibris. Si enim qui fibras nullas esse tradunt, nullas incisiones esse dicent quæ lobos faciunt, sensum negant.

Plures Hepatis fibræ.

Etenim

Ioannis Caſi

Item diuiſum hepar eſt in duas magnas partes, qua parte vmbilici vena in hepar intromittitur. Diuiditur etiam in cavitare ſua quibuſdam inciſuris, quarum παρέγχυμα medium, aſurgit in fibras (etſi non grandes & abſolutas magna ex parte à reliqua hepatis ſubſtantia, vt in pulmone) quas Græci λοβοὶ nominant. Eas aliquando plures, aliquando pauciores eſſe, lib. anatomicῶν. 2. Herophilus (qui ſexcentos homines ſecuit vt ſcribit Tertullianus lib. de anima) & lib. anatomicῶν ſexto Galenus, magna ex parte, non ſemper, tradunt. Hippocrates libro ſuo περὶ ἀνατομῆς, quinque eſſe vniuerſas ſcribit. ἥπαιτος (inquit) πέντε λοβοὶ, ἐπὶ δὲ τῷ τετραγῶνι λοβὸς ἐπι κείται ἢ χολή. Hoc eſt, Hepatis fibræ quinque ſunt, quarum quartæ incumbit fel. Ex quo fellis loco & indicio facile intelligitur, de quibus fibris Hippocrates loquitur. Quod ſanè ignorarunt, qui fibras negant. At de quibus ille, de eiſdem Galenus & Herophilus. Sed hæc de nugis in Galenum commentis. Redeo ad anatomica: in quibus noſtram caſtigandi operam cum ex eo profuiſſe deprehendimus, quòd paſſim per hominum manus verſabantur libri: quòdque honeſtiſſimus Typographus Gulielmus Rouillius Lugdunenſis ad noſtros Græcos ſuos Latinos caſtigauerat, ex noſtris commentarijs annotationes multas ad verbum penè in ſuas transfuderat, & anno domini. 1551. Lugduni

Lugduni paruo volumine typis excuserat, visum *Commenta-*
nobis fuit etiam Galeni librum $\tau\acute{\alpha}\nu\ \upsilon\gamma\iota\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}\nu$ *ry in lib.*
Græcum castigare, & anno domini. 1549. sine *Gal. de sa-*
commentarijs primò in communem vsum per *nitate tu-*
Ioannem Oporinum ædere. Nam licet operam *enda.*
meâ, ipse parui faciebam, aliorû tamen iudicijs ita
sustentabatur, vt eius me duci pœnitentia oportere
non existimarẽ. Itaq; auxerunt aliorû studia no-
strum laborem, nec in eo me delassari sinebam, in
quo alios tam propensos esse animaduertebam.
Huius $\tau\acute{\alpha}\nu\ \upsilon\gamma\iota\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}\nu$ castigandi occasio hæc fu-
it. Henricus Knollus Anglus, homo familiarissi- *H. Knolles.*
mus, & mihi omnibus rebus coniunctus, cum v-
nâ essemus Patauij, vt sibi Galeni libros $\tau\acute{\alpha}\nu\ \upsilon\gamma\iota\epsilon\iota\nu\acute{\alpha}\nu$
Græcos prælegerem, leui opera pro ami-
citiâ nostra obtinebat. Cui vt castigatiorem li-
brum facerem, omnem quo modo potui diligen-
tiam adhibebam. Is autem, vt humanus homo
erat, quod ego mane prælegebam ei, id ille (quò
firmarentur omnia magis in memoria quæ audi-
uerat) prælegebat Italis à meridie, summa certè
omnium gratia. Ita homini illi humanioribus
studijs inclinato cum vtcunque satisfacissem, mihi
tamen ipsi medicinæ studioso non dum satisfacere-
ram. Mendis enim scatebant omnia. Quocirca
conquisitis vndique exemplaribus manuscriptis
non solum Italicis, sed & Anglicis quoque cum
reuerteram, (ex quibus duo porrexerunt Ioannes *Io. Clemens.*
Clemens & Georgius Owenus clariss. medici) *G. Owen.*
D. r. studui-

Ioannis Caſi

*Thraſy-
bulus.*

*De parua
ſphæra.*

*Lib. Gal.
περὶ χυ-
μῶν*

*Docta ſæ-
mina.*

ſtuduimus emendare, quoad eius fieri potuit, di-
ligenter omnia. Et quoniam priora in alios li-
bros commentaria placuiſſe & iuiſſe vſu intelle-
xeram (obſeruabam enim multos ſe demiſſiſſe ad
eorum lectionem) etiam iſtos commentarijs illu-
ſtrare non detractabam operam. Erant enim ne-
ceſſaria propter verborum atque rerum commu-
tationem, diligentumque lectorum admonitio-
nem. Perfectos igitur iam tandem libros, & af-
criptos commentarios, Ioanni Oporino Baſilienſi
typographo imprimendos dedi anno domini
1563. additis Galeni libris ad Thraſybulum, & de
parua ſphæra Græcis, & eis per me quoq; caſtigatis,
quod ad idem argumentū pertinere omnes vide-
bantur. His annotationes quoq; adiecimus in ſin-
gulos libros, quod quædam illuſtranda erant,
quædam admonendus lector fuerat, quorundam
ratio reddenda fuit. Adiunximus etiam Galeni li-
brum Græcum περὶ χυμῶν, quem aliquot in
locis emendaueram. Præfiximus epistolam ad do-
minam Annam, illuſtris viri domini Nicolai Ba-
con, magni ſigilli Angliæ cuſtodis vxorē, ſceminā
Græcè & Latinè doctiſſimam: Cocinæ familiæ li-
teratiſſimæ ſobolem, cuius familiæ & mares & ſcæ-
minæ omnes conferri poſſunt hodie cum lauda-
tiſſima illa Thomæ Mori familia quæ olim fuit:
cuius etiam fecimus mentionem, non omiſſa re-
cordatione literarum erudiſſimæ nuper reginæ
noſtræ MARIE, & præſentis ELIZABETHE: clariq;
Mildredæ Cecilij, Margaretæq; Ioannis Clemen-
tis

tis coniugis, & Gulielmi Roperi vxoris Margare-
tæ, aliarumque fœminarum illustrium tum no-
stræ memoriæ, tum superiorum temporum in
Britannia. Vnà cum his suscepit Oporinus ille
excudenda & sibi & multis desiderata diu Ioannis
Claymondi eruditissimi viri scholia in omnes Caij
Plinij naturalis historiæ libros, præterquam in pri-
mos duos quæ à morte eius perierūt, quæq; impe-
traueram à præfecto & collegis Collegij corporis
Christi Oxoniæ (cui viuens præfuit Claymondus)
in gratiã eiusdem Ioannis Oporini, qui per mul-
tas suas literas abs me efflagitauerat. Sed non satis
scio quo consilio prorogarit. Etenim nec meos ad-
huc, nec Claymondi libros excudit vir ille, etsi in
hoc aut restitutionem non solum per epistolas
meas, sed per amicos etiam tum alios, tum excel-
lentem virum dominum Christoferum Mounte
Iuris vtriusque Doctorem, & serenissimis Angliæ
principibus apud Argentoratenses iam diu ora-
torem singularem, & Ioannem Gylpinum huma-
nissimum virum sæpius sollicitaueram : siue quod
egestas oberat, siue quòd illud humanum illi in-
erat, vt quæ non habeas desyderes, quæ habeas
contemnas, nescio. Itaque id nunc reuererer, ne
eo iam mortuo veniant in discrimen libri, nisi te-
stamenti eius executores, viros esse doctos atque
probos intelligerem : quos vehementer orarem,
vt aut excudant, aut saluos ad me remittant libros.

*Io. Clay-
mondi libri
apud Opo-
rinum.*

*Christofe-
rus Mount.*

Castigauimus & quosdam alios Galeni libros, *Castigatio-*
vt de placitis Hippocratis & Platonis omnes : ex *nes.*

D. 2.

occaf-

Ioannis Caij

*Inscriptio-
nes falsa.*

occasione inuenti à nobis libri eius operis primi:
omnes de medendi methodo, de simplicium me-
dicamentorum facultatibus omnes: & eos libros
omnes quos Galenus περὶ συνθέσεως φαρμά-
κων inscripsit, decem & septem libris compre-
henso: quos alij diuidunt, & suis numeris seor-
sum complectuntur. Ex quibus alios, περὶ συν-
θέσεως φαρμάκων κατὰ τόπων: reliquos
περὶ συνθέσεως φαρμάκων κατὰ γένῃ
nominarunt. Quasi distincti medicamentorum
componendorum libri hi essent, & non vnum
omnium opus, seu vt Galenus vocat, πρᾶγμα
τεῖα: eo planè errore, quo librum de morborum
temporibus qui vnus est, in duos diuidunt, cum is
quem faciunt secundum, pars tantum sit vnus il-
lius libri, in quo pertractat primò, de particula-
ribus morborum temporibus, deinde de vniuer-
salibus. Idcirco inscribendus liber vniuersus est,
περὶ τῶν ἐν ταῖς νόσοις καίρων, & marginali
nota docendū, quo loco incipiat Galenus de vni-
uersalibus morborum temporibus scribere. Quod
vt factū primò reor à studioso quopiam, ita scio-
lus aliquis ex nota fecit titulum, quod miror in-
terpretes in vtroque opere non aduertisse: quem-
admodum neque librum περὶ συνθέσεως φαρ-
μάκων in plures libros atque titulos diuulsum,
& preposita esse τὰ κατὰ τόπον τῶν κατὰ
γένῃ

γενῆ: cum ij qui κατὰ γενῆ sunt, primi sunt: insequentes, qui κατὰ τόπους inscribuntur, sic vt ultimus τῶν κατὰ γενῆ, sit septimus liber τῶν περὶ συνθέσεως φαρμάκων: prim⁹ τῶν κατὰ τόπους, octauus τῶν περὶ συνθέσεως φαρμάκων: & sic consequenter. Emendauimus etiam Galeni libros de locis affectis, additis singulorum librorum argumentis: & de differentia febrium, deque purgantium medicamentorum potestate: vt & libellum in quo Galenus docet, qui purgandi sunt, quibus medicamentis, & quo tempore. Librum item de differentia morborum vnum, castigatiorem fecimus: de morborum causis librum item vnum: de differentia symptomatum, librum vnum: & de causis symptomatum libros tres: qui omnes sic Græcè sunt impressi primo Basileæ, vt si omnes essent eiusdem operis libri sex. Quasi liber de differentia morborum vnus, esset primus: de causis morborum vnus, secundus: de differentia symptomatum vnus, tertius: de causis symptomatum primus, quartus: secundus quintus: & tertius sextus: corruptè sane admodum & longè aliter, quam pro Galeni instituto. Sed de his Latius in illo libro nostro, quem de libris Galeni, qui non extant, Græcè scripsimus: in quo & eius operum ordinem quoque ostendemus. Atq; hæc de libris Galeni Græcis emendatis. Sequun-

*Numeri li-
brorum
falsi.*

tur Latinorum libri abs me quoq; castigati.

Celsus.

Anno enim domini. 1543. defunctus publico munere prelegendi Aristotelicam disciplinam Græcè publico salario illustrium Venetorum, concurrente Realdo Columbo Cremonense, in scholis publ.apud S.Blasium Patauij (non dum enim Artistarum scholæ ad forum Boarium ex toto exstructæ, nec à iurisperitorum scholis diuisæ erant) meditabar ante reditum in Britanniam profectioem in omnem Italiam. Cum igitur eo anno, mense Iulio, Patauio Florentiam atque Pisas audiendi causa clarissimum virum Matthæum Curtium, in medicina præceptorem nostrum, concesseram, Celsumq; in itinere circumferebam, nactus copiam trium exemplarium manuscriptorum Florentiæ apud sanctum Laurentium in Bibliotheca publica illustrissimi principis Cosmi Medices, quæ omnibus literarum studiosis principis humanitate atque gratia patet, diligentem nauabam operam, vt meis studijs Celsum inoffensum redderem. Me certe miserebat iniuriæ, quam temporum atque hominum vitio passus is est: dolebat eloquentiam tanti viri, qui merito Latinorum medicorum primus haberi debeat, corrumpi, medicinam iacere. Cui rei opem ferre cum studerem, contuli cum Florentinis tribus codicibus (quorum alter, vetustissimus, reliqui, recentiores erant) Celsum Lugduni excusum anno domini. 1542. quod is castigatior mihi videretur. Contuli cum Veneto
item

M. Curtius

*Bibliotheca
Florentina.*

item & Salongiaceuti impressis. Sicubi tamen per istos dubitauimus, in consilium adhibuimus alterum vrbinate, quem in Bibliotheca ducis Urbini (cum libris Galeni de usu partium, Aphor. Hipp. & introductione siue Medico) tri-duanis precibus vix tandem obtinuimus: usque adeo difficilis accessus est in Bibliothecam eius viri, siue natura ingenioque suo, siue quod paulo ante à typographo, cui librum Galeni *τοῦ Ἱπποκράτους* integrum commodauerat, ingratus fuisset habitus, siue alia de causa nescio. Adhibuimus & Lazari Bonamici oratoris apud Patavinos eloquentis. alterum, cum Patavium reuerteremur: utrumque manuscriptum. Quibus non sufficientibus (ositante enim vno sepius & alter ositabat) etiam Hippocratem ipsum consulimus, quod cum ita Celsus imitetur, ut Marcellus Scribonium, Vergilius Homerum, & Oribasius Galenum: sed tam occultè, ut non facile deprehendas, nisi in Hippocrate multum sis versatus. Cum in Britanniam reuersus essem, ad alios item diligentius per otium contuli, & quæ in Italia transcripsi, recognoui omnia. Liberati istis modis varijs scrupulis, quibus multi docti & egregij viri irretiti nec dum se expediuerunt, varijsque dubitationibus, quæsitis quidem à multis, explicatis vero à nemine (quod ex eorum scriptis est compertum) multa emendauimus. In discordia tamen codicum, aut taciturnitate exemplarium per corruptiones, cum alijs supe-
rius

*Bibliotheca
Urbina.*

*Celsus in-
terpres Hip-
pocratis.*

rius commemoratis rationibus consequi non potuimus quod maxime concupiuius, nostrum iudicium & sententiam interponere cogebarur. Sed ita tamen, vt admoneremus lectorem eius breui commentario, vt si commentum nostrum parum responderet, liberum cuique foret suum, aut quod velit alterius, iudicium pro arbitratu sequi. Discordes autem erant libri sepius, & maxime recenter scripti: quod sepius fusi ac refusi, librorum vitio sint corrupti. Antiquus ille, annorum plus minus nongentorum, integritatem maiorem retinebat. Ex recentioribus alter, Petri Medices erat, à patre Antonio Marij anno domini. 1427. scriptus. Alter Angeli Politiani politissimi viri fuit, vt ex eius subscriptione manu propria intellexi, à filio Antonio Marij anno à Christo nato. 1453. exaratus. Præfiximus commentarijs nostris in Celsum & Scribonium, præfationem de ratione styli & argumenti Celsi, de ratione ponderum & mensurarum Celsi & Scribonij, & de vera denarij Romani characterē & imagine, quam ad denarij Romani argentei nostri figuram graphice depingi & sculpi curauimus. Adhibuimus & indicem rerum omnium memorabilium plenissimum.

*Antiqui
libri Celsi.*

Scribonius.

Celso absoluto venit mihi in mentem vt Scribonium quoque, veterem medicum & scriptorem, emendarem, atque cum Cornelio componerem, quod & is quoque corruptissimus esset, & ambo Romani scriptores atque coæanei viderentur.

rentur. Etenim Celsus sub Tiberio, Scribonius & sub eodem imperatore, & sub Caligula quoque atque Claudio Cæsare floruit, cuius medicus idem fuit, quiq; cum eo in Britanniam transfreta-uit, Lunæ portu (quod primum Etruriæ oppi- dum est, & usque antiquum nomen retinet) sol- uens. In qua nostra Britannia haud scio an Scri- bonius librum illum suum scripserat, quod in compositione quadam sua dicat, se peregre fu- isse, nec ideo librorum copia instructum esse. Eum autem Scribonium ad Marcellum magna ex parte, non tamen omni, castigauimus, qui ex Scribonio multa ad verbum excerptis (vt Paulus Aetius atque Oribasius ex Galeno) multa para- phrasticôs extulit, vt & multa omnino omisit, quæ videlicet de emplastris, de venenis & anti- dotis, deque Epilepsia Largus tradidit. Si quan- do interponendum fuit nostrum iudicium, vel deficiente Marcello, vel corrupto eo, breui id commentario annotauimus, haud alia ratione quàm quæ ante est exposita. Atque ita castigatos & coniunctos Celsum & Scribonium, & com- mentarijs auctos, adhuc asseruo, propediẽ, si per otium licebit, editurus: fortuna interim eligente, vt hi qui prius castigati sũt, posteriores illis τὰν ὕστερον, qui posterius, typographis traderẽtur.

Istis confectis, cepit in Anglia anno salutis humanæ. 1551. pullulare pestis nostra insularia, quam nos Ephemeram, seu sudorem Britanni- cum alio nomine vocitamus. Is quod postea sæ-

*De Ephe-
mera Bri-
tannica.*

E.j.

uiret

R. VVarmyngton.

Versiones.

*De diata in
acutis Gal.*

Ioannis Caij

uirit grauitate, scripsimus rogante amico nostro
singulari Roberto VVarmyngtono, Philosopho
& Iuriconsulto Londinensi cum primis docto,
alijsque amicis postulantibus, de Ephemeris Bri-
tannica ad populum Britannicum librum primò
vnum: festinatione potius effusum propter mor-
bum præcipitem, & Londini apud Richardum
Graftonum typographum Regium excusum,
quàm cura diligentius per maturitatē elabora-
tum: postea, alterum accuratius in commune
omnium commodum: sed & eum primò singu-
larem, postea propter magnam accessionem, in
duos diuisum: in quorum altero causas morbi
& preservationem, in altero remedia copiosè ex-
plicauimus. Hic liber poterit esse medicinæ stu-
diosis particulare exemplar vniuersalis methodi,
vt antè proposuimus, cum de libris nostris de
medendi methodo diximus. Istis iungebamus li-
bros tres Latinos Galeni ex nostra translatione,
postquam eos Græcos castigassemus. Ex his duo
sunt de libris proprijs Galeni, & ordine libro-
rum suorum: tertius de ratione victus Hippo-
cratis in morbis acutis. Non illa cōmentaria di-
co, quæ in Hippocratis librum ea inscriptione
diuulgatum scripsit, sed alterum illum libellum
non ante excusum, cuius in libro de libris suis
inter $\theta\epsilon\rho\alpha\tau\epsilon\upsilon\tau\iota\kappa\acute{\alpha}$ mentionem fecit. Sed hunc
certe non dum ædidissem, quòd Græcum exem-
plar, quo sum vsus vno, non ita mihi per om-
nia satisfecit, etsi in eo castigando (vt & in li-
bro

bro *περὶ κλῆμας* quem ante annos viginti De comate
 quinq; inter alia Basileæ primus edideram) plu- Gale.lib.
 rimum insudarim, nisi quod nolim medicinæ
 studiosos eo aliqua ex parte emendato tantisper
 carere, dum adhuc perfectior per me recudi pos-
 set. Vereor enim ut si ego interim moriar, periret
 liber. Eo consilio, breui etiam Græcè cum dabo.
 Ceteros duos libros visum est etiam vertere
 potius quàm castigare, tum quod nollè castigan-
 do falcem meam mittere in messem alienam, tum
 quod facilius multò fuit de integro traducere,
 quàm aut vetera retere, aut noua affluere, &
 veteribus ollis nouas ansas affigere, cum tot in
 locis à prioribus & vulgaribus exemplaribus
 Græcis variarent. Cuius rei causas tum aperiemus,
 cum in libros hos Græcos (quos etiam, ut dixi, Annotation
 restituumus) annotationes dabimus, & hos vnâ nes.
 excudemus. Hos impressit Louanij Italica litera
 Antonius Maria Bergagne, natione Italus, anno
 domini. 1556. non infortunatis auspitijs eorum,
 qui in editionibus Latinis omnium Galeni ope-
 rum, vltimis iam illis anno. 1565. Venetijs excu-
 sis, his vsi sunt, ut diligentius conferenti facile li-
 quebit. Istis libros nostros duos de medendi me-
 thodo auctos adiunximus, addito indice rerum
 omnium locupletissimo.

Postquam isti essent editi, castigauimus librum
 Galeni græcum *περὶ ἐπιταμίων ἑρεφῶν, καὶ
 τὰ χαρὰ κτηρίων* τὰ τῶ ἰωαννουαῖος
 E.ij.

Castigatio-
 nes quorum-
 dam Gal.
 librorum.

ex

*Galenus nō
diuisit li-
bros in ca-
pita.*

ex Stobæo, quos Thomæ VVendeo dedimus:
καὶ τὸ περὶ ὅσων τῶν εἰσαγομένων, (breui-
bus quidem scholijs illustratū postea, sed nō dum
ēditis) quod Thomæ Maroni correximus: quod
hic anatomes studiosus, & naturæ admirator per-
petuus, ad annos penē viginti semper interfuit
nostris dissectionibus anatomicis (quas Londini
obiuiimus voto illustris. principis HENRICI An-
gliz regis eius nominis octauī, apud chirurgos:
nam apud medicos per ea tempora nullæ erant)
vt Galeni Boethus Romæ: ille ex occasione mul-
tus sanē esset in studijs septimestris partus, exi-
stente eius argumenti libro Galeni incorrecto:
Libro de ossibus omnia capita ideo deleuimus,
quod in vetustis exemplaribus nunquam Galeni
dictionem in capita vidimus distributam: quodq;
velimus Galenum, vt est, ita semper videri sui si-
mitem, vt i admonuimus in commentarijs nostris
in librum secundum Anatomicōn Galeni. Titu-
los tamen restare voluimus, quod eos sæpē in
vetustis codicibus vidimus. Hic autem à Galeno
fuisse positos (vt etiam lib. de simpl. medic. fa-
cultatibus, de facultatibus alimentorum, de com-
pos. med. & multis alijs in libris) ex hoc conij-
cimus, quod primā Galeni verba quæ sub titulo
τοῦ περὶ ὅσων scripta sunt, aliō referri non pos-
sint, quā ad titulū præcedentem. Potest tamen
hac de re dubitare quis, quod vltimus titulus to-
tius libri, Galeni dictionem interrumpere videa-
tur,

tur, quam alioqui transiitione continuâ Galenus
fecisse videtur, cum dicat: καὶ μετὰ ταῦτα τὰ
τέτταρα παύει. μὲν ὁ τάσος τοῦ πρῶτος,
ἀρχεται δὲ τὸ καλεσμένου. πρῶτον.
At Libellum περὶ πνεύματων Græcum, ad ve-
tustum codicem manuscriptū non solum casti-
gauimus, sed etiam integrum fecimus, cum pri-
us esset factus lucerna mutilus, dormitancia e-
ius qui Aldino prelo tum prefuerat, vti Io. Cle-
mens Angelus, eximius planè medicus, & omni-
bus Græcorum Latinorumque ornamentis deco-
ratus, qui per ea tempora Venerijs apud Aldum
egit, certa fide nobis retulit. Dormitante enim
illo, candela in exemplar cecidit, & combussit.
Hos Basileę excudit Io. Oporinus anno à Christo
nato. 1557.

Lib. de pny-
sana.

Ex quo tempore emendauimus Hippocratis
librum περὶ ἀνατομικῆς Græcum, valde (vt nos
putamus) dissipatū, iam (sed coniectura nostra)
restitutum. Restituendi autem consilium, quod
longè alius liber est quàm fuit, adiecisse non erit
alienum. Annis superioribus castigaturus Galeni
librum de placitis Hippocratis & Platonis sex-
tum inter ceteros eius argumenti libros, incidi
in locum quendam Hippocratis de anatomia ve-
narum, quem Galenus eo in lib. se exposuisse di-
cit. 2. suo libro in Hippocratis anatomen. Is
locus cum me mulem torisset frustra, tanquam
alienus aut non bene correctus, consulere Hip-

Hipp. lib.
περὶ ἀνα-
τομικῆς

poeratis anatomiam libuit. Hec autem cum esset
perexigua, nec amplius viginti versibus conti-
neretur, nihilque ex ijs quæ querebam in ea in-
uenissem, aut magnam iacturam passum esse
librum iudicabam, aut certe insequentes li-
bros, quos ad rem anatomicam fecisse sciebam,
ἀνατομίας Hippocratis membra fuisse conijcie-
bam. Auidus igitur inueniendi locum, perlege-
bam librum περὶ καρδίας & librum περὶ ἀ-
στέων, nec quod querebam inueni tamen. Su-
perfuit alter liber, anatomicus & ille, sed quia de
natura ossium inscribebatur, frustra me in eo
quæsiturum venas existimabam. Animus tamen
erat ut eam quoque perlegam. Verū ubi ad quinque
versus progressus sum, descivit liber ab eo quod
inscriptio de natura ossium promissit, ad vtereres,
laryngem, pulmones, nervos atque venas. Vnde
etsi perturbatum ordinem & deprauatum librum
deprehendi, quæsitæ tamen rei inueniundæ ali-
qua spes affulsit. Ita sensim promouendo, incidi
in locum Polybi, Hippocratis discipuli, de qua-
tuor venarum paribus, ab omni veritate alienū,
& à Galeno quidem in com. in secundum librum
Hipp. περὶ φύσεως ἀνθρώπου damnatum:
ab Aristotele vero. 3. de historia animalium ex
Syennesi Cyprio medico, & Polybio (Polybo
scribendum fuit) relatū, non tamen assump-
tum, sed reiectum. Quo perlecto, mox sequeba-
tur id quod querebam, nempe anatomia vena-
rum,

tum ijsdem fere verbis cum ea venarum sectione,
quæ libro secundo ἐπισημίων ab Hippocrate
tradita est, & à Galeno in com. in secundum li-
brū Hipp. περὶ φύσεως ἀνθρώπου ut Hippo-
cratis approbata: nisi quod integrior & amplior ad
2. aut. 3. vers^o subinde illa quàm hæc in Epidemijs
est. Ex quo loco in libro περὶ ὀστέων φύσεως
inuento, intelligebam hos omnes libros ut sunt
anatomici, ita vnum Hippocratis titulum περὶ
ἀνατομῆς subire oportere, esseque vnius argu-
menti omnes, etsi de varijs animalium partibus
disparibus titulis seorsum pertractarent: nec esse
hos libros varijs inscriptionibus ut prius seiun-
gendos, sed vnà comprehendendos omnes, sic ut
περὶ ἀνατομῆς inscriberentur. Quod quo mi-
nus fieret, nihil obstare mihi videbatur, cum
nusquam apud Hippocratem aut Galenum lege-
rim, quod sciam, hunc librum περὶ ἀνατομῆς
in plures esse ab Hippocrate dispartitum: nus-
quam (quod memini) de his libris περὶ κατὰ
δίας, περὶ ἀδένων, & περὶ ὀστέων φύσεως
ab Hippocrate aut Galeno his nominibus factam
mentionem. Commentarios autem in hunc
vnum Hippocratis περὶ ἀνατομῆς, sex Galeni
esse, sæpius legi apud Galenum in libro de libris
suis & alibi inter opera eius. In sexto enim de
placitis Hippocratis & Platonis, de secundo
περὶ

περὶ ἀνατομῆς facit mentionem : in primo de
 semine, de quinto : in secundo de administratio-
 nibus anatomicis, καὶ τοῖς περὶ τῶν ἰατρικῶν
 καὶ λεγομένων ἐν τῷ πλάτωνα τιμαίῳ
 de tertio : & de alijs, alijs in locis . Sex autem
 comentarios non scripsisset, si Hippocrates ana-
 tomē suā ultra. 20. versus non extendisset, etsi in
 dicendo copiosior fuerit. Hoc cōsilio libros con-
 iunxi, titulos sustuli, & περὶ ἀνατομῆς inscri-
 ptionem feci . Dedi operam etiam vt aliquanto
 castigatior liber exeat, qui deprauatus prius &
 corruptus multis in locis erat, atque vt restituan-
 tur quæ ablata esse ex Caluo didici, effeci quoq; .
 Eam ob causam principium libri de ossium na-
 tura ex μοχλικῶν initio apposui . Quod vt idē
 cum principio libri περὶ ὀστέων φύσιος apud
 Caluū est, ita loco aptē quadrat . Septis quoq;
 conclusi quæ aliena, quæ iterata, quæ parum vera
 nobis videbantur. Idcirco vngues, quod nec Ga-
 leno nec Aristoteli ossa sunt, sepiuimus : verte-
 bras quoque, quia repetitæ sunt : & quæ ex Poly-
 bo Syennesi quæ ascripta sunt, quia aliena sunt,
 conclusimus . De ordine autem librorum nihil
 habeo certi dicere, cum nec in Græcis nec in Cor-
 narij versionibus coniungantur, nec apud Caluū
 vllō ordine collocentur. Nā liber περὶ ἀδένων
 apud hunc primus est, multis libris interpositis
 seiunctus à ceteris. Post quos interpositos conse-
 quitur

quitur liber περὶ ἀνατομῆς, & liber περὶ καρδίας. Tum demū interposito Hippocratis libro κατ' ἰκτερίον, liber sequitur περὶ ὀστέων φύσιος. Sed an hæc (quæ non videtur) an alia librorum dispositio, Hippocratis sit, certò scire nequit, nisi ex ipso Hippocratis libro integro & incorrupto περὶ ἀνατομῆς, aut ex Galeni in eum librum commentarijs. Equidem in tam inuoluta veritate sic diuino de librorum ordine, vt ille iam diu inscriptus περὶ ἀνατομῆς, prima pars sit, quæ omnibus nomen dedit. Secundo loco habeatur ille περὶ ὀστέων φύσιος, quòd de venarum sectione Hippocratis (quæ hac parte est) libro suo secundo se scripsisse Galenus περὶ ἰσχυρῶν καὶ πλάτωνος διλογμάτων libro sexto tradidit. Nam si vltimo in loco, vt in excusis libris, poneretur ista pars, verisimilius fuisset Galenum exposuisse eam vltimis suis libris, hoc est quinto & sexto, potius quàm secundo. Tertio in loco, pars ea περὶ καρδίας esto quæ aptè consequitur ad ea omnia, quæ de corde, venis, & arterijs libro περὶ ὀστέων φύσιος Hippocrates extulit. Neque enim vniuersus liber de ossibus est, prout titulus pollicetur (quem literator aliquis huic, vt & ceteros titulos ceteris libris apposuisse videtur, parum cogitans quid vniuerso libro, sed quid singula parte tractatum sit) sed libri principium tantum. Ad postremum, quartū locum, tanquam

F. I.

suum,

*Dispositio
partium
lib. Hip. de
anatomia.*

*Restitutio
Hippocratis
& Galeni
operum.*

finum, quarta pars περι ἀδένων (quæ transi-
tione ei περι καρδίας iūgitur) suo iure sibi vē-
dicat. Transitionem dico, hanc: περι δε καρδίας
ποιᾶν τὰ εἰρηδω: περι δε ἀδένων ἔλ-
μελίνης, ὡς δε ἔχει. Hoc ordine, vsque dum ex
ipso libro inuento certior deprehendi possit, æ-
dendos existimaui, sed communi omnium titulo
περι ἀνατομίας, sed nostra tantum diuinatione,
sed nostra vt dixi coniectura, aliqua tamen rati-
one comprobata. Quam si quis probauerit, sequi
potest: sin minus, suos habet & secretos & cor-
ruptos libros quibus cōsuetō more vti liceat. Ne-
mini enim non patebit nostræ coniecturæ utilitas
si velit vti, neminem vrgebit, si malit carere. Equi-
dem diligentem tantum lectorem volui admo-
nere, & cogitandi materiam alijs præbere, do-
ctosque viros ad Hippocratis & Galeni libros
Græcos conquirendos, restituendos, excuden-
dosq; excitare. Quo certe nomine multū tribue-
rem doctissimis viris Aug. Gadaldino, familiari
olim nostro in Italia apud Iuntas, Nic. Machello,
& Io. Bap. Rafario, si libros Galeni græcos quos
transulerunt, sub prælum misissent. Vellem e-
nim vetustos codices e domesticis latebris, um-
bratiliq; loco in medium agmen eductos, in pul-
uerē, in aciem scholasticam, in aspectum lucemq;
prolatos. Sic enim Græcis Latinisque homini-
bus summa & plena laude sua legerentur.

Translu.

Transtulit autem Gadaldinus, *περὶ μυστῶν ἀνατομῆς: περὶ νεύρων ἀνατομῆς: περὶ φωνητικῶν ὀργάνων ἀνατομῆς: καὶ περὶ τῶν ἰατρικῶς λεγομένων ἐν τῷ πλατῶνος τιμαίῳ* libros. Machellus, principium commentarij primi Galeni in librum primum Hippocratis ἐπιστολῶν. Rasarius, septimum & octauum commentariū Galeni, & dimidium sexti in sextum Hippocratis librum ἐπιστολῶν: & tres Galeni commentarios in librum Hippocratis περὶ χυμῶν: spe maiori futurorum.

Machellus.

Rasarius.

Postquam istum Hippocratis librum *περὶ ἀνατομῆς* castigassemus, scripsimus etiam proximè, de rariorum animalium atque stirpium historia ad Conradum Gesnerum librum vnum, in quatuor partes diuisum. In prima de quadrupedibus: Secunda de auibus: tertia de piscibus: & quarta de stirpibus raris sermonem fecimus. De quibus seorsum retroactis annis ad illū scripsimus. Ea omnia in libris eius de animalibus inuenies cum figuris, præter Buculam ceruinam, Tragelaphum, ouem Arabicum *μυριοκερκόν*, scapum granorum paradyfi, palmulas Hierosolymitanas, & Ilicem vtramque: quarum figuras & descriptiones ad eum misimus postquam addidisset libros suos de animalibus, & paulò ante mortem. Eum vnà cum hoc nostro excudit iam

De raris animalibus liber.

Gul. Seresius typographus Londinensis.

*Eulogium
Gesneri.*

*Fatum im-
mobile.*

*Mortis
quies.*

De canibus Britannicis librum item vnum scripsimus ad eundem, dulcissimum certè dum vixit amicum, cuius mors inopinata dudum Idibus Decembris anno verbi incarnati. 1565. sic afflixit animum meum, vt mœrorem eius bene longum tempus (quod acerbissimis doloribus, etiam in mulierculis mederi solet) vsque adeo non leniuit, vt & paulatim magis ac magis cogitatione auxerit, non tam propter animorum cōiunctionem (quæ maxima cognatio esse solet) aut propter propensum eius in me animum, quàm propter mores candidissimos, quàm propter raram cognitionem & infinitam lectionem, ob quæ non dilexi solum, sed amaui plurimum. Sed quid facias contra fatum, cum mors & vita iure naturæ sunt, cum hæc duo mori & viuere, nostra sunt: imo verò cum viuendo moriamur. Quid facias contra communes casus mortalium? cum nil profunt lachrymæ, nec possunt fata moueri: cumque omnium exitus hic vnus erit, viximus. Ferendum ergo moderatè, quod vitari non potest. Satis esse debet solatij quod bene vixit, quòd bene moriebatur, & quod bene apud omnes propter singulares animi dotes, quibus Reip. multum profuit, audiat: profiturus magis (maiori gloria) si per fata licuisset: vt ex epistolis eius ad me, quas multas dedit, intellexi. Requiescit in pace vir ille fœlix, bonus æquusque, semotus turbis & miserijs huius vitæ, quam nos reliqui mortales

mortales (qui fas nefasque eodem animo magna ex parte ducimus) miseram adhuc trahimus infelices, quamvis in rerum splendore & opulentia constituti: quamvis qui opibus plus potest, authoritate plus valeat: adeo ut si quis iniquam huius vitæ conditionem altius contemplari velit, optabilius certe multo esse deprehendet, aut non omnino natum esse, aut natum quàm mox interijssse, uti Posidippus Cassandreuſ comicus solebat dicere. Quantis enim malis referta ea sit, quibus casibus exposita, quàm omnibus fortunæ telis obiecta, & quot morbis obnoxia, ut paucis verbis referre propter dolorem expedit, ita quotidianus vsus plenissimè docet. Etenim ut à vitæ nostræ primordijs ordiamur (si nescis) quis non videt naturam primum nascentium hominum fletum & vagitum esse voluisse: letitiæ autem sensum, qui risu deprehenditur, non ante quadragesimum diem concessum esse? Omnes his principijs in lucem edimur, his omnium sequentium ordo consentit. Si enim respicere velis quantum à tergo malorum, quantum rerum tristium immineat, larga certè miseriæ & assidua materia est, magna lachrymarum causa. Atque ut alia non sint, certè ut laceſſat fortuna metus est, sic ut perpetuò solet. Nam hunc incendia consumunt, illum cædes tollit: alium vnda absorbet, alium ex alto tegula enecat: tempestas alium conficit, alium dehiscens terra deuorat: alium serpens, alium præceps casus exanimat. Alium ad quotidi-

*Calamitas
humana
vitæ.*

Infortunia.

In vita aut
ratio regat,
aut mors.

anum opus laboriosa egestas vocat: aliū ambitio
nunquam quieta sollicitat: aliū molles diuitias
(fortunæ ludibria) quas optauerat metuit, & voto
laborat suo, vt recte scripsit Seneca. Istum solici-
tudo, illum simulas turbat: aliū labor in af-
fluentia rerum torquet, aliū ad ostium aut in via
obsidens turba molestat. Hunc brumalibus die-
bus frigus, hunc æstiuus calor vrget. Sitis aliū,
aliū fames premit: hic timet, ille inuidet: illum
stultus amor vexat, hunc ædax odium emaciat.
Hic habere se dolet liberos & vxorem, hic perdi-
disse, contrario voto: quod vitæ vanitatem vel
maximè prodit. Istum irrita fallacis fortunæ spes
inquietat, illum cui vberioris rei expectatio nulla
erat, onere fortuna grauat. Eadem hunc tollit,
hunc deprimat, & de rebus breui relinquendis,
deq; lana sepe caprina, tanquam pro aris atque
focis hic pugnat, hic litigat, vt in vita sepius aut de
βούλω aut de λόσῳ cogitandum, vti sapiens
Diogenes solebat dicere. In summa, ne τὸν ἄ-
μυν ἀναμετρεῖν videamur, quàm nihil vsquā
non plurimo felle tinctum in vita est. Itaque ra-
tio nobis in rebus humanis ni finem miseriarum
fecerit, fortuna non faciet, & vita nobis ante de-
erit quam causa dolendi: tantæ hominum curæ,
tantum est in rebus inane. Imo cum multū diuq;
huius vitæ procellis susq; deq; iactatus fueris,
multis periculis defunctus, tum cum suauissimè
quod vitæ superest agendum speres, subeunt
morbi

morbi (quorum plusquam trecenti, scribente Plinio, infidiantur vitæ nostræ) tristisq; senectus: tandemque mortem obire dissoluto naturæ vinculo cogeris: egregium certè auctoramentum vitæ. Certa tamen naturæ ratio hæc est, nec fallit vnquam. Etenim ita comparatum est, vt commorandi natura diuersorium nobis, non habitandi daret. Quod enim constitutionis nostræ elementa corrumpi facile possent, & eorum nexus leui quauis occasione dissolui solet, exiguum nobis vitæ curriulum natura circumscripsit: ita vt cuiquam constare non possit aut exploratum esse, quomodo habiturū sit corpus, non dico ad annū sed ad vesperam. Atqui ea, quamuis brevis (nam *στὴν ἡρόν πᾶς ἐστὶν ὁ βίος*, vt de pueris instituendis Plutarchus ait) si dulcis esset, si iucunda, aut saltem molestijs vacaret, equior essem si amplecteretur eam. Iam vero cum aliud nihil vita sit quàm propagatio miserimi tēporis, quàm trutina humanæ calamitatis, quàm fortunæ ludibrium, quid eam tantū facimus? Cato senex mea quidem sententia sapienter censuit: Quod si quis deus (inquit) mihi largiatur vt ex hac ætate repuerascerem, & in cunis vagiam, valdè recusem, nec vero velim quasi decurso spatio à calce ad carceres reuocari. Quid enim habet vita commodi? quid non potius laboris? Sed habeat sanè, habet certè tamen aut satietatem aut modum. Non libet enim mihi deplorare vitam, quod multi & hi docti sepe fecerunt. Nec me vixisse poenitet, quoniam ita vixi,

*Morbi.**Senectus.**Vita breuitas.**Incommoda vita.*

*Sitienda
aeterna.*

*Felix mors
Gesneri.*

vixi, vt frustra me natum non existimem. Et ex
vita ista discedo, tanquam ex hospitio, non tan-
quam ex domo. Commorandi enim natura di-
uersorium nobis, non habitandi dedit. O præcla-
rum diem, cum ad illud animorū concilium cœ-
tumq; proficiscar, & cum ex hac turba & colluie
discedam. Hactenus Cato maior. Quamobrem in
hac corporis nostri fragilitate & inconstantia, in
hac vitæ breuitate & amarore, in his fortunæ tur-
bis & tempestatibus, equidem mihi persuadeo,
charissimum amicum nostrum Conradum Ges-
nerum foeliciter è viuis excelsisse, sic vt scias mor-
tem illi consuluisse, non inuidisse, dilexisse eum,
cum tantis malis abripuerit, quem odisset si con-
seruasset. Cuius mortis charitas in hoc quoque
cernitur, quòd non eum sustulit vti Socratem
atque Phocionem per cicutam, nec vti Lucium
Senecam per principis iram, nec vti Epaminun-
dam per causæ capitis actionem, nec vti Scipio-
nem per exilium, nec Aristidem per populi inui-
diam, nec Themistoclem per venenum, nec vt
Diogenem per Polypodem, nec Aschylum per
testitudinem, nec Sophoclem per vuæ acinum, nec
Euripidem per canum iniuriam & laniationem,
nec denique veluti Homerum per famem, sed per
fatum suum naturale, per omnium gratiam, per
summam ægritudinis moderationem. Et cum
moriendum aliquando sit, quid nostra referat,
citius an tardius fati concedamus? Nemo recusa-
bit ferre sortem quam omnes patiuntur. Tantum
hoc

hoc spectemus, ut bene moriamur. Bene autem moritur qui bene vixit. Nec est quamobrem animis frangeremur propter cupiditatem vitæ eius, quæ nos manens conficeret angoribus, & dimissa molestijs omnibus liberaret, quorum numerus tantus est in vita, ut certè non possint numerari. Nemo tamen libenter moritur, & nescio quo modo nobis placeamus, cum nihil aliud tamen miselli sumus quàm imbecillitatis exemplum, temporis spoliū, fortunæ lusus, inconstantia imago, inuidiæ & calamitatis trutina, reliquum verò pituita & bilis, & si quid aliud vilius. Itaque etsi, repudiata iam omni fortunæ ambitione, decernere liceat indulgenter cum eo fortunam agere, qui iure dici non infelix potest, iste tamen & illis nominibus & hoc quoque potissimum est fœlicissimus habendus omni populo, quod cōtra fortunā, contraque brevis vitæ mortalitatem virtute, literis & rectè factis (quod virtutis opus est) sic nifus sit, ut famam factis extenderit, ut mens immortalis sit & stabilis, corpore illo suo mortale existente & caduco, utque honestæ vitæ memoriam apud posteros post se reliquerit, unde etiam post funera vivere, & post obitum superesse inter homines poterit, ut cum cursus vitæ brevis sit, cursus gloriæ possit esse sempiternus. Nam ut in vita vacare culpa magnum est, ita optimarum artium & maximarum rerum gloria in eternitatem se sustentare, maximum. Siquidem altera viuo nunquam eripi, altera ne mortuo quidem

G.I.

possit.

Ioannis Caij

possit. Sic ut iam non amplius dolendi causa, si nos humani affectus non abriperent, sed letandi potius esset. Etenim amisit vitam, non perdidit: amisit spiritum, potitus est gloria, quæ maior semper esse solet post mortem quam per vitam, recedente invidia & deficiente presentia. Sed homo sum, humani à me nihil alienum scio. Sentio amicitiae synceros affectus, & propter dulcedinem eius iam fato amissam, deponere eos cum libet non possum. Verum animum à luctu reuocabo ad libros, à quibus recessi, experturus num diuersum studium disparem faciat animum, ut quod tempus non potest, studium mentisque alienatio à tristibus fallat.

Lib. de canibus Britannicis.

Redeo ergo ad librum de canibus, à quo sum digressus. In eo Canum Britannicorum (inter quos Scoticos sum complexus) genera, usum & naturam, differentias atque mores explicauimus. Hoc ut facerem cum per literas peteret Conradus Gesnerus, scripsimus ad eum pinguiori quidem Minerva & tumultuarie primò, sed ut rudius sic & planius. Quod tamen cum placeret illi magis quam pro arbitrio meo, in Epitome animalium, quam de Iconibus inscripsit, qua parte de canibus Scoticis agit, ordine secundo mansuكتورum quadrupedum pollicebatur se breui editurum. Verum cum hoc mihi parum arrideret, rescripsi, ut non comitteret aliquando, ut is libellus sub prelum veniat: me enim illi alium paraturum commodiorem. Atque hac occasione scripsimus hunc libel-

libellum in eius gratiam : & inscripsimus, de Canibus Britannicis ad Gesnerum : Gul. Sereſij typis hoc anno. 1570. expressum, quem fortuna nollet per tantum virum in publicum emigrare.

Eo absoluto, scripsimus alium libellum de symphonia vocum Britannicarum, in quo docuimus quemadmodum cum lingua Græca & Latina Britannica nostra consonet : quod multi generis nostri originem à Græcis remoucant, cum tamen Brutus Troianus, & ante eum Albania regis Græciæ filia, post aborigines gentis nostræ authores extitisse scribantur, Romanis postea lingua sua omnia permiscentibus.

De symphonia vocum Britannicarum liber.

Scripsimus & Londinensem, seu de antiquitate Cantabrigiæ Academiæ libros duos, quos ab Oxoniense quodam prius laceſſiti necessariò excudi curauimus Londini anno domini. 1568. mense Augusto per Henricum Bynneman, in quibus docuimus Cantabrigiensem Academiam Oxoniensi longè antiquiorem esse, & Oxoniensem recentiorem multò quàm pro voto Oxoniensis : fraudeq; factū vt ad Alphredum authorem referatur id gymnasium : atque ad Cricladenses multo magis : confutata oratione Oxoniensis, quam & ille in diuersum scripsit, & nos nostris adiunximus libris, quò eam conferendo cum nostris omnes intelligant quantum ille à scopo aberrauerit. Hos auximus, vt & libros nostros de medendi methodo iam tertio, & denuo typis destinauimus. Nostros esse quid attinet occultare :

Londinensis

Ioannis Can

cum nota res sit vniuerso populo : etsi diligenter
dissimulauerim.

*Historia
Cantabrig.*

Historiæ item Cantabrigiensis Academiæ ab
vrbe condita libros duos composuimus : in quo-
rum primo diximus cuiusmodi olim vrbs ea erat,
quos authores habuit, & quas clades & ruinas
perpeffa sit. In secundo quemadmodum iam se
habeat ea, & omni nostra memoria habuit, ape-
ruimus. Hos & Londinensem tum scripsimus,
cum Collegium nostrum Cantabrigiæ extruximus.

*De thermis
Britannicis
liber.*

De thermis Britannicis librum item vnum
scripsimus. In hoc naturam, vsum & effectum
Thermarum explicuimus, & inuentionem : cum
prefatione benignitatis naturæ huic insulæ, non
in vbertate soli tantum, & in affluentia rerum
omnium, sed etiam in his quæ ad humanam sa-
lutem maximè faciunt.

*Antiquæ
vrbes.*

De antiquis urbibus librum item vnum, vbi
docemus quæ illæ olim erant, quibus nomini-
bus censebantur & olim & nunc quoque quæ nõ
dum interciderunt, facta etiam mentione earum
quæ esse desierunt.

*De lib. Gal.
non extan-
tibus liber.*

De libris Galeni qui non extant, librum v-
num, Græcè conscriptum : vnà cum eorum argu-
mentis ex Gal. collectis, vt cum libros non possu-
mus, argumenta habeamus, sic vt in Iustino Tro-
gū. Hos non dum emisimus, propediè emissuri.

*De libris
proprijs lib.*

De libris deniq; nostris librum hunc vnū, cuius
argumentum & scribendi occasionem habes in
principio libri. Hunc excudit Londini Gulielmus

Sere-

Serapius typograph^o anno verbi incarnati. 1570.

Apparatum etiam nobis fecimus, & veluti commentarium in futuram castigationem omnium Galeni operum Græcorum (sunt enim corruptissima) si fata sinent, partim ex vetustis libris quos istic habemus in Britannia, partim ex antiquis Italiæ libris, quam, ut mores gentis, vrbes, atque Bibliothecas viderem, anno domini 1543. propè peragraueram. Sed præcipuè, ex libris in Bibliotheca sancti Ioannis & Pauli Venerabilis, bonis quidem illis, sed miserè planè habitis & tractatis. Nam rasi multi sunt, & multis in locis, maximè libri de usu partium, sic ut ne vestigia quidem veræ lectionis superfuerint. Ex libris etiam Bibliothecæ sancti Marci & sancti Antonij ibidem: sancti Ioannis de viridario Patauij, quos Bessarion ille natione Græcus, & patriarcha Constantinopolitanus (si me nō fallit memoria) dedit. Ex libris item Bibliothecæ publicæ gentis Medicæ, apud sanctum Laurentium Florentiæ, ubi inter multos Græcos libros reliquimus Dioscoridis περὶ ἐμπειρίας ἰατρικῆς τῶν ἀπλῶν καὶ συνθέτων φαρμάκων librū. Galeni item librū περὶ ὄρων vñum: in tertium ἐπιδημιῶν Hippocratis Commentaria eiusdem Galeni: περὶ ἰδίων βιβλίων vñū, καὶ περὶ τάξεως αὐτῶν vñum: καὶ περὶ συνθέσεως φαρμάκων κατὰ τόπον (vñi inscribuntur hodie) πραγματείας

*Castigatio
Gal. operum*

*De biblio-
thecis Ita-
liæ.*

*Bibliotheca
Laurētiana*

Politianus. Τέλει duobus libris comprehensam, ab Angelo Politiano (Leonis pontificis Romani præceptore) in rusculo suo Fesulano septimo Calend. quintiles anno salutis. 1497. emptis, ut si quis transcribere eos atque edere cupiat, aut Galeni libros Græcos ad eos emendare studeat, inde petat. Potest autem facile bona gratia optimi principis Cosmi Medices, in bonarum literarum studiosos propensissimi, cuius toties facio mentionem, quod nunquam mihi in ea re satisfacio. Siquidem nunquam de eo tam honorifice possum dicere, quin is virtute superet sua: tanta erat ducis, eiusque gentis charitas in bonas literas atque literatos: atque in hospites humanitas. Sunt autem Fesulæ, vrbs Italiæ antiqua, cuius præfidem, Fesulanum vocat Sallustius. Ex eius ruinis creuisse ferunt urbem Florentinam, ut ex veteris Romæ cladibus & reliquijs nouam. Abest Florentia, sesquimilliariorum: aut summum duobus passuum millibus ad septentrionem (si bene memini) in monte posita. Propter antiquam nominis famam viscebamus eam eodem anno. 1543. quo die loci festiuitas erat, & nundinæ celebrabantur. Ex libris demum bibliothecæ ducis Urbini quædam selegimus: quam Federicus dux Urbinas fabricauit & instruxit, ubi integer liber Galeni est *περὶ εὐωοείων*, inter alios raros libros: & vaticanæ Romæ, pluribus Græcis quàm Latinis refertq, in qua vidimus Augustinum de

Tri-

Cosmi Medices humanitas.

Fesula.

Bibliotheca Urbinas.

Trinitate, Thomam Aquinatem, & Publij Ovidij Nasonis Metamorphosim Græcè scriptos, & περὶ ἀμμάτων Gal. librum: καὶ συναγωγὴν λέξεων παλαιῶν τε καὶ νέων. Ex his præcipuè dico, quòd Ferrariæ in bibliotheca sancti Domini, quam Cælius Calcagninus multis libris instruxerat, & sanctorum angelorum, quam Hercules primus Ferrariæ dux construxerat, & sancti Marci sanctæque Mariæ Florentiæ, & sancti Domini ac sancti Saluatoris Bononiæ, pauci boni libri nostro tempore erant. At Senensi bibliotheca, quam in ecclesia cathedrali Pius tertius Romanus pontifex edificauerat, prorsus nulli. Senā dico, Tuscanam illam in Italia, iam celebrem, olim annis videlicet ante Christum. 362. à Brenno Anglo Gallorum duce (cui multæ Italiæ vrbes suam existentiam acceptam ferunt) suis senibus, veteranis valetudinarijsque militibus, & armentis exstructam, atq; à nostræ Britannię Sena insula (vt reor) nominatam. Nec vlli memorabiles in istis iam vltimo commemoratis bibliothecis libri erant, præterquam in Philosophia Plinius manuscriptus apud sanctam Mariam Florentiæ: & in theologia Esdras, ab ipso propheta (vt aiunt) conscriptus, apud sanctum Dominicum Bononiæ. Cum libros dico, Græcos manuscriptos magna ex parte intelligo. Nam eorum præcipua cura fuit. In Academia Pisana iam tum diu diserta, sed beneficio optimi Ducis Cosmi Medices anno salutis

*Tho. Aquinas.**Ovidius.**Bibliotheca
Ferrariensis**Senensis
bibliotheca.
Sena.**Brennus.**Bibliotheca
S. Maria.**Esdras.**Bibliotheca
Bononiensis.*

*Pisana ſcho-
la reſtituta.*

*De pronun.
Græcæ &
Latine ling.*

Roma.

ſalutis. 1543. reſtituta, & nouis ſcholis exorna-
ta, bibliotheca nulla fuit, quod ſciam: poterit
tamen cum libuerit doctiſſimo principi, ſi inte-
rea non fuerit. Extra bibliothecas, libros quosdam
etiam Piſis vidimus apud Curtium & pontremu-
lum: ac Ferrarię apud Antonium Muſam Braſa-
uolam, Nicolaum Bonafciolum, Hippolitum Ca-
nanum, & Io. Baptiſtam Cananum. Nam & iſtos
doctos viros inuiſebam propter medicinam: vt
& Varinum hominem Latinifſimum, & Antima-
chum Græcum, eius Academię humaniorum lite-
rarũ profeſſores, propter nouam de pronuntiati-
onẽ Græcę & Latine lingue perſuaſionẽ. Quos di-
ligenter uſos eſſe veteri pronũciatione (vt & alios
Gręcos, ex ipſa Gręcia oriundos in lectionibus &
officijs diuinis Venetijs) obſeruabã: quemadmo-
dum etiam Patauij Lazarum Bonamicum, Bono-
nię Achillem Boccium & Pompilium Amuſeum,
& Venetijs Io. Baptiſtum Egnatium, inſignem
certẽ virum. Romę, quòd aſcholię ſeu vacationes
veteris & nouę ſapientiarum erant cum ipſe ibi
eſſem, nullos prælegentes audiebam. Tantum ibi
ſpectabam ruinas veteris Romę, & ſi qua alia
eius adhuc ſuperfuerant memorabilia & ſpectatu
digna monumenta, quę multa erant: & Biblio-
thecam vaticanam (quę duabus domibus Gręcos
cum aliquot Hębraicis, tertia Latinos libros cõ-
tinebat) perluftrabam. Sed de eius libris iam ante
diximus. In Germania quoque Melanchthon, Io-
achimus Camerarius, Sebastianus Munſterus
(quibus

(quibus omnibus vsi sumus familiariter) & Lo-
uanienses quoque omnes quos ego noui & audi-
ui (inter quos erat Hieremias Thriuerus Brache-
lius) veteri pronuntiatione vsi sunt Quo modo es-
tiam Erasmi pronuntiasse & Cantabrigienses no-
runt, apud quos multos annos egit, & Leuinus,
Hieronymus & Frobenius, quibus cū victitabat,
retulerunt. Verum de ea seorsum in alio libello
multa scripsimus, cui titulum fecimus: de pro-
nuntiatione Græcæ & Latinæ linguæ cum scriptione
noua. In quo suademus ab antiquata antiquitate,
nouitate, difficultate, durezza, agresti rusticitate,
inconstantia, absurditate, errore iuuenili, in-
commodo, risu, contemptu, rustica simplicitate,
infantia puerili, fraude, dolo, prudentum vsu,
pace & tranquillitate, turbis & dogmatibus, sua-
uitate & lenitate antiquæ pronuntiationis, à tem-
pore rei, ætate vtentium, vicioso sono, nugacitate,
authoritate approbatorum scriptorum atq; gen-
tium, grauitate & lenitate personarum, inanitate
rei, recepta consuetudine, diuersitate, communi
vsu, populari sensu, insolentia, ingloria, emula-
tione & contentione grammaticorum, mutatione,
offensione, scotismo & diuisione, à mutuo com-
mercio, sublato intellectu, vsu & authoritate in-
stituentium, atque etiam à turpitudine ipsa ne
quis vtatur noua illa & nuper nata ac proposita
pronuntiatione: multo minus scriptione. Atque
hoc quidem candidè, & cum bona charitate:
non sine reuerentia in personas digniores, &

Lib. de pro-
nunc. Græca
& Latina
lingua.

H. I.

beneuo-

beneuolentia ſanoque conſilio in omnes literarum ſtudioſos qui vtuntur ea: cuique tamen ſuum relinquens arbitrium quam velit ſequi: Hęc cum primū libellū hunc de libris noſtris inſtituimus, hic perſequi decreuimus, ex occaſione peregrinationis noſtrę per Italiā, Germaniā ſuperiorem & inferiore, atq; Galliā, in quibus uſus erat veteris pronunciationis. Verū cum in mentem venit, inſtitutum hic eſſe libros noſtros enumerare tantum, non integros aſcribere, è loco exemimus, & ſeorſum poſuimus: atque ad apparatus in futuram caſtigationem omnium Galeni librorum qui extant (à quo digreſſi ſumus) rediimus. Quę vt absoluta & perfecta ante diem meum extremum videam (iam agens annum ſexageſimum, & plus habēs ſenectę quā ſenij) ſiue opera mea ſiue aliena, in votis eſt vel maxime. Sūnt enim calamitoſa, ſed fortuna magis, quā culpa ſua. Habent enim genium. Quo magis optarem vt omnes quibus medicinę ſtudium eſt, quibus exemplaria Gręca ſunt antiqua, conferant operam in commune ad operis perfectionem in communem omnium uſum, librumque quiſque ſuum tandem producat in lucem. Nam ea ſtudiorum ratio certior potiorque ſemper mihi viſa eſt, quę ex primis in quauis ſcientia auctoribus quod diſcendum ſit eruit, atque idem vt hac illaue lingua ſcriptum ſit, ita quidque petit, tum quòd gratius ex ipſo fonte bibuntur aquę, tum quòd authorem uſu ſibi familiarem facit. Etenim vt ſua quiſque lingua

*Ad caſtigationem
Gal. operum
hortatio.*

*Legendi libri
qua lingua ſcripti.*

lingua plus pollet, sibi confet, sui que semper similis est, id quod ad euidentiā multum facit, ita & suum quęq; lingua ἰδὶωμα καὶ ἀρετὴν τὴν ἰδίαν habet, quod in alienam transfusum, nec eandem emphasim, nec parem gratiam retinet. Vt taceam interpretes quędam aliquando non capere, alibi dormire, dictionis fidem non retinere, libertatem refręnare, subinde labi, vt homines sumus omnes, atque ita varietati studere, vt non solum obscuritati, sed etiam ambiguitati sepe sint. Qua de re ab initio de studijs ita statuimus, vt quę à primo authore Latine scripta fuere, Latine: quę Gręce, Gręce legerentur, quod in iudijs rerum non tam alijs quàm nobis ipsis credamus, & certiori filo, maiorique compendio omnia transigamus. Ad Latinam additionem omnes conuolant, Gręcam nemo attigit, siue quod maius lucrum ex Latinis est propter Latinorum studentium multitudinem, siue quod vniuerso orbi inuideat quisque sua, siue quod translationis cuiusque suę causa supprimantur sua cuique exemplaria Gręca ne errores deprehendantur, & haud scio ab alijs ne libri conuertantur. Quisque enim hodie pro arbitrio in messem alienā falcem suam mittit, quod non probo. Equidem doctiores putarem, & maiorem gratiam inituros apud omnes, si vtraque lingua Gręca & Latina sua proferrent, vt multi docti viri solent. Sic enim fieret, vt perfecta scientia, florerent medicorum scholę, conseruaretur mortalium sanitas, & in longum tue-

Ioannis Caij

retur vita cum constantia virium, (quod omnium
medicorum votum esse debeat) alioqui brevis &
infirma. Habes iam mi Hatchere charissime de-
syderium tuum. Habes de libris meis libellum;
quē tua blanda eloquentia autē maturitatē mihi
extorsisti. Qui si placeat, bene est: sin minus, at
saltem tibi amico volui obsecundare. Sine longis
procemijs & speciosis titulis hanc rem peregi-
mus, tum quod non placeant ista, ne quid me
daturum putes auribus tuis, tum quod vetustas
hoc scribendi genere vltima non est. Inscribit enim
Galenus libros suos ad Pisonem, ad Pamphilia-
num, ad Glauconem, ad Thrasybulum, ad Eu-
genianum, ad Theonem, ad Bassum: & M. Cicero
ad Atticum, ad Herennium, ad Marcum fili-
um: & quis non ex veteribus ad istum
modum. Quae ratio (scio) non po-
test tibi non probari, ve-
tustatis ama-
tori.

*Ioannis Caij Britanni de libris pro-
prijs libri finis.*

Sed hoc (libri nostri vltimum) de
ciuilibus titulis: illud de epilogo tanquam
in tabella consequenter habe mi
Hatchere, in isto libro contineri
ex nostra commentatione
seu compositione
libros,

De medendi methodo duos.
De Ephemera Britannica, duos.
De Ephemera Britannica ad populum Brit. vnum.
De antiquitate Cantabrig. Academiæ duos.
De historia Cantabrig. Academiæ duos.
De canibus Britannicis vnum.
De rariorum animalium atq; stirpiũ historia, vnũ.
De symphonia vocũ Britannicarum, vnum.
De thermis Britannicis, vnum
De libris Galeni qui non extant, vnum.
De antiquis Britanniaẽ urbibus, vnum.
De libris proprijs, vnum.
De pronunciatione Græcæ & Latinaẽ linguæ cum
scriptione noua, vnum.
De annalibus Collegij med. Lond. vnum.
De annalibus Collegij Gouerni & Caij, vnũ.
Compendium Erasmi. lib. de vera theologia, vnũ.

*Commentarios seu Anno-
tationes,*

In Cornelij Celsi de medicina libros octo.

H. 3.

In

Ioannis Caij

In Scribonij Largi de compositione medicamen-
torum librum vnum.

In Framigami opera omnia.

In libros Galeni de administrationibus anatomi-
cis nouem.

In eiusdem libros de motu musculorum duos.

De sanitate tuenda sex.

De ptylsana vnum.

De parua sphaera vnum.

Ad Thrasybulum vnum.

De ossibus ad tyrones vnum.

*Ex nostra versione
librum*

De placitis Hippocratis & Platonis, primum.

De libris Galeni suis, vnum.

De ordine librorum suorum, vnum.

De dieta in morbis acutis, vnum.

Nicephori Callisti de confessione in orationibus,
vnum.

Chrysostomi de modo orandi deum, vnum.

Paraphrasis Erasmi in epistolam S. Iude, vnum.

*Ex castigatione nostra
libros*

De administrationibus anatomicis Galeni, nouē.

De motu musculorum, duos.

De ossibus ad Tyrones, vnum.

De compositione medicamentorū, decē & septem.

De

De simplicium medicamentorum facultatibus,
vndecim.

De placitis Hippocratis & Platonis, nouem.

De medendi methodo, quatuordecim.

De libris suis, vnum.

De ordine librorum suorum, vnum.

De sanitate tuenda, sex,

De parua sphaera, vnum.

Ad Thrasibulum, vnum,

De Ptyssana, vnum:

De victus ratione in morbis acutis, vnum.

De succidaneis, vnum.

De septimestri partu, vnum.

De humoribus, vnum.

De breui designatione dogmatum Hippocratis,
vnum.

De vsu partium, decem & septem.

De locis affectis omnes, additis argumentis sin-
gulorum.

De febrium differentia, vnum.

De morborum differentia, vnum.

De morborum causis, vnum.

De differentijs symptomatum, vnum.

De causis symptomatum, tres.

De morborum temporibus, vnum.

De purgantium medicamentorum potestate,
vnum.

De his qui purgandi sunt, quibus medicamentis,
& quo tempore, vnum.

De anatomia Hippocratis, vnum.

Ioannis Caij

De dissectione musculorum Galeni vnum.

De dissectione neruorum Galeni vnum.

De medicina libros octo Cornelij Celsi.

De compositione medicamentorum librum vnum
Scribonij.

*Ex nostra inuentione
librum*

Primum de decretis Hippocratis & Platonis Græ-
cum.

De Comate Græcum, vnum.

Hippocratis de medicamentis Græcum, vnum.

Fragmentum libri septimi de vsu partium Galeni
Græcum.

Bonam partem libri de succidancis.

Et de Ptyllana quod defuit.

Historiam Noruicensem scribere decreuimus,
& omnia Galeni opera castigare, nisi fata prohi-
beant, & vitæ nostrę filum interrompant.

*Vltimo versui huius libri adiun-
gendum hoc diagramma omissum,
vt in eo liber finiatur.*

*Diagrammatis librorum in quibus se
exercuit Ioannes Caius Bri-
tannus, finis.*

Index eorum quæ conti- nentur in hoc libello.

*Numerus folium, litera paginam
significat.*

A Bdominis musculi octo tantum.	folio. 7. b
Achilles Boccius.	27. b
Aeterna sitienda.	23. b
Ambrosius Calepinus.	7. b
Anna Baconi docta.	12. b
Annales collegij medicorum Londini.	7. a
Annales collegij Goueuilli.	7. a
Andreas Vesalius. 6. a. eiusdem lapsus.	11. a. ha- bitatio. 6. a
Annotationes.	17. a
Antonius Musa.	27. b
Argumentum operis.	11. b
Antimachus.	27. b
Augustinus Gadaldinus.	6. a. & 11. a

B Apt. Egnatius.	27. b
Basileæ impressa.	6. b
Bibliothecæ Italiae.	26. a
Bibliotheca S. Marci Venetijs.	6. b. 26. a
Bibliotheca S. Io. & Pauli.	26. a

H. 3.

Biblio-

Index.

Bibliotheca S. Antonij.	26.2
Bibliotheca S. Io. de viridario.	26.2
Bibliotheca Ferrariensis.	27.2
Bibliotheca Bononiensis.	27.2
Bibliotheca Vrbina.	15.2. 26.b
Bibl. Florentina, seu Laurentiana.	14.b. &. 26.2
Bibliotheca S. Mariæ.	27.2
Bibliotheca Senensis.	27.2
Bibliotheca Vaticana.	26.b. 27.b
Bessarion.	26.2.
Boethius Romanus.	17.b

C

C Aluus.	19.b
Carunculæ ad radices rect. musc. non sunt muscoli.	8.b
Castigationes. 7. b. 11.2. &. 13.2. quorundam Gal. operum.	17.2
Cecilij Mildreda.	12.b
Celsus castigatus.	14.b
Celsus interpret HIPP.	15.2
Christoferus Mounte.	13.2
Claymondi scholia in Pli.	13.2
Cosmi Medices Bibliotheca. 14.b. eius laus. ibid. bonitas.	26.b
Coelius Calcagninus.	27.2
Conradus Gesnerus. 1.2. Eius eulogium.	21.b
Cocina familia docta.	12.b
Collegium med. Lond.	7.2
Comment. in anatom. Gal.	6.2
Cor-	

Index.

Cornarius.

19.b

Curtius.

14.b. 27.b

D.

DEnarius Romanus.

15.b

Dieta in morb. acut.

16.b

Doctræ feminæ.

12.b

Dispositio partium lib. Hipp. de anatomia.

20.2

Docti viri Italix.

27.b

E

Edmundus Rossensis episcopus.

3.b

Elizabeth regina docta.

12.b

Ephemeræ Britannica.

16.2. & b

Esdras propheta.

27.2

Eulogium Gesneri.

21.b

F

Fatum immobile.

21.b

Fesulæ.

26.b

Fibræ hepatis plures.

11.2

Florentia.

26.b

Florentina bibliotheca.

14.b

Forum Boarium Patavij.

14.b

Fœminæ doctæ.

12.b

Frammigamus.

2.2. & b

G

GAleni laus & defectio. fol. 10. anatom. in Italia

7.b. non diuisit libros in capita. 17.b. ope-

rum

Index.

rum castigatio.	26.a.28.b
Gadaldinus.	21.a.6.2
Georgius Owenus.	12.2
Gesneri eulogium. 21.b. felix mors.	23.b
Ginglymus.	7.b.11.a
Gloria eterna.	24.a
Gul. Frāmigami obitus, laus, cōmentarij. 2.a.&b	

H epatis fibre.	11.a
Henricus Knollus.	12.a
Henricus octauus Angliæ rex.	17.a
Hippocratis anatomia.	18.a
Hippolitus Cananus.	27.b
Historia vrbis Nordouici.	3.b
Historia Cantabrigiensis.	25.b
Habitatio Vesalij.	6.a
Hortatio ad castiga. Gal. operum.	28.b

I

I oannes Clemens Anglus. fol. 7.a. 12.a.&. 18.a	
Io. Bapt. Cananus.	27.b
Ioannis Caij tyrocinia. 1.b. dissectiones.	17.b
Inscriptiones lib. falsæ.	13.b
Incisuræ rectorum musculorum. 10.b. vsus. ibid.	
Io. Gylpinus.	13.a
Infortunia.	22.a
Iuuenta iniqua.	10.a

L

L azarus Bonamicus. fol. 6.a. 15.a.&. 27.b	
Libri Celsi antiqui.	15.a
Liber	

Index.

Liber de comate.	17.2
Liber de diēta in acutis.	16.b
Liber de ptyſſana.	18.2
Liber. Hipp. de anatomia emendatus.	18.2
Liber de canibus Britannicis.	21.b. & 24.b
Liber de rariorum animalium historia.	21.2
Liber de ſymphonia vocum Brit.	25.2
Liber de libris Galeni non extantibus.	25.b
Liber de thermis Britannicis.	25.b
Libri Frammigami. 2. & 3. periere.	3.b
Libri de ſanitate tuenda Galeni.	12.2
Liber de parua ſphera.	12.b
Liber de humoribus.	12.b. & 21.2
Liber de antiquis vrbibus.	25.b
Liber de libris proprijs.	25.b
Liber de pronunc. Gręce & Latinę linguę.	28.b
Libri legendi qua lingua ſcripti.	28.b
Londinenſis.	25.2

M

M aria regina docta.	12.b
Matheus Cantuarienſis archiepiſcopus.	3.b
Mattheus Curtius.	14.b
Margareta Clementis docta.	12.b
Margareta Roperi docta.	12.b
Methodus medendi.	12.2. & 6.2
Mildreda Cecilij docta.	12.b
Mounte Chriſtoferus.	13.2
Mori familia docta.	14.b
Mortis quies.	12.b
Morbi trecenti.	12.2
I. i.	Mors

Index.

Mors Gesneri foelix.	23. b
Motus rectorum musculorum.	8. b. & 9. a
Musculorum ortus.	8. a. & 9. a
Musculi recti duo tantum. 8. a. non oriuntur à pube.	8. b
Musculi abdominis octo tantum.	7. b
Machellus.	21. a

N

Nicolaus Bonasciolus.	27. b
Numerus fibrarum hepatis.	11. a
Numerus librorum falsi.	14. a.
Noua (vt vocant) de religione persuasio quando corripit.	2. a

O

Oribasius & Paulus Galenum imitantur.	4. a
Ouidius Græcè scriptus.	27. a

P

Paulus Aegineta, Galeni sequax.	4. a
Paulus Crassus.	6. b
Pisana schola restituta per Cosmum medicos.	27. b
Polybus.	18. b
Pompilius Amuseus.	27. b
Pontremulus.	27. b
Pronunciatio Græcæ & Latinæ linguæ.	27. b
Politianus.	15. b. 26. b

R

Rasarius.	21. a
Realdus Columbus.	14. b
Restitutio operum Galeni.	20. b
Rouillius.	

Index.

Rouillius. 11.b
Roma. 27.b

SEna. 27.a
Senectus. 23.a
Scholæ artificum antiquæ Patauij. 14.b
Scribonius castigatus. 15.b
Syennesis Cyprius. 18.b

THraſybulus. 12.b
Thermæ Britannicæ. 25.b
Thomas Linacrus. 7.a. fundauit collegiũ me-
dicorum Londini. ibidem.
Thomas Aquinas Græcè. 27.a
Thomas Hatcherus. 1.a.&.b
Thomæ Mori erudita familia. 14.b
Thomas VVendeus. 17.b
Thomas Maro. 17.b

VArinus. 27.b
Vaticana bibliotheca. 26.b. 27.b
Verſiones. 1.b.&. 16.b
Vergilius Homerum ſequitur. 4.a
VVarmyngton. 16.b
Vitæ humanæ calamitas. 22.a
Vita ratione aut morte regitur. 22.b
Vitæ breuitas. 23.a
Vitę incommoda. 23.a
Viſa moleſta. 24.b

Indicis finis.

Errata in libro de libris
proprijs.

- Fol. 2. b. vers. 13. lege amoris.
Fol. 3. a. vers. 1. lege ἐκπύρωσις
Fol. 3. b. vers. 19. lege suppetebat.
Fol. 4. a. vers. 13. lege inscripsimus.
Fol. 4. b. vers. 4. lege irrigauimus.
Fol. 4. b. vers. 9. lege quos Pelopis.
Fol. 5. a. vers. 17. lege apophthegmata.
Fol. 5. a. vers. 23. lege Thesco.
Fol. 6. a. vers. 4. lege Ephemera.
Fol. 6. b. vers. 4. lege amulatio.
Fol. 7. a. vers. 18. lege 1570.
Fol. 7. a. vers. 28. lege studiosius.
Fol. 7. b. vers. 26. lege abdominis.
Fol. 8. b. vers. 6. lege fine.
Fol. 8. b. vers. 23. lege eos (si mouerent) quo
recti.
Fol. 8. b. vers. 26. lege axioma.
Fol. 8. b. vers. 30. lege contra quam.
Fol. 9. b. vers. 3. lege violentus est propter
grauitatem partiū, mus-
culorum.
Fol. 10. b. vers. 1. lege comprobat.
Fol. 10. b. vers. 5. lege iuuentus.
Fol. 11. a. vers. 24. lege autumant.
Fol. 13. a. vers. 13. lege consilio cditionem pro-
rogarit.
Fol. 21. b. vers. 20. lege exitus.

FINIS.

In 1557 Dr Caius improved Gonville
hall into a College & was
himself wth first Master

In 1558 wth of those was a
royal visitation on acct. of relig.
He was suffered to remain
in his place, wth he afterwards
voluntarily resigned to Dr Tho. Lodge
& resided as Fellow Commoner
in 3^d College having built
himself a little seat in
3^d Chappell & constantly
frequenting Protestant
parayers.

He lies in 3^d Chappell
under a plain Tomb with
this inscription.

Jui Caius

He was born in 1510 as may be
gathered from his book Dr Lib. prop.